"Csak beszélgetni tudunk, a szakmát művelni nem!"
A HELYZET-ben az Ikarus formatervezője (4.oldal)

Baranyában a Suzuki?
Meg nem erősített hírek szerint Pécs határában is terepszemlét tartottak a japánok. (2.oldal)

Foglyok a kastélyban
Az Apponyiak lengyeli fészke 1945-ben az ország legnagyobb internálótábora volt. (Riportunk a 16.oldalon)

A csoda még várat magára
Tudósítás a Filmszemléről - félidőben. (9.oldal)

Téesztáji (f)uraságok Dombóváron
Hogyan lesz egy szövetkezetből részvénytársaság? (12.oldal)

Hilfe von auswarts-drigend nötig (S. 7.) • Mala sedmica:Osniva se srpski demokratski savez

A HELYZET

Pártonkívüli hetilap • Szerkeszti: Havasi János
Megjelenik minden pénteken
II. évfolyam 6. szám • 1990. február 10.
Ára: 17 Forint 50 fillér

"Nem vagyunk újfasiszták!"

Beszélgetés a nyugat-berlini republikánusok frakció-elnökével

Die Republikaner - A republikánusok. Így nevezi magát az a németországi párt, amely megpróbálkozik a lehetetlennel: kitörni az évtizedek óta jól bevált „ötpártrendszer" kereteiből, s a parlamenti választásokon bejutni a Bundestagba. Talán nem is olyan lehetetlen ez a cél. A párt népszerűsége rohamosan nő, híveinek áradata feltartóztathatatlannak tűnik. Kik ezek az emberek? Jobboldali radikálisok, szélsőjobboldaliak, avagy - mint azzal sokhelyütt találkozik az ember - újfasiszták? Ennek a kérdésnek próbált meg utánajárni munkatársunk Nyugat-Berlinben, ahol a „republikánusoknak" immár városi képviselőik vannak, nem is kevesen.

Telefonon hívtam fel a képviselőházi REP-frakciót, ahol rögtön meg is állapodtunk, mikor tud fogadni **Frank Degen**, a frakció elnöke. „Önhöz alkalmazkodunk!" Nagyon kedvesek voltak, kifaggattak, kinek írom a beszámolót, kik fogják olvasni. Majd elbeszélgettünk a kelet-európai és a magyarországi változásokról, az NDK-beli eseményekről. Benyomásaim meglepően jók a találkozóról. Nem így képzeltem el az „igazi szélsőjobboldalt". Kommunistaellenes és törökgyalázó kirohanásokat vártam, ehelyett megfontolt, a realitásokkal is számot vető válaszokat kaptam.

— Kezdjük mindjárt egy fogalomtisztázással. Minden pártot lehet valamilyen jelzővel illetni, a Zöldeket például baloldali radikális, az FDP-t a liberális jelzővel. Hogyan jellemezné a republikánusokat?

— Mi önmagunkat jobboldali konzervatív pártnak tartjuk. A demokrácia talaján állunk, demokratikusan választott képviselőink vannak, így szó sem lehet arról, hogy alkotmányellenesek lennénk. A szélsőjobboldali kifejezést is visszautasítjuk.

A CDU balra ugrott

— Milyen körülmények között alakult meg a párt, és mik voltak ennek kiváltó okai?

— A pártot 1983-ban Franz Schönhuber, a jelenlegi pártelnök alapította. A pártalapítás közvetlen, hangsúlyozom, közvetlen kiváltó oka az a több milliárd márkás hitelnyújtás volt, amit az akkori NDK-rezsim a német szövetségi kormánytól kapott. Ebben jelentős szerepet játszott Schalck-Golodkowski úr is (akkori NDK külügyi államtitkár. K.I.) aki ma letartóztatásban várja az ítélethozatalt, mivel ebből a pénzből kb.60 millió márkát a saját svájci bankszámlájára mentett át. Ezzel a hitelnyújtással Schönhuber úr és barátai nem értettek egyet, tiltakozásul kiléptek a CDU-ból és új pártot alapítottak.

— Egyetért-e Ön azzal a megállapítással, hogy a republikánusok képviselik az „igazi jobboldalt", s a politikai palettán a CDU-tól és a CSU-tól jobbra helyezkednek el?

— Nagyon nehéz erre válaszolni, s talán még nehezebb lesz ezt az Önök olvasóinak megérteni. Mi jobbra helyezkedünk el a CDU-tól, ez így van, de azt is hozzá kell tenni, hogy nem mi tolódtunk jobbra, hanem a CDU tett az elmúlt 15-20 évben jelentős ugrást balra, mondván: tőlünk jobbra egy párt sincsen, így balról kell újabb szavazókat megnyerni. Ennek érdekében számos baloldali elem is megjelent a CDU programjában...

— Közismert, hogy Észak-Rajna-Westfália tartomány szociáldemokrata belügyminisztere tavaly kezdeményezte, hogy az Alkotmányvédő Hivatal vegye föl a republikánusokat a megfigyeltek közé, mert pártjuk szélsőjobboldali elemek gyűjtőmedencéjévé kezd válni. Az Alkotmányvédő Hivatal elnöke pedig így fogalmazott: „A republikánusok a politikai spektrum legkülső peremén találhatók, nem messze az extrémizmus küszöbétől." Mi a véleménye ezekről az állításokról?

— Semmi közünk az alkotmányellenes erőkhöz, mi csak egy ponton vagyunk radikálisak, nevezetesen a terrorizmus és anarchizmus leküzdésében. Egyébként érdekes, hogy éppen ma teszi fel ezt a kérdést. Nagyon helyesen fogalmazott, amikor azt mondta, hogy Boeden és Schnoor úr ezeket a felvetéseket tavaly tették meg. Ha azonban pontosabban utána néz, rá fog jönni, hogy nem akármikor, hanem pontosan az Európa Parlament megválasztása előtt. Az volt tehát a céljuk, hogy a szavazópolgárokat elbizonytalanítsák, hogy ne a republikánusokra szavazzanak. És most jön a legérdekesebb: éppen tegnap hangzott el a tévé Panoráma című adásában ismét az a kijelentés, miszerint alkotmányellenesek vagyunk, és mérlegelni kellene a párt betiltását. S mit gondol miért? Mert a jövő héten választásokat tartanak Saar-vidék tartományban. (A módszer úgy tűnik bevált, a republikánusok nem jutottak be a Saar-vidéki tartományi gyűlésbe. K.I.)

Atatürk dicsérete

— Az Ön pártelnökének, Schönhuber úrnak nyilvánvalóan nem lehet a szemére vetni, hogy náci volna, ez túl erős kijelentés lenne. Törökellenességgel sem vádolható egyértelműen, hiszen Kemál Atatürköt, a modern Törökország megalapítóját a „világtörténelem egyik legnagyobb személyiségeként" tiszteli. Az antiszemitizmus sem jöhet szóba, hiszen az első felesége „félzsidó" volt. Ezek a tények önmagukért beszélnek. Egy-két kijelentése még sem értelmezhető egykönnyen. Hogyan értelmezné például a következőt: „Semmi más gyászolnivalónk nincs, mint egy fasiszta Európa megvalósulásának álma, amit nagyrészt Hitler árult el"?

— Ezen részben a saját múltját értette. Nem mai gondolatai ezek, hanem azé a 18 éves ifjú Franz Schönhuberé, aki annak idején önként lépett be az SS-be. Az akkori fiatalok tele voltak ideálokkal, lelkesedéssel, s volt egy bizonyos világnézetük is. Schönhuber úr ma rájött arra, hogy ez az akkori világnézet hibás volt. Azon lehet vitatkozni, hogy miért nem látták ezt a fiatalok annak idején. Na de kérem, ki láthatta ezt akkor?! Sokkal inkább érdekes az, amit az imént mondott, hogy Schönhuber úr a törökök barátja. Van egy villája is Törökországban, egy Bodrum nevű kisvárosban, ahol megbecsült polgár. Tehát nem a múlttal kellene törődni, mert akkor fel lehetne tenni azt a kérdést is, kik azok a politikusok, akik úgymond náci múlttal rendelkeznek. Mi a magunk részéről támogatnánk, hogy a berlini titkos archívum aktái, melyek ma még szigorúan titkosak, kerüljenek nyilvánosságra. Akkor jó pár CDU-, de SPD-politikust is kiverne a víz.

— Degen úr, szeretnék Önnek pár mondatot az osztrák rádió egyik tudósításából lejátszani: „Lipcsében a hagyományos hétfői tüntetéseken nem lehet nem észrevenni őket. A kiáltásokat, mint: 'Ki a kommunistákkal, engedjétek be a nácikat!' Az NDK államvasutjának kocsijaiban és a berlini S-Bahn vagonjaiban is egyre gyakrabban találkozahatunk horogkeresztekkel. A 'Jönnek a republikánusok!' mondat is sok helyütt olvasható. A Schönhuber-legények januárban számos röplapot és jelvényt jutattak be az NDK-ba. Az SED-PDS [a Német Szocialista Egységpárt utóda. K.I.] megpróbálja elejét venni a növekvő szélsőjobboldali befolyásnak. Az ellenzék azonban azzal vádolja az SED-PDS-t, hogy eltúlozza a dolgokat, hogy a választásokon több szavazatot kapjon."

Felvételi kérelmek az NDK-ból

— Vannak Önöknek szervezeteik az NDK-ban is?

— Az elmúlt pár hét alatt mintegy 120-140 ezer röplapot juttattunk át az úgynevezett NDK-ba, ezenkívül a párt szimbólumával díszített sapkákat, golyóstollakat is. Egyedül ebben a helyiségben, ahol most ülünk, több mint 200 Kelet-Berlinből érkezett felvételi

(Folytatás a 3. oldalon)

A Fal a nyugati oldalról — Fotó: Cseri László

Szerdától keddig

A nagy búcsúzások heteit éljük. Zalaegerszegen február elsején köszöntek el a 33. gépesített lövészdandártól, a helyőrség egyik alakulatától. Az 1950-ben létrehozott egységet ugyanis felszámolták a csapatcsökkentés, a haderőreform jegyében. Az intézkedés indokolása szerint az ország gazdasági teherbíró képességére tekintettel, továbbá egyoldalú, bizalomerősítő lépésként szüntették meg az alakulatot.

Elbúcsúztatták az eddigi zalai rendőrfőkapitányt, dr.Gelencsér István vezérőrnagyot is, akit a Belügyminisztérium megbízott vezetője dícséretben részesített. Az új főkapitány dr.Hantos Ferenc eddigi helyettes lett, aki ezredessé lépett elő.

•

Még nem akart viszont búcsúzni Molnár János nagykónyi (Tolna m.) tsz-elnök, aki 24 éven keresztül volt a szövetkezet első embere. A múlt szerdai választáson a közgyűlés 285 résztvevője közül mindössze 24-en szavaztak arra, hogy neve egyáltalán felkerüljön a jelölőlistára, így az új elnök a jelöltként egyedül maradt Korpádi Lajos lett. Molnár Jánost súlyos vádakkal illették a közgyűlésen, diktátornak, hatalmával visszaélőnek nevezték. Azt is szemére vetették, hogy egyszer áruhában a tejcsarnok épülete mellé állt, és kihallgatta a bentiek beszélgetését. A közgyűlés után Molnár János még úgy nyilatkozott, hogy továbbra is képviselőjelöltnek tartja magát. Néhány nappal később azonban pártja, az MSZP megvonta tőle a támogatást, Molnár pedig egészségi állapotára tekintettel mondott le arról, hogy harcba induljon a parlamenti mandátumért.

•

Viharos tsz-közgyűlés volt egy másik tolnai faluban, Mözsön is, de ott nem az elnököt, hanem az alapszabály 12 régi pontját búcsúztatták el. Az engedélyezett háztáji területet például hatezerről tízezer négyzetméterre emelték. Felosztották a szövetkezet vagyonának felét is. A döntés értelmében a 310 tag a ledolgozott évek és az összkereset arányában részesül a közös vagyon 50 százalékából.

•

A MÁV szeretné mihamarabb elbúcsúztatni a Dombóvár-Tamási és a Tamási-Keszőhidegkút-Gyönk vasútvonalakat, mert a jelentősen csökkent teher- és személyforgalom miatt 20 milliós veszteség éri. A pálya rossz műszaki állapota miatt a vonatok csak 20 kilométeres sebességgel haladhatnak. Igaz, a MÁV nem végleges búcsúról beszél, hanem a forgalom ideiglenes szüneteltetéséről. Aligha megalapozatlan azonban az a vélemény, hogy az ideiglenes szüneteltetés egyenlő a végleges megszüntetéssel. A Tolna Megyei Tanács inkább a fokozatos felújítást javasolja.

A fenti vita minden bizonnyal még akkor is tartani fog, amikor új gazdái lesznek a tolnai tanácsnak. Meg a többi testületnek... A kaposvári érdekegyeztető fórumra a meghívottaknak csak a fele jött el, pedig nem kisebb dologról, mint a költségvetés előkészítéséről volt szó. A Fidesz ki is vonult az ülésről, mert álláspontja szerint a költségvetési bevételek ingatag alapokon állnak, másrészt a választások után egyébként is új testületek jönnek létre. Az átmeneti helyzet feszültségeit nehezen viseli a szekszárdi városi tanács végrehajtó bizottságának három tagja, akik kijelentették, hogy egyes pártok állandó támadásai, lejáratási kísérletei miatt képtelenek ellátni feladatukat. A lemondások elfogadására a tanácsülés hivatott, a többi vb-tag maradásra próbálja bírni a távozni szándékozókat.

•

Van, aki kellemetlen hírnek tartja, ha arról értesül, hogy az egykor sokat átkozott kapitalisták és ellenforradalmárok Magyarországon hallatják hangjukat. Thürmer Gyula, az MSZMP elnöke egy szekszárdi választási nagygyűlésen tette fel a költőinek szánt kérdést: "Ahol Zwack úr és Király Béla otthon van, ott vajon a munkás- és parasztember otthon van-e?"

Lehetséges, hogy nem csupán Zwack Pétert és Király Bélát, hanem Szent Flóriánt is rehabilitálják. Mint a Baranya Megyei Tűzoltóparancsnokság sajtótájékoztatóján bejelentették, várható, hogy a jövőben nem szeptember 29-én ünnepelnek a tűzoltók - ettől semmit sem halványul a pákozdi diadal fénye -, hanem Flórián napján vagy gróf Széchenyi Ödönnek, a magyar tűzoltóság atyjának születésnapján. Reméljük mihamarabb megszületik a kérdésben a tűzoltó-közmegegyezés.

•

Zalában a konszenzusnak már a pártok között is vannak jelei. A szabaddemokratáknak és a fideszeseknek nem volt kifogásuk az ellen, hogy a pártközi teremtomát a Tanácsköztársaság népbiztosáról, Hamburger Jenőről elnevezett zalaegerszegi iskola csarnokában rendezzék meg. Úgy látszik, ők most bárhol futballoznak, mindenütt nyernek. Igaz, az MSZP-védők öngóljai is hozzájárultak ahhoz, hogy ellenük 6-0-ra győzzön az SZDSZ. A Zadisz mérsékelt baloldala sem sokat ért az elsöprő erejű Fidesz ellen, az utóbbiak győztek 4-1-re. A harmadik helyért játszva nem bírt egymással az MSZP és a Zadisz, csak a büntetőrúgások eredménye mutatott hajszálnyi különbséget a magát MSZP-ifinek nem tekintő Zadisz javára. A döntő bizonyította, hogy az SZDSZ nem veheti félvállról a Fideszt, mert hiába vezett 2-0-ra, a végső - 6-4-es - győzelem a narancsosoké lett.

(Felső)

Népünnepély Ófaluban

Győzelemként, szarvaspörkölttel ünnepelte meg kedden este Ófalu népe a hírt, mely szerint a szociális és egészségügyi miniszter elutasította a Paksi Atomerőmű Vállalat felülvizsgálati kérelmét a radioaktív hulladéktemető engedélyezése tárgyában.

Vélhetően utoljára gyűltek össze temető-ügyben a baranyai kisközség lakói s a népes számú meghívottak a sok vihart látott ófalui kultúrteremben, ahol a független szakértő bizottság elnöke és több tagja jelenlétében dr.Wekler Ferenc mecseknádasdi tanácselnök ismertette dr.Csehák Judit határozatát. Két esztendős harc ért véget ezáltal, s érthető, hogy minden résztvevő igyekezett kivenni részét a győzelmi ünneplésből, amelynek fénypontja a vendéglőben megtartott közös lakoma volt. Csupán az ellenfél képviselői hiányoztak, akik csütörtökön délelőtt rendeztek külön sajtótájékoztatót Pakson.

Hogyan tovább? - tettük fel a kérdést lapzártakor *Maróthy László*nak, az Atomerőmű Vállalat nukleáris igazgatójának?

— Tudomásul vesszük a döntést; amíg új kormány nem alakul, nincs értelme újra kezdeményezni az eljárást - válaszolta. - Továbbra is Ófalu határát tekintjük a legalkalmasabb területnek, és meggyőződésünk, hogy ha néhány ember nem hergelte volna föl a helyi közvéleményt, a lakossággal szót tudtunk volna érteni. Személyes véleményem, hogy egyszer eljön az az idő, amikor bíróság előtt anyagilag is felelősségre lehet vonni azt, aki hangulati tényezők alapján hoz döntést, s ezzel többszáz milliós kárt okoz a nemzetgazdaságnak. És az is szilárd meggyőződésem, hogy Ófalu népe még „meg fogja kövezni" azt, aki miatt nem oda kerül az atomtemető... Mi most kénytelenek vagyunk berendezkedni arra, hogy 5-10 évig az erőmű területén belül kell tárolni a hulladékot. Ez az ott dolgozók többletsugárterhelésével jár együtt, mert az ideiglenes elhelyezés sohasem olyan biztonságos, mint a végleges. Tárgyalni fogunk a bátaapátiakkal, de nyitunk a kormány és Baranya megye azon kezdeményezése iránt is, hogy az Uránbánya területén lévő, nagy mélységű homogén kőzetbe tegyük a hulladékot. Ez persze lényegesen drágább megoldás lenne, és nemcsak a kis és közepes, hanem a nagy aktivitású radioaktív hulladékra is vonatkozna, a többi „hagyományos" veszélyes hulladékról nem is beszélve. A kutatásoknak a bányabezárás miatt be kell fejeződniük ez év végéig. Mi csupán egy dologhoz ragaszkodunk most már, s ezt a kormányszintű tárgyaláson jegyzőkönyvben is rögzítettük: csak olyan helyre tesszük az atomhulladékot, ahol sikerült megszerezni a lakosság döntő hányadának beleegyezését! Ehhez pedig előzetes szociológiai vizsgálat szükséges. Pillanatnyilag nem tehetünk mást, mint hogy tudomásul vesszük: kezünkben maradt a „Fekete Péter"...

H.J. Fotó: Cseri

Harkányban az elnök nyerte a csatát

„Elszállt a vihar Harkány felett. Az ég végre kiderült. A fizika törvényei szerint újabb felhők is meg fognak jelenni, de a derült időt vetélkedve, s nem viszálykodva kell kihasználni" - a márfai előljáró javasolta, hogy a sajtó munkatársai e költői fordulattal kezdjék tudósításaikat a harkányi tanácselnök meghurcoltatásáról. S hogy álláspontja ne legyen félreérthető, még hosszan olvasta azt a szöveget, melyet szívesen látott volna a lapokban. Úgy vélte ugyanis, hogy ilyen jó elnökük nem volt még soha.

Az elnök, Szép János

Szép János megnyert egy csatát. Szigorú arccal végighallgatta a tanácstagok hűségnyilatkozatait, és az óvatoskodó bírálatokat, majd a végén mindent megígért. Szó nélkül elfogadta azt a véleményt, hogy morálisan bizony többször is vétett, hogy lehetne őszintébb, nyíltabb, hogy gyorsabban kellene döntenie, s jobban tisztelhetné az általa vezetett testületeket.

— Magyarázkodás lett volna minden szavam - mentegette magát a számára megnyugtató szavazás után. Pedig nem ártott volna némi magyarázkodás.

Választóinak egy csoportja még tavaly augusztusban kezdeményezte Szép János visszahívását. Az elnök állítja, hogy ő bizony vállalta volna a megméretetést, de a törvény az törvény. Ha a választási elnökség azon hamarjában lemond megbízatásáról, nincs aki levezényelné a szavazást, s ha a népfrontbizottság nem jelöli ki egy új választási elnökség tagjait, akkor... A végtelenségig elodázható a dolog, ha mindig közbejön valamilyen váratlan esemény.

Az ügyben hónapokig nem történt semmi érdemleges, csak a kulisszák mögött folyt a küzdelem. Az elnök még a végrehajtó bizottság ülésein sem hozta szóba a történteket, pedig a bizalmatlanság egyre nőtt. Aztán egy tanácsülési interpelláció nyomán a „megye" vizsgálatot indított, de a döntést a helyi tanács hatáskörébe utalta, mondván: jogsértés nem történt, a politikai, társadalmi megítélés a harkányiakra tartozik. A harkányiaknak meg nem voltak kétségeik. A hallgatás megvédte az elnököt.

— Puskát hoztál-e? - kérdezte kedélyeskedve egyik derék tanácstag a másikat, útban a művelődési ház díszterme felé.

.— Drága a lőszer - vetette oda amaz. Láthatóan fél szavakból is jól értették egymást. Nem is volt szükség puskára, elég volt, hogy saját testükkel védték meg az elnököt. Sem az SZDSZ, sem a Kisgazdapárt, sem az MSZMP képviselője nem kívánta áttörni e falat. Csak az MDF-eseket nem hatották meg a dícséretek. Kijelentették: elképzelhetetlennek tartják Szép Jánossal az együttműködést.

Mindez azonban nem változtatott a lényegen: az elnök maradt. Egyelőre a választásokig. A tanácselnökhelyettes ugyan lemondott megbízatásáról, de ez sem ébresztett kétségeket senkiben. Szép János még kirukkolt egy meglepetéssel, törvényességi észrevétele nyomán a megyei ösztökélésre életre hívott új választási elnökség elvetette a visszahívását szorgalmazó indítványt. A játék véget ért.

- Aki dolgozik, az követ el hibát - mondták többen is. A harkányi tanácselnök sokat dolgozik. Egyelőre a választásokig. Hogy aztán mi lesz? Ki tudja?

F.J.

A Kolping hazatér

November 10-i számunkban még a kétségek hangján tudósítottuk olvasóinkat a Kolping világszervezet pécsi egyesületének terveiről, most viszont - éppen újjáalakulásának egyéves évfordulóján - arról írhatunk, hogy azok már megvalósulóban vannak. Az 1947-ben feloszlatott, majd negyvenkét év múlva feltámasztott egyesületnek saját háza lesz Pécsett a Szent István téren, s Kolping szellemében működő korszerű továbbképző központ is, amelynek létrehozását az augsburgi testvéregyesület közvetítésével a bajor és a baden-württenbergi kormány is támogatja.

Minderről a múlt héten megkezdődött menedzserképző tanfolyam kapcsán szólhatunk, amelyet a szociális piacgazdaság megteremtéséhez nélkülözhetetlen ismeretek átadására szervezett a Kolping augsburgi és pécsi egyesülete. A tizenkét hetes intenzív kurzusra jelentkezett hazai hallgatók-vállalkozók, tanácsi és egészségügyi alkalmazottak, jogászok, közgazdák, újságírók s egy munkanélküli - a sajátos magyar problémák megoldásához vezető utat keresik a tanfolyamot vezető német szakemberek segítségével. A résztvevőknek még nyelvtudásra sincs szükségük, mert az elhangzottakat szinkrontolmács fordítja

Az egyhetes pécsi ismerkedés befejeztével tartott sajtótájékoztatón ismét találkozhattunk dr.Helmut Schmidbauerrel, a Kolping augsburgi egyesületének alelnökével, akitől a szeminárium és a pécsi képzési központ felől érdeklődtünk.

- Rendkívül jó benyomásokat szereztem honfitársairól - kezdte a búcsúzásokkal gyakran megszakított beszélgetésünket az augsburgi menedzser. - A hallgatók remekül együttműködtek, nyitottak voltak, mindent gyorsan magukba "szívtak". A programot tavasszal Augsburgban folytatjuk, majd az ottani egyhetes kurzust négyhetes nyári „üzemi gyakorlat" követi, amelyet ki-ki saját képzettségének megfelelő szakterületen teljesít. Ezután hathetes magyarországi alkalmazási szakasz következik, s a szemináriumot egyhetes értékeléssel fejezzük majd be.

Ez azonban csak a kezdet. A Kolping szervezet ugyanis olcsó átképzési rendszert kíván meghonosítani Pécsett, hogy hozzájáruljon a város térségében jelentkező foglalkoztatási gondok egyhítéséhez. E terv megvalósításához a bajor és a baden-württenbergi kormányok által felajánlott fél-félmilliárd márkás támogatás egy részére is pályáznak. A pécsi Kolping-ház és a képzési központ létrehozásának és fenntartásának forrásait gazdasági tevékenységgel igyekeznek előteremteni. Bejegyzés előtt áll a magyar-NSzK vegyesvállalkozásként alapított "Kolping Dienstleistung GmbH" - azaz a Kolping Szolgáltató Kft, amely a Kolping karitatív szellemű humán szolgáltatásainak alapját pénzügyi hasznot hajtó "külső" tevékenységgel teremti elő.

Leendő ügyvezetője, Herman Sándor, a Janus Pannonius Tudományegyetem docense elmondta, hogy az át- és továbbképzés költségeit két-három évig a bajor gazdasági minisztérium finanszírozza a Kolping egyesület közvetítésével, de már tizenegy hazai bank is szándéknyilatkozatban jelezte, hogy jelentősebb összegű alapítványt tesz a nemes szándékú hasznos tevékenység támogatására. A Kft társasági szerződésében azt is rögzítették, hogy minden gazdasági hasznot az egyesületi célok szolgálatába állítanak, s a vállalkozás külső megrendeléseinek teljesítését alárendelik a fő tevékenységnek. Aki pedig nem olvasta novemberi számunkat, annak röviden a Kolping világszervezetről Helmut Schmidbauertől:

- Adolf Kolping, az első német szociálpedagógus és szociálreformer alapította a múlt század közepén a gazdasági válságtól sújtott iparosok, kézművesek átképzésére. Ma már a világ harminchárom országában működnek egyesületeink. Célunk a folyamatos segítségnyújtás. Tehát az éhezőnek nemcsak halat adunk, hanem halászni is megtanítjuk. Ezt szolgálják a különféle tanfolyamok, szemináriumok, így a Pécsre tervezett humán tevékenység is.

Káplár László

Baranyába kerül a Suzuki?

Mint az alapszerződés aláírásakor lapunkban hírül adtuk, kormányzati döntés alapján a leendő Suzuki gyár hátrányos gazdasági helyzetű térségbe kerül. Akkor még egyértelműen Esztergomról volt szó. Hiteles forrásból származó, ám meg nem erősített hírek szerint viszont Baranya is sorban áll a létesítményért. A részvényesek úgynevezett zöldmezős beruházásra készülnek, vagyis nem meglévő épületeket alakítanak át, hanem új üzemcsarnokot hoznak tető alá. Állítólag a pellérdi lankákon már szemlét is tartottak. Az egyik pécsi tervezőiroda intenzíven dolgozik a terveken.

A Suzukival kapcsolatban egyébként újabb adatok kerültek napfényre, s ezek nyugtalanítónak tűnnek.

A témára következő számunkban visszatérünk.

"Nem vagyunk újfasiszták!"

(Folytatás az első oldalról)

kérelmünk van, olyan NDK polgároktól tehát akik már tagjai a pártnak.

— Nincsenek ott betiltva a republikánusok?

— Nincsenek. Hiszen a NSZEP annyira biztos volt a hatalmában, hogy még párttörvényt sem alkottatott a Népi Kamarájával. Pártalapításhoz a jelenlegi szabályok értelmében semmiféle engedélyt nem kell kérni, csupán be kell jelenteni a megfelelő helyen. [A pártot az NDK-ban néhány napja betiltották. A szerk.]

— Fognak indulni a március 18-i, NDK-beli parlamenti választásokon?

— Természetesen.

— A tudósításban említett horogkereszt-festegetők sem az Önök emberei?

— Természetesen nem. Provokációról van szó, más pártok próbálkoznak ezzel a módszerrel, hogy lejárassanak bennünket...

— Meg tudná nevezni őket?

— Sejtéseink vannak, de konkrét bizonyítékaink nincsenek, ezért nem szeretnék itt egyetlen pártot sem befeketíteni. Egy bizonyos, nem a republikánusok voltak. Hiszen számunkra sem a horogkereszt, sem a Hitler-relikviák, mint például a „Mein Kampf", nem jelentenek semmit. Mi nem ünnepeljük Hitler úr születésnapját, ez minket egyáltalán nem érdekel.

— Mik is tulajdonképpen a republikánusok céljai?

— Azzal kezdeném, hogy mit nem akarunk. Számunkra a mai németországi demokrácia a világ egyik legjobban működő államformája, sem azt megváltoztatni, sem az alkotmányt módosítani nem akarjuk. Legfontosabb célunk az, hogy elérjük Németország újraegyesítését. Minden habozás nélkül Németország területének az 1937-es határok közötti visszaállítását követeljük. Ezek az 1937-es határok nemzetközi jogilag még ma is érvényesek, hiszen senki nem kötött Németországgal, mint egységes állammal békeszerződést. Azonban természetesen azzal is tisztában vagyunk, hogy a mai Odera-Neisse határ Németország keleti határa lesz. Nincsenek területi követeléseink Lengyelországgal szemben. De ezt a kérdést végre békeszerződéssel kell rendezni, mert a korábbi sziléziai területek ma még jogilag Németországhoz tartoznak!

Gysi, a sírásó

— S hajlandóak erről minden féllel tárgyalni?

— Természetesen. Mint mondtam, nincsenek területi követeléseink Lengyelországgal szemben. De azt el kell érnünk, hogy az ott élő németeknek ugyanazokat a jogokat biztosítsák, mint a lengyeleknek.

— S ha megkötik ezt a békeszerződést, lesznek Önöknek az elcsatolt német területekért jóvátételi követeléseik?

— Hogyan tudnának a lengyelek jóvátételt fizetni? Hiszen semmijük sincs...

— Térjünk vissza az NDK-hoz. Hogyan ítélik meg Modrow miniszterelnök kormányát, és a NSZEP pártelnökét, Gregor Gysit ?

— Ha Modrow úr azt állítja egy sajtókonferencián, hogy nem puccsal vagy államcsínnyel került hatalomra, akkor igazat kell neki adnunk. De tudni kell, hogy nem is szabad választásokkal került a kormányrúdhoz. Modrow úr tehát egy kicsit lehűthetné magát, és elgondolkodhatna azon, hogy ha szabad választásokon választották volna meg a Népi Kamarát, mikor lenne ő most miniszterelnök. Ezek az emberek, mint Krenz, Modrow, vagy Gysi, ugyanarra a moszkvai pártiskolára jártak, s így a társadalom-ideáljuk is azonos, hiszen azt nevelték beléjük. Gysi úr nem más, mint az NSZEP sírásója, akinek az a dolga, hogy egy csinos temetésről gondoskodjon. Az én prognózisom szerint ugyanis a választásokon nem fog többet kapni mint 3 százalékot. A következő választásokon, ha még lesz akkor egyáltalán NDK, a 0.5 százalékot sem érik majd el. Egyszerűen nem értem, hogy felelős német politikusok ezekkel még egyáltalán szóba állnak és leülnek tárgyalni.

— Tehát Önnek az nem probléma, hogy Gysi úr nem igazi német?

— Nyilván arra gondol, hogy a NSZEP elnöke zsidó származású. Nem. Miért volna ez probléma? Számunkra minden ember egyforma. Amiért elítélem, az, hogy felnőtt ember létére nem ismeri fel, itt már nincs mit menteni, a kommunizmus megbukott.

— Van az NDK-ban olyan politikus, akivel ma szóba állnának?

— Sem a NSZEP, sem a korábbi blokkpártok vezetői között nem látok olyan embert, aki erre megfelelő volna. Aki talán szóba jöhetne, az Berghofer úr, aki meg merte csinálni, hogy kilépett a NSZEP-ből és szakított a párt nevetséges vezetőségével.

„Lakást kérünk az Európai Házban"

— A republikánusok korábban követelték a NATO-ból való kilépést, mert ez, úgymond, áthidalhatatlan akadályt jelent a német újraegyesítés számára. Követelték a Közös Piacból való kilépést is, mert ez nehéz helyzetbe hozta a német parasztokat. Még mindig fennállnak ezek a követelések?

— Először talán az Európai Közösségre feltett kérdésére válaszolnék. A Gorbacsov úr által javasolt Közös Európai Ház megteremtése nekünk is épp' úgy érdekünk, mint bárki másnak. Nem kívánunk ebben a házban külön lakosztályt, pusztán egy egyszerű lakást, ahol azonban mi határozzuk meg, ki jön be abba a lakásba, és aki nem oda való, az távozzon. Minden normális lakástulajdonos így csinálja. Tehát az Európai Közösségből való kilépésről szó sem lehet.

— Én elsősorban gazdasági tekintetben kérdeztem...

—Ebben az esetben sem lehet szó a kilépésről. Ugyanakkor ideje volna egyes termékek, főleg mezőgazdasági termékek eladásakor az árak jobb szabályozása. Miért a német paraszt fizessen, ha nem ő felelős az áremelkedésért? Ami a NATO-t illeti az elmúlt évtizedekben nyújtott szolgálata a béke érdekében létfontosságú volt. Nem is áll szándékunkban a kilépést szorgalmazni, hiszen tudjuk jól, kik a legjobb barátaink. Azt hiszem, a kelet-európai változások nyomán megtörténhet, hogy belátható időn belül mindkét katonai tömb megszűnik.

— A Bundestag a múlt héten felszólította a német szövetségi kormányt, hogy gyorsítsa meg a tárgyalásokat a magyar állampolgárokkal szembeni vízumkényszer feloldásáról. Támogatná-e Ön ezt a kérdést, vagy Ön szerint ez új lehetőséget jelenthetne külföldiek számára, hogy illegálisan letelepedjenek az NSZK-ban?

— A kérdést talán másképp válaszolom meg, mint ahogy várja. Nézze meg a térképen, hol fekszik Magyarország! Európa kellős közepén! Egy másik kérdést teszek fel: szeretne Magyarország belépni a Közös Piacba? Ezt a republikánusok határozottan támogatnák. S ezzel azt hiszem, az eredeti kérdésére is megadtam a választ.

— A republikánusok össznémet pártnak nevezik magukat. Azt jelenti ez, hogy nemcsak a mai NSZK-ban és NDK-ban élő németekkel, hanem a sziléziai, esetleg a magyarországi németséggel is számolnak?

— A legutóbbi rosenheimi pártkongresszusunk határozata értelmében pártunk Németország területén tevékenykedik. Ezzel lehetővé vált az úgynevezett NDK-ban való tevékenység is. Ez nem zárja ki természetesen, hogy lengyelországi és magyarországi németek is tagjaink lehessenek, mindenesetre egyelőre szavazati jog nélkül...

Ifj. Könczöl Imre

Frank Degen, a REP-frakció elnöke. (A szerző felvétele)

A HELYZET

Mostanában egyre többet gondolok a tiszafüredi sofőrre. Aki olyan ízes üzenetet küldött a legutóbbi parlamentnek, hogy szó szerint át se merte adni dr.Király, a szolnoki képviselő. De még így is zúgó vastapsot kapott a Göre Gáboros humorra mindig fogékony honatyáktól.

Sofőrünk a majdani képviselők fizetését sokallotta. Ő havi kétszázötven órát dolgozik alig hétezerért, micsoda disznóság, hogy azok az urak bruttó ötvenezret kaszálnának. Hiszen mi az a képviselőség? Szunyókálnak egész nap, vedelik a sört a büfében, szórják magukba a jobbnál jobb kajákat. Néha benyomják a gombot, tépik a szájukat, hozzák a népnyúzó törvényeket.

Így látszik ez Tiszafüredről.

Nem csodálkozom rajta. A Tisztelt Ház élete sokak számára így fest Tolna-Baranyában is. Évtizedek tapasztalata erősítette meg a látszatot. Szavazógép működött a Parlamentben 1949 óta, az évi négy ülésszak átbábiskolásáért még az a (pártvezetőkhöz képest) kevés kiváltság is túlzottak tűnt, amelyet a képviselő élvezett.

Dr.Király szenvedélyes szóval ecsetelte az 1985-ben megválasztott parlament érdemeit: Új alkotmány, "sarkalatos törvények"... Csupán arról nem beszélt, hogy mindez nem a honatyák jótéteménye volt, hanem a valóság, a történelmi helyzet kényszere. Meg lehetett volna gátolni idő-órára - kezdetben meg is próbálkoztak vele - de akkor a keletnémet vagy a román útra terelték volna az eseményeket.

Ha van érdeme ennek a felemás demokráciával megválasztott parlamentnek, akkor egyedül e kényszer fölismerése. (Más kérdés, hogy reálpolitikus szocialista és ellenzéki képviselői révén már magában foglalta egy valóban demokratikus országgyűlés csirái is.)

A füredi sofőr ízes szavai mögött nemcsak a múlt jövőbe vetítését, hanem az ismerős értelmiségellenes indulatokat is sejteni lehet. Úgy véli, hogy az „egyébként valóban megalázó fizetésük több lesz, ha az új parlament háromszáz hivatásos képviselője kevesebbet kap. Hogy egy országot vezetni könnyebb, mint egy autóbuszt.

Ha így gondolja, nem az ő hibája. A szellemi munka lebecsülését nem magától tanulta - évtizedeken át sűlykolták belé a munkásosztály vezető szerepének rögeszméjével együtt. Törvénytervezeteket alkotni és véleményezni, választópolgárok ügyeit intézni, szakértőkkel tárgyalni, gyorsan és megfontoltan döntést hozni, (idegen nyelven) nemzetközi kapcsolatokat ápolni - nagyjából ez egy "profi" képviselő munkája, s nem alkalmanként, hanem napról-napra, mi több, éjszakákba nyúló estéken is - nos, megpróbálná-e az ízes beszédű gépkocsivezető ezt akár bruttó ötvenezerért is? Fizetné ebből a pénzből a szállodát, a megújítandó ruházatot (egy honatya nem járhat pecsétes öltönyben, s nem kap a vállalatától formaruhát), a szakértői tárgyalás, a külföldi vendég vacsoraszámláját?

Sokan félnek manapság a „hisztérikus hangulattól", a nekilódult „pártoskodástól", megfeledkezvén arról, hogy akad olyan ország környezetünkben, ahol nem visszahívják a tanácselnököt, hanem kidobják az emeletről.

Jómagam a demagógiától tartok a leginkább, mely csirizként tapad ránk alulról, fölülről, s a „kisember" nevében már-már azt akarja elhitetni velünk, hogy abban a boldog egypártrendszerben volt a legjobb dolga munkásnak, parasztnak s az alkotó értelmiségnek.

Havasi János

Vállalkozók figyelem!

Amerikai humuszgiliszta továbbtenyésztésre eladó. Télen is biztonsággal szállítjuk. A humusz visszavásárlására termékértékesítési szerződést kötünk. A tenyésztési technológiát biztosítjuk. OTP igényelhető. Azonnali ügyintézés. A tevékenység 500.000 Ft-ig adómentes. Bővebb felvilágosítás:
General Coop Kisszövetkezet
Pécs, Munkácsy M. u.20.
Telefon 18-960

Osztrák - magyar vegyesvállalat

kb 80 személyes étterem és éjszakai bár berendezésére alkalmas helyet bérelne, vagy venne a belvárosban.

"Május" jeligére a szerkesztőségbe.

Elmarad a DÉDÁSZ-sztrájk

Egyelőre nem lesz DÉDÁSZ-os sztrájk, így döntöttek az Áramszolgáltató Vállalat Nagykanizsai Üzemigazgatóságának dolgozói a hét eleji munkásgyűlésen. A vállalat vezetése és a hat tagú kanizsai tárgyaló delegáció között két hete folyó egyezkedés tehát megállapodással zárult. Az azonnali sztrájk elvetéséről a szavazás közel egyöntetű volt, ám a két órás munkásgyűlésnek mégis voltak forró pillanatai.

A kompromisszum fő eleme: a dolgozók elfogadták a decemberben befizetett 15 százalékossal szemben a tárgyalásokon elért 30 százalékos béremelést. E pont körül azonban mégis vita bontakozódott ki. Bobula András gazdasági vezérigazgató-helyettes szerint e plusz költséget, mintegy 100 millió forintot, a vállalatnak többletnyereséggel kell kigazdálkodnia. Sokan mégis kevésnek tartották ezt az emelést, mondván: még ezzel sem érik el a bérek a szolgáltatásban dolgozók átlagát.

Ugyancsak megállapodtak arról, hogy egészségügyi szakemberek vizsgálják meg, mennyire veszi igénybe a szerelők szervezetét a mostoha körülmények között végzett munka. Nem indokolja-e esetleg a korkedvezményes nyugdíjazás bevezetését. Arra is igéretet kaptak a kanizsaiak, hogy február végéig felmérik a DÉDÁSZ különböző szervezeti egységeinél dolgozók szükséges és elégséges létszámát, korszerűsítik a vállalat szerkezetét.

Volt azonban olyan pont is, amiben a munkásgyűlés résztvevői nem akartak megbékélni. A vezérigazgató személye körül éleződött ki ismét a vita. Őt a kanizsaiak továbbra sem tartják alkalmasnak tiszte ellátására. Ennek bizonyítékát látták abban is, hogy Wieder Béla nem ment el a munkásgyűlésre. Ám mint kiderült, az ő kinevezése és leváltása trószti hatáskörbe tartozik. Végül e kérdésben is kompromisszum született. A kollektíva úgy döntött, ha március elejéig a Magyar Villamösművek Tröszt vezérigazgatója nem hoz számukra kedvező döntést, ismét a sztrájk fegyveréhez nyúlnak.

A vezérigazgató-helyettes szerint nem kis szerepet játszott a sztrájkhelyzet kialakulásában az, hogy Kanizsán nem érzékelték a kialakulóban lévő feszültséget, nem is informálták erről a pécsi központot. Ugyanakkor nem jutottak el olyan információk Kanizsára, amelyek a dolgozók tájékozódását segítették volna. Nagykanizsán nem élt a vezetés az önállósodás lehetőségével, így az önálló bérgazdálkodás adta nagyobb szabadsággal sem. Ehhez kapcsolódik, hogy a villamoshálózat-szerelő dolgozóknak már több éve nem fizették ki a túlteljesítési prémiumokat.

A kanizsai üzemigazgató, Kerek Bálint nagyobbrészt elismerte a kritikát, mindamellett a DÉDÁSZ központja továbbra is bizalmat szavazott a kanizsai üzemigazgatóság vezetőinek.

-rikli-

A kötözködő beosztott

Csak beszélgetni tudunk, a szakmát művelni nem

A HELYZET-ben: Finta László, az IKARUS formastúdió vezetője

Kis túlzással Finta László keze nyomát viseli az egész ország. Az IKARUS Karosszéria- és Járműgyár formastúdiójának Munkácsy-díjas vezetője tervezte ugyanis azt a 200-as autóbuszcsaládot, melynek tagjai kisebb változtatással a hetvenes évek óta futnak útjainkon. A kocsi számtalan elismerésben részesült, formája nemcsak a hosszan húzódó típusváltás miatt bizonyult időtállónak.

Finta László évekig meghívott előadó volt a Budapesti Műszaki Egyetem Közlekedésmérnöki Karán. A jövő tervező-mérnökeinek, járműgépész hallgatóknak oktatott fakultatív tárgyat. Színes, sokrétű, filmekkel, fényképekkel illusztrált óráit legendák övezik. Egykori diákjai mesélik, hogy mindig azzal a kezével rajzolt, amelyikkel közelebb állt a táblához.

— Nem formatervezést akartam előadni. Inkább esztétikát. Furcsa helyzet volt. Mielőtt meghívtak, írtam egy tanulmányt az OMFB-nek, és azt piszkáltam, hogy Magyarországon van karosszéria-ipar, de karosszéria-tervezést nem oktatunk. Épp ekkor jött a felkérés, hogy tanítsak a Műegyetemen 36 órás, fakultatív esztétikai tárgyat. Úgy döntöttem, hogy némi formát tanítok, és ezzel kapcsolatosan szerkezetet, görbe felület szerkesztését, ilyesmit, ami egyáltalán belefér ebbe a néhány órába.

Roppant nehéz volt, mert nem szoktam meg, hogy kaján fiataloknak adok elő. Amióta egyetemre jártam, eltelt harminc év, és bizony, megöregszik az ember. Ezzel együtt a diákok többségével jól megvoltunk.

Ugyanakkor azokat az ismereteket, amikre építeni kellett volna, elég hiányosnak találtam. Végül abbahagytam. Összesen öt csoportom volt, elég szép létszámmal, negyven-ötven emberrel. De az egyetem nagyon magára hagyja az oktatót. Csak kipipálja a megfelelő rovatot, és letudja a kötelességét azzal, hogy engem odaállított a katedrára.

— Ez azt jelenti, hogy ilyen ismereteket ma nem is kap az autógépész tervezőmérnök?

— Bármilyen furcsán hangzik, azt. Pedig legalább alapfokon szükség lenne rá. A formatervezőnek ismernie kell a műszaki kötöttségeket, előírásokat, de a gépésznek is tudnia kell, hogy a formának vannak bizonyos törvényszerűségei. Divat, értékelés, előrelátás, távlati fejlesztések, és olyan sajátos jegyek, melyeket nem lehet egyik napról a másikra elhagyni. Ilyen például a Mercedesek jól ismert, jellegzetes hűtőrácsa, emblémája.

— Nem sajnálja, hogy otthagyta az egyetemet?

— Inkább a vállalat szempontjából tartom sajnálatosnak. Nem azt, hogy én nem adok elő, hanem azt: az IKARUS képtelen volt elérni, hogy Magyarországon valahol oktassák az itt szükséges tudást. Némi művészeti tudás elsajátítására lenne szükség, grafikai ismeretekre, hogy a tervezők meg tudják jeleníteni síkban-térben az elképzeléseiket. Ha ezek hiányoznak, akkor csak beszélgetni tudunk, a szakmát művelni viszont nem. Biflázássá válik az egész tanítás.

Volt több nekifutásunk, régi vezérigazgatónk benn járt a Minisztériumban, született tanterv is. 36 órás tematika volt, valahol meg van. Két órás ciklusokat találtak ki. Például két óra formatervezés, két óra karosszéria felülettervezés... Arra volt jó, hogy a nyugdíjasok bejárhattak volna melegedni. Szóval, ez is elakadt. Ma csak gépészetet oktatnak, motortervezést. És ez nagyon szomorú. Teljesen nyilvánvaló, azzal a tudással, amit a hallgatók megszereznek, nem tudnak motort tervezni! Aki hazánkban ilyesmivel foglalkozik, az talán három-négy ember. Őket össze kéne fogni, és kiküldeni nyugatra, hogy ott tanuljanak korszerű ismereteket, szemléletet. De a többieknek fölösleges! Ők ugyanis kész motort építenek be, a vonatkozó előírásokkal, nagyon szerény mozgástérrel. Tervezni sose fognak.

— De kell-e karosszériás a mostani pénzszűkében?

— Hogyne kéne! Lehet, hogy a típusváltások ciklusa elnyúlik, de számtalan, megoldásra váró feladatot tudok mondani. Hogy egy példát említsek: a személyautó-gyártás során teremtett elvárások a haszongépjárműveket is átalakították. A teherautók vezetőfülkéje egy évtizede a szekerekére emlékeztetett. Ma inkább egy középkategóriájú autóra hasonlít. Hiába teremtünk új formát, ha ezeket nem jelenítjük meg a buszokon is. A váltást egyébként sem csak a pénzhiány gátolja.

— Hanem?

— Azok, akiknek dönteni kéne. De ők még abból az időből maradtak ránk, amikor nem alkalmas emberre volt szükség, hanem megbízhatóra. Ha valakit figyelmeztetsz, hogy mit kéne fejleszteni, mit elhagyni, akkor lesöpri az asztalról az ötletet. Később esetleg kiderül, hogy emiatt 600 ezer forint veszteség érte a gyárat. De így is te kerülsz kellemetlen helyzetbe, mert a főnök nem szívesen találkozik a „kötözködő" beosztottal. Akinek ráadásul igaza lett.

És ez nemcsak az IKARUS-ra jellemző. Nem véletlen, hogy az iparművészek panaszkodnak, nincs munkájuk, kevés a megbízás. Mert az ember kénytelen bútort, darálót, lámpatestet venni akkor is, ha az csúnya. A gyártók többnyire monopolhelyzet ben vannak, és semmi nem szorítja rá őket arra, hogy szépet kínáljanak. Különösen az emlegetett emberek nem.

— Ezek még tényleg megvannak?

— Persze. És ha bemutatunk egy rajzot, tervet, akkor rögtön azt kérdezik, hogy csinálják ezt valahol? Nem. Akkor mi se csináljuk! Ahelyett, hogy a világ harmadik legnagyobb gyáraként diktálnánk a többieknek. Megtehetnénk. Annak idején mi építettünk először úgynevezett alagút-ajtót, mely a kocsi közepén, az ablakok alatt nyílt. A gyár vezetői vendégeknek bemutatták, Nyugat-Európában meg is honosodott. Mi sose gyártottuk.

— Ez borzasztó!

— Egy-egy elhalasztott döntés nehéz helyzetbe sodorhat vállalatokat. Gondoljon a Volkswagen példájára! Ferdinand Porsche a farmotor és a léghűtés mellett döntött. A cég vezetői pedig képtelenek voltak túllépni ezen a koncepción, gyártották a bogárhátú kocsit, a Käfert, aztán az 1500-as, 1600-as modelleket, végül a 411-est. Mindig a Porsche-féle elvek szerint. Kishíján rá is ment a gyár.

— Érzem a párhuzamot. Sok a karrierista?

— Azért ez sem ilyen egyszerű. Évekkel ezelőtt dolgozott itt nálunk egy főosztályvezető, aki négyszemközt becsülettel bevallotta, hogy ő bizony karrierista. Akkor érzi jól magát, ha becsukhatja az ajtót és tudja, hogy mennek a dolgok. Mindent lehet, de mindenről tudni akar. Ő volt az egyetlen ember, aki nem úgy referált az igazgatóság előtt, hogy milyen nagyszerű dolgot talált ki, hanem elmondta, hogy ez Finta László ötlete, és ő fog beszélni róla. Így legalább lehet dolgozni. De aki úgy akar jelentős pályaívet befutni, hogy letapossa a másikat, és minden eredményt magának tart, az... Volt olyan főosztályvezetőnk, aki, mielőtt vendég érkezett, bejött, és megkérdezte, hogy na, mi megy itt? Aztán bekísérte a látogatót, és elkalauzolta.

Unos-untalan ismételgetjük, hogy a műszakiak megbecsülése milyen alacsony színvonalú. Így van. Jó, nincs pénz! De legalább ne kellene minden ötletért külön harcolni! Vagy néha figyelnének a véleményünkre! Mert ha az embert már dolgozni sem hagyják...

Sz. Koncz István

A szerző felvétele

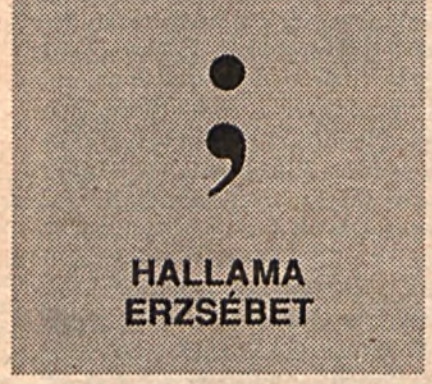

HALLAMA ERZSÉBET

Fenn a dombon méltóságteljes kőépítmény magasodik, roppant tömege vonzza a szemet és elbűvöli a szívet, nosztalgiákat ébreszt és azt súgja az embernek, hogy ha ezekre az ősi kövekre lép, egy kicsit visszakalandozhat az időben - és ki ne vágyna erre. A várba vezető híd gyenge hajlata, erős mellvédei mentén felfut a szem a magasba kuporgó, titokzatos, apró ablakokig.

Nem megyünk be, gondoljuk és reméljük, hogy odabent is nagyszerű lenne, látnivalók és hangulat időtálló környezet és gondosan megtervezett berendezés. De most nem megyünk be. Csak sétálunk egyet, tél van, csend és - ugyebár - fölkészülés a tavaszra.

Ellépünk a tetszetős bejárattól és egy fémtáblát vizsgálunk meg, amelyről a rozsda félig-meddig már leette a betűket, amelyek egyébként a földtörténeti korokat sorolják fel akkurátusan, „kőpark" cím alatt. Bokáig tavalyi száraz levélben gázolva meg is lelhetjük a köveket, amelyekről nem tudni, a rozsdás táblán sorakozó nagyszámú korszak melyikéből származnak, miféle az anyaguk, hol találták és honnan hozták őket. Egyetlen újdonság találtatik a köveken: majdnem mind „arccal", azaz a fúrónyomokkal szabdalt felével néz az emberre. Kínos félreértés, gondoljuk, és kisietünk a felső széles útra. Itt padok is vannak, de az idő nem alkalmas az üldögélésre. Nocsak, mégis ülnek rajta. Három tarkaszoknyás asszonyság, dohányoznak, söprűikre, gereblyéikre támaszkodva. Fejük felett hangulatos utcai lámpa, amelyből nemcsak az üvegbúra, hanem a körte is hiányzik. Fölemelt fejjel ballagok tovább, a vizsgálódás eredményesnek bizonyul: a sétányon egyetlenegy oszlop tetején sincsen más, mint néhány üvegszilánk. Párhuzamosan velem, az alsó sétányon egy úr halad lassan, megfontoltan, kutyát vezet pórázon. Utánuk nézek: micsoda szépség, elegancia, akár fölöttünk a vár, akár ennek a parknak a tágassága, elhelyezkedése, a kilátás a síkságra, egyszóval ez a „drágakő", amely az ősök bölcsességéből és az évszázadok érlelő hatásából csiszolódott ilyenné... A kutyát sétáltató úr beleillett a képbe, de a szemétkupac, ami a mellettem álló bokor tövében csúfoskodik, aligha. Valami külföldi elektronikus izének a doboza is itt hever, ékes bizonyítékául annak, hogy akinek az isten pénzt ad, nem ad értelmet is hozzá.

Itt a sétány végefelé megállok és körülnézek. A park, gyep, csinosan nyírt, okosan tervezett bokrok, dísznövények, fák művészi együttese. Ez volna? Na nem. Nem látott ez a szegény park kertészt mostanában. Itt-ott valami bokorféle vegetál a gyepnek legfeljebb gúnyból nevezethető gazos füvön, ötletszerűen, esetlegesen odavetődve.

Kedvetlenül jobbra fordulok, hogy körüljárom a várat itt ezen a külső „sétányon". Mindjárt bele is botlok egy még nagyobb és még siralmasabb szeméthalomba. Jó, lépjük át, haladjunk tovább. Kidőlt-bedőlt kerítések balkéz felől, rosszkedvű kutyák, horpadt tetők, lám egyszercsak egy most épülő ház. Megbolondult itt valaki? Kőhajításnyira a vártól, beleékelődve a parkba családi házat építenek. Vagy lehet, hogy nem családi ház lesz? Dehát nem mindegy? Ha én a vár ura lennék...

A tavalyról maradt, elszáradt, pókhálóval beszőtt gazok között evickélve visszajutok a kiindulópontomra. De még egy kört kéne tenni, most a külső falon belül. A bástyákat kívülről már megcsodáltam. Most hát tegyem meg innen belülről is. Térdig gazban állok, tavalyi bogáncs ragad a lábamra. Bámulom a restaurált fal kövei közt kanyargó betoncsíkot, mert laikus lévén, nem értem, mi szükség rájuk. De a bástyatorony éppenséggel már kérdőjeleket kiált felém. Félig épült föl, gerendák életveszélyes labirintusa látszik innen alulról. De jórészük már le is esett. A gyilokjárónak fölrakott gerendák jórésze szintén leesett. Itt hevernek a földön a leesett gerendák, eltörve, máris szétkorhadva, az esőktől és a szelektől. Ez egy pár éves, felibe maradt építkezés. A vár maga középkori, több mint félezer éves. Ennyit fejlődtünk azóta.

Kimenekülök a sétányra, átszelem a lejtős parkot, odalépek a külső falhoz, egy hangulatos réshez, hogy azon át lenézhetek a síkságra, el a folyó felé. Lenézni lenézhetek, de lelépni már nem lenne tanácsos. A lépcsők rég eltűntek, ha voltak is valaha. S bár ez itt kapunak látszott, most már az is látszik, hogy nem vezet sehova, csak egy nyaktörő szakadékba, ami teli van ürülékkel. Visszatérek a sétányra. A három grácia, narancssárga mellénykével, söprűivel és gereblyéivel egyetemben immáron húsz méterrel odébb található. Most nem ülnek, hanem állnak, s nyögve, sóhajtozva cigarettát kérnek egymástól. Az út mellett a tavalyi avar mennyisége semmit sem változott.

A parkolóban megáll egy Interturiszt-busz, kiköpi hasából az embereket, és azután pöfög, pöfög, a bűz lassan ráterül a parkra. Stílszerűen, mondom magamban. Füstöljünk csak, füstöljünk, mondom magamban, hátha kifüstölődik innen ez a ...micsoda is?

Új táblákat kéne kitenni mindenhová, ezzel a felirattal: Gazda kerestetik! És sajnos nem is csak itt.

MŰSZERTECHNIKA

Hálózatok tervezését, fizikai kiépítését vállaljuk rövid határidővel!

Szeretné irodáját modern eszközökkel felszerelni?
Fénymásolók, telefonok, telefaxok, irodagépek, személyi iratkötők nagy választékát kínáljuk.

Iroda és bemutatóterem
Pécs, Citrom u.5. Telefon/fax 72/27466 Pf.410

A liász-álom vége

Vágyak keveredtek a tervek közé

A komlói bányák napi termelése a hatvanas évek elején elérte a napi hétezer tonnát. Az első visszaesés a hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején - már a komlói és pécsi termelésirányító szervezet egyesítése után - jelentkezett. S bár elsődlegesen nem energetikai, hanem kohászati nyersanyag a mecseki szén, itt is az általános elvek szerint mérsékelték a termelést, korlátozták a fejlesztéseket. Ami akkor elmaradt, azóta sem tudta pótolni a vállalat. Jóllehet az V. ötéves terv időszakában az állami támogatás egészének 36 százalékát juttatta ide a Magyar Szénbányászati Tröszt, olykor más vállalatok jogos igényei ellenére is.

A szénbánya vállalat föladta Széchenyi-aknát, de a gazdasági előrejelzések alapján a mecseki szénmedencében további komoly leépítésre kellett számítani.

A kokszbeszerzési lehetőségek szűkülése miatt a mecseki nyersanyagkincs kiaknázása később újra előtérbe került, s a liász-álom kialakulásához kapóra jött, hogy Dunaújvárosban is új kokszolómű-blokk létesítését tervezték. Az import kokszszén behozatalának részleges "kiváltása" a túlélés reményét villantotta föl, s a Mecseki Szénbányák tüstént ajánlkozott. Még nem volt döntés, de a nyilvánvalóan nagyszabású program előkészítéséhez a Magyar Szénbányászati Tröszt 3 éves felkészülési időt biztosított: a fokozottan beruházásigényes mecseki szénmedencében átmenetileg csökkentették a termelési előirányzatot. Csak a párt hősies helytállásának „köszönhető", hogy a mecseki bányászok ledolgozták a kedvezményt. Ahelyett, hogy a felszabaduló műszakszámot feltárásra, műszaki előkészítésre fordította volna a vállalat, az MSZMP helyi szervezetének (vagy csak vezetőjének?) felajánlására a dolgozókból kihajtották a különbözetet. A szakmai tervet rendre túltejesítették, s ezért megfelelő helyen, megfelelő ünnepélyességgel nyilván ki is osztották a megfelelő plecsniket. Egészen addig, míg a harmadik évben a tröszt mérsékelte a termelési kedvezményt. Ez azonban már nem hozhatta vissza a felkészülés elszalasztott lehetőségét, nem tehette meg nem történtté a műszaki és erkölcsi elhasználódást, nem indíthatott meg kedvező folyamatokat.

Utólag fölösleges a találgatás, a feltételezés, de jó tudni: ha az Eocén program nem köti le a tröszt minden energiáját (érdemes volt!), minden másképp alakul. Ugyanis a pénzhiány hozta össze egy közös, nagy beruházásba István III-as aknát, a vasasi rekonstrukciót, a szénelőkészítés korszerűsítését és utóbb a komlói terület fejlesztésének kissé elnagyolt programját. Ettől persze még nem vált volna köddé a 23 milliárd forintos költséggel tervezett liász-program, melynek részelemei indokoltak voltak, s indokoltak talán még ma is. Tagadhatatlan, olykor vágyak is keveredtek a tervek közé, s az idő múlásával a programra ráaggatott egyéb beruházások száma is szépen gyarapodott. A kapcsolódó beruházásokkal együtt 1980-ban 37 milliárdra taksálták a költségeket. Ez utóbbiak között lakásépítés, helyi- és távolsági autóbuszbeszerzés, gépkocsi-fogadóállomás építése, és transzformátorállomás bővítése szerepelt.

Komlón talán az ezredfordulóig húzhatják.

A program 1981-ben elfogadott G-változata az 1993-ra tervezett teljes felfutás évére nem kevesebb, mint 3,4 millió tonna nyersszén kitermelésével számolt. (A mecseki szénmedence évi termelése 1966-ban 4,1 millió tonna volt.) A kokszszén iránti igény jól kimutathatóan nőtt. Komlón már nemcsak a városszéli új lakótelepről, hanem a szénelőkészítőmű városközpontból való kiköltözéséről is komoly álmokat szőttek.

Aztán egyszer csak megváltoztatták a program ütemezését..., majd egyik évben sem kapta meg a vállalat a következő évre ígért összeget. Az Állami Tervbizottság 1985-ben, tekintettel a teljesen megváltozott körülményekre, a program átdolgozását rendelte el. Persze nem kell mondani: a körülmények nem a Mecsekben, hanem az ország kincseskamrájában változtak meg alapvetően. Igaz, a létszámhiány és a termelési lehetőségek beszűkülése miatt a program akkor is csúszott volna, ha a kormány képes lett volna finanszírozni a sokszorosan megcsonkított terveket.

A Mecseki Szénbányák gazdasági „eredményei csak a bizalmatlanságot erősítették. A tervbizottság 1986-ban meg is hozta kijózanító határozatát: csak az elkövetkező 5 évre szóló 6 milliárd forintra adja áldását. Újabb öt év bizonytalanság? Nem. Bizonyosság, hisz a szentesített 6 milliárdnak jó ha a felét megkapta az időközben szanált vállalat. A program köddé vált.

Hogy mi lesz? Különösebb beruházás nélkül Komlón talán az ezredfordulóig húzhatják.

Ferling József
Fotó: Tóth László

Kezdd újra - ha hagynak!

Kisvállalkozást támogató ígérvényünk szinte a világ minden tájáról van már, tele is vele a padlás. Az újságolvasó azt hihetné, hazánk lesz a bokréta a vállalkozói világ kalapján. Az érintettek öröme azonban nem ily felhőtlen. Mert az ígért lehetőségek kapuját banki előírások lángpallosaival őrzik, s ha nincs kellő fedezet a fejét vállalkozásra adó elszánt ember mögött, nem juthat be a vállalkozók paradicsomába. [Azért néha az ellenkező végletre is akad példa. A szerk.]

Hóbor József, munkanélkülivé lett uránbányász is pórul járt. A Mecseki Ércbányászati Vállalatnál lehúzott tizenkét év után tavaly tavasszal „közös megegyezéssel" kirúgattatott a cégtől, mert az üzemvezető bumlinak - igazolatlan lógásnak - minősítette az üzemegészségügyi vizsgálatra fordított öt munkanapját. Be kellett érnie a magas bányászfizetés harmadát kitevő munkanélküli segéllyel, amit fakanálfaragással igyekezett kiegészíteni. Miután azonban egy napot késett a hivatalban való jelentkezéssel, törölték nevét a segélyre jogosultak közül.

Közben azért egyre hitt a vállalkozásokat buzdító ígéreteknek. Úgy gondolta, Pécsett, a Mikszáth Kálmán utcában vásárolt hétvégi telken kempinget nyit, amibe még telekszomszédja is társult volna. A városi tanács segítőkésznek mutatkozott, s megkapta a vízműtől is a vezetékes víz és a szennyvízcsatorna bekötésére szóló engedélyt. A táborhelyek szűkében lévő városban aligha szorul külön bizonyításra az ötlet életrevalósága, megvalósítása mégis komoly nehézségekbe ütközött. Az újrakezdési kölcsön felvételére jogosító igazolás ugyanis kevés volt, mert kiderült, hogy a kérdéses területen, éppen a telke közepén, vízmű épül. A tanács VB-hivatalában ugyan azt mondták, hogy a következő tíz évben nemigen lesz erre pénze a városnak, de a kölcsönt mégsem vehette fel, mert a kisajátításra kiszemelt telek nem találtatott megfelelőnek. A tanács csereingatlant is felajánlott, de kinek jutna eszébe a szamárkúti kőbánya mellett, a város legeldugottabb részén kempinget létesíteni. Pedig már a nyugatnémet autóklubbal is felvette a kapcsolatot, s vendégben nem lett volna hiány.

Hóbor József nem csüggedt. Telket bérelt a Tinódi utcában, hogy az újrakezdési kölcsön felvételére szabott határidőn belül vállalkozásba fogjon. Biohumuszt előállító giliszták tenyésztésével akart próbálkozni, ám ekkor kiderült, a darabonként nyolcvan fillérbe kerülő „Eisenia Foetida Sevig" névre hallgató biokukacokra ugyan felveheti a szükséges százezer forintot, de a vállalkozás beindításához nélkülözhetetlen további kétszázezerhez kezesek kellenek. Nem is akármennyi. Legalább négy. Vagy ha nincsenek ilyenek - s ugyan ki tudna ekkora összeg felvételéhez akár szűkebb családi vagy baráti köréből ennyi embert kiállítani -, hát akkor jelzálog kell. Hóbor Józsefnek azonban nincs megterhelhető ingatlanja vagy kocsija. Egyre azt kérdezi: ha egyszer neki kell visszafizetnie a hitelt, miért kell másokat is elkötelezniе?

S tovább küzd. Mivel a kölcsön felvételére jogosító igazolás még február közepéig érvényes, kétségbeesetten igyekszik vállalkozóvá lenni. Most éppen régi ismerősének, egy diabetikus sütemények gyártásával ugyancsak reménytelenül próbálkozó cukrászmesternek a vállalkozásába szeretne társulni. A cukorbetegeknek nagy szükségük volna számukra is fogyasztható édességre, amit egyelőre szinte sehol sem kapni. A társulási törvény szerint bárki bármilyen vállalkozási formában részt vehet, ám a bankok még vonakodnak pénzben mérhető bizalmat nyilvánítani az új formák iránt. Eddig egy helyről bíztatták csak, de ő tovább reménykedik. Február tizennegyedikéig, amikor lejár a kölcsön felvételére vonatkozó -, időközben már háromszor meghosszabbított igazolás. Több hosszabbításra pedig nincs mód.

Káplár László

Bejegyzési dömping

Ugyancsak elárasztották a beadványok a Baranya megyei cégbíróságot, amely mostoha elhelyezési körülményei ellenére hősiesen birkózik az aktahegyekkel. A helyzetről *Dr Keresztfalvi Andrásné* bírótól kértünk tájékoztatást -, igyekezvén megkönnyíteni a bejegyzésben érintett olvasóink és a cégbíróság dolgát.

— December végén, az ünnepek között több mint félezer kérelem érkezett hozzánk - kezdte a bírónő. - A kötelező átalakulások a vállalati gazdasági munkaközösségeket és a polgári jogi társulásokat érintik elsősorban, de az 1988-as VI.törvény rendelkezésének végrehajtásával többségük az utolsó pillanatig várt. A korábban alakult Kft-k és részvénytársaságok is szerződéseik, illetve alapszabályaik módosítására kényszerülnek, rengeteg az elintézendő kérelem. Sajnos szinte mindegyiket kénytelenek vagyunk visszaadni, mert hiányosak. Türelmet kérünk, mert az eddig szokásos két hét alatt nem tudjuk megoldani az ügyeket. Gyakran hiányoznak a szerződések mellékletei, a banki igazolások, amelyektől nem tekinthetünk el. A forgalom sajnos növekedni fog, mert az eddig be nem jegyzett vállalatokat és szövetkezeteket is be kell jegyeznünk az első félévben. Baranyában körülbelül négyszáz ilyen cég van. Magunk ellen szólok, amikor felhívom a bányászból lett vállalkozók figyelmét, hogy érdeklődjenek nálunk, hátha akad számukra munkahelyet kínáló új vállalkozás, s így néhány, kellően meg nem alapozott vállalkozás gyors megszűnése talán elkerülhető.

Amint látja egyetlen helyiségben dolgozik az iktató, a cégszerkesztő és a cégbíró, s ha valaki nem az ügyfélfogadási idő alatt fordul hozzánk, lassítja a munkánkat. Kérjük, legyenek tekintettel erre, s ha tehetik hétfőn, szerdán és pénteken délelőtt - kilenc és tizenegy óra között -, vagy szerdán délután egytől négyig keressenek fel bennünket.

— Milyen tapasztalataik vannak az új vállalkozásokról?

— Sok a kereskedelmi, építőipari, gépgyártásra és javításra vállalkozó új cég, de nehéz pontosan megállapítani tevékenységüket, mert általában több profilt jelölnek meg, hogy később ne kelljen külön engedélyt kérniük. A cégközlönyben való megjelentetés ugyanis tízezer forintba kerül egy kft-nek. A későbbiek során már csak azt vizsgálják, hogy határozataik nem ütköznek-e jogszabályokba, működésükkel kapcsolatban nincsenek tapasztalataink.

A cégbíróság ajtaján közben sokan kopogtatnak, s a zsúfolt irodában mindenki útbaigazítást kap a bejegyzéssel kapcsolatos teendőkről. Reméljük, a februári kormány-döntés kedvezőbb helyzetet teremt a Baranya megyei Bíróságnak, amely csak akkor tud újabb cégbírót alkalmazni, ha legalább le tudja ültetni valahol. Ellenkező esetben kénytelenek lesznek helyiséget bérelni valahol másutt, ami aligha szolgálná az összehangolt, gyors ügyintézést.

K.L.

Csoda az erdőben

Egy szarvas aránylag ritkán hullatja el a lábait. Február 3-án, szombaton alkonyatkor mégis megesett a csoda. A Mecsek északi nyúlványainál, Kisvaszar községtől néhány kilométerrel délre.

A látvány olyan valószínűtlen volt, hogy meg kellett állnom. Fénykép, miegymás, ami ilyenkor szokás. Agancsot láttam már hullajtva, négy alsólábszárat még nem. Mint fadarabok feküdtek szanaszét a keskeny úttesten. Szempillantás alatt felmértem, hogy a derék jószág sokáig vesződhetett, amíg levedlette lábait, ugyanis a csonkok tetején vér piroslott. Megszáradni sem volt ideje.

Ez a szarvas itt lehet a közelben! Térden nem juthatott messze... - villant át az agyamon. Szerettem volna közelről is megcsodálni, ösztönös újító kedvéért, ha csak szemmel is, megcirógatni.

De csupán két-három elégedett vadászt láttam a kanyaron túl, meggyszínű Ford és fehér Wartburg csomagtartójával bíbelődve. Mosolyuk előírásszerűen joviális, ruhájuk nemkülönben „comme il faut": feszes szíjak, zöld posztó, puska. Csakúgy sugárzott róluk a humanizmus, a természet- és állatszeretet.

Csoda történt, emberek! - kiáltottam volna nékik, de mire leféktem, már eltűntek a bozótban. Valószínűleg még nagyobb csodára áhítoztak. Ezen a vidéken ugyanis sok minden megeshet...

-haj

Pártszéljegyzet a faluért

Egy szó, egy nyelvi fordulat olykor fényesebben világít rá egy társadalmi jelenségre, mint bármi más. A Faluszövetség múlt pénteki, pécsi összejövetelének szóvivői például így kettőzték - hallgatóságukat megszólítva - az igét: igyekezzetek - igyekezzenek; tegyétek - tegyenek...Mintha istenigazából nem mertek volna se tegeződni, se magázódni, nehogy bárkit is megsértsenek. Négy tudathasadásos évtized után, felváltva, fölösen udvariaskodunk vagy erőn felül keménykedünk. Olyan ez, mint a villanópor: fényes-keményen rögzít egy állapotot. Itt tart... a demokráciánk.

Aprócska villanás ez, nem is a leglényegesebb. Fontosabb, hogy a Faluszövetség programja, választási készülődése, sajnos, még egyébként is kezdetleges, amire maguk a képviselőjelöltek mutattak rá. A program - fejtegették - túl általános, pontatlan, így kiforratlanok a mozgósító jelszavak is. Partnereiktől viszont joggal kérték: ne csak úgy általában támogassák jelöltjeiket, hanem pontosan nevezzék meg: melyik körzetben, hol, mikor, mivel.

S a meggyőzés?! Csak halkan, mint a szövetség titkos szimpatizánsa jegyzem meg: engem nem győzött meg a tanácselnök, aki néhány éve „lejött" Budapestről. Az a másik jelölt pedig még kevésbé, aki - mellesleg szintén tanácsi dolgozó - biztosított róla, hogy hároméves MSZMP-tagsága alatt is - úgymond - megőrizte szellemi függetlenségét. Kíváncsi lennék rá, még mit őrzött meg... És mit vetett (vesztett) el?

Kérdés, nem lett volna-e szerencsés jelöltként is indítani Varga Sándort, e már nem fiatal, ám okos és tiszta szellemű nagypeterdi parasztembert, aki tanári módon szólt például a falusi földviszonyokról? Szabó Pál, Veres Péter intelligenciáját véltem felfedezni benne.

Tény viszont, hogy a "Szövetség a faluért, a vidékért" címen bejegyzett választási párt igyekszik legyőzni gyermekbetegségeit. A tisztázás szándékával, önkritikusan beszélt a program üresjáratairól, hibáiról, saját politikusi járatlanságáról például dr. Simor Ferenc állatorvos. Többen leszögezték: semmiképp sem fogadják el az „önkormányzat - pénz nélkül" jegyében bármely kormány által cinikusan odadobott gyeplőt.

Szívemből szóltak, mikor hangoztatták: a területi érdekeket a jövőben semmiképpen sem lehet alárendelni a pártpolitikai érdekeknek. Nem hallottam viszont még elképzelést sem a miből?, hogyan? gyémántkemény kérdésére. Arra, amire hiteles válasz - tetszik, nem tetszik - kizárólag a gazdasági és területfejlesztés más, a „nagy" pártok által már jobban körvonalazott elképzeléseivel összhangban lehetséges. (Ehhez az Agrárszövetséggel kialakított együttműködés sem elég, s a földkérdés megítélésében máris vannak eltérések.) Ha a Faluszövetség, bevallottan kis pártként, nem igazodik már most e kikerülhetetlen realításhoz, becsaphatja választóit, önmagát. S akkor a "Mi be fogunk kerülni!" öntudatos jóslat helyett netán csak a "Mibe fogunk kerülni?..." talányos kérdés marad.

Varga Dávid

Rehabilitált "ellenségek" (2.)

Kelet-Európa és a zsidó állam

Elsőként vette fel a megújult magyar diplomácia 1989-ben a diplomáciai kapcsolatokat Izrael állammal. Mintegy központi vezényszóra az 1967. évi arab-izraeli háborút követően a „szocialista blokk" megszakította e kapcsolatokat a zsidó állammal, az „agresszorral", amely arab területeket szállt meg és elnyomja a palesztin népet. A kapcsolatok befagyasztása kapóra jött az emberi jogokat, a zsidók kivándorlását tiltó vagy korlátozó köröknek. Egyedül Ceasescu Romániája tartotta fenn kapcsolatait Izraellel, igaz, nem felebaráti szeretetből: az évszázad legnagyobb emberkereskedelme lendült fel az 1970-es évektől, a kivándorló németekért a román rendszer kemény valutát, a zsidókért korszerű technológiát kapott.

Miért az arabok?

A szocialista országok - Románia kivételével - egyértelműen arab-pártiakká váltak az arab-izraeli konfliktusban.

A tartós konfrontációra a keleti tömb felkészült. Szorgosan ideológiai-politikai koncepciót teremtett a szembenállás magyarázatára: a hamisítások, féligazságok, ferdítések sarkalatos pontja Izrael "agresszorként" történő megbélyegzése, gondosan elhallgatva, hogy a PFSZ minden eszközzel Izrael állam megsemmisítésére törekszik. Az 1970-es évek elején ugyanis az arab országok összes területe 13 millió km^2 volt, ezen 130 millió arab élt, szemben Izrael 20 ezer km2-nyi területével (a megszállt területek nélkül) és 3 millió lakosával...

Az öt nagyobb arab-izraeli háborúban a zsidó állam „támadó" szerepe csak az 1956. októberi szuezi válság idején állapítható meg egyértelműen. Ugyanakkor az elnyomott népek felszabadításának „teóriája" jól beleilleszkedett a világforradalom általános koncepciójába. A vezetőket nem zavarta a történelmi tény, hogy a palesztin arab állam megalakulását elsősorban az arab világ torpedózta meg...

Az arab lobby kialakulásának nemcsak az volt az oka, hogy Izrael nyugati, elsősorban amerikai támogatást élvezett. A „hatalmi egyensúly" megteremtése érdekében az arabokat érdemes volt támogatni, hiszen Egyiptom, Szíria, Irak főként Kelet-Európából szerezte be fegyverkészleteit. A Szovjetunió, az NDK és Csehszlovákia fegyverek tömegét adta el ezeknek az országoknak, részben hitelbe. Egyiptom régebbi katonai kalandjaiból 6 milliárd dollár behajthatatlan követelése van a Szovjetuniónak. Nem kevés forrás utal arra, hogy a nemzetközi terrorizmus tűzfészke ma is az arab világ és Irán.

S amiben Magyarország reménykedett, hogy az óriási anyagi áldozattal megépített Adria-kőolajvezetéken közel-keleti arab kőolaj áramlik finomítóiba, nem teljesült. A kőolaj-eladás felhasználása „politikai fegyverként", ezt követően a kőolaj világpiaci árrobbanása, a termelés visszafogása meghiúsította a hazai kőolaj-lobby eredendően elhibázott terveit.

A felértékelődött Izrael

„Izrael a Közel-Kelet legkülönösebb, szinte minden tekintetben rendhagyó állama. Fejlett gazdaságával, a földkerekség minden részéből összeverődött lakosságával élesen elüt környezetétől, amellyel úgyszólván semmiféle kapcsolata nincs.[...] Az izraeli állam fegyveres harcban született [...] ennek ellenére a zsidó bevándorlók munkája, szakértelme és vállalkozókedve három évtized alatt virágzó gazdasági életet teremtett a korábban elmaradott, természeti erőforrásokban szegény területen" - olvashatjuk az Afrika és a Közel-Kelet gazdaságföldrajza tankönyvben.

A zsidók a sivatagot termővé tették. A semmiből felépítették Ázsia egyik legfejlettebb államát. Az egy főre jutó összes nemzeti termék értéke 1950-1987 között négyszeresére nőtt, és ma háromszorosa a magyarországi értéknek.

Nemzetközi megítélésüket azonban kétségtelenül beárnyékolja, hogy nem alaptalan veszélyeztetettségi érzetük közben a palesztin terrorra állami terrorral válaszolnak. Kétségtelen, hogy benzines palackok és kőzápor tüzében nehéz higgadtnak maradni. A Palesztin Felszabadítási Front eddig nem volt képes hitelt érdemlően bizonyítani: valóban békés együttélésre törekszik Izraellel.

Az ipari termelés 1968-1989 között két- és félszeresére nőtt. A gazdasági növekedés az utóbbi években 2,5-3,0 százalékot tett ki. Az iparban és kereskedelemben az aktív népesség 23 százaléka, a mezőgazdaságban pedig csak 7 százaléka dolgozott, Izrael ma már szolgáltató-ipari állam.

A helyére tett cionizmus

1897-ben a bázeli Első Cionista Kongresszuson a budapesti születésű Theodore Herzl, az elmélet atyja kimondta: „A zsidók számára egy kikiáltott és legális hazát kell alapítani Palesztina földjén". Brit kezdeményezésre Ugandában vetődött fel egy zsidó állam megalapításának ötlete, de ezt elutasították. Majd 1906-ban megalapítják az első főiskolát Jaffában, 1909-ben Deganiában létrehozzák az első kibucot és folytathatnánk tovább a sort...

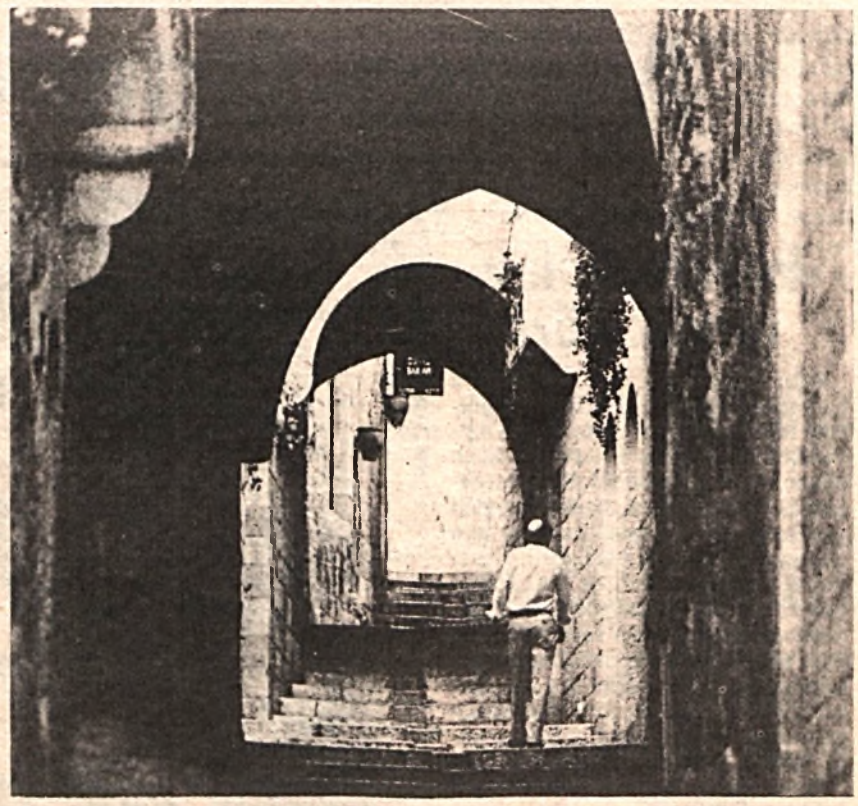

Óvárosi utca Jeruzsálemben

1939. szeptember 1-je és 1945. május 8-a között 6,7 millió zsidót gyilkoltak meg Európában. A borzalmas Holocaust is hozzájárult ahhoz, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete az arabok tiltakozása ellenére elfogadta Izrael állam megalapításának tervét.

1948 után felgyorsult a bevándorlás Izraelbe; 35 év alatt 1,7 millió zsidó érkezik az ősi földre, köztük 28 ezren Magyarországról, vállalva a mostoha éghajlatot, a gazdálkodást a gyenge termőképességű talajokon, az otthonitól eltérő életformát.

Hogy miért átkozták ki a szocialista rendszerek a cionizmust? Nemcsak arab-barátságból: a totalitárius rendszerek nem tűrik a konkurenciát, minden közösség gyanús, amely számukra irányíthatatlan, ellenőrizhetetlen, mert vallási, szellemi vagy a közös érdeklődés alapján szerveződik. A „másságot" nehezen tűri a hatalom - országon belül: a kivándorlás kompromittálja e rendszereket, ez volt a szocialista világ Izrael-csapdája!

Horn Gyula legutóbbi izraeli látogatása - frontáttörés a cionizmus megítélésében is. A diplomáciai kapcsolatok megszakítása a Szovjetunió esetleges közvetítő szerepét is kudarcra ítélte. No, és nemzeti gazdasági érdekeink: ma mintegy 200 ezer magyar származású zsidó él Izraelben, ahol anyanyelvét megőrizhette.

Magyarországon a szellemi elit jelentős arányban zsidó, hasznosítható nemzetközi kapcsolatokkal, csúcstechnológia-importtal, szaporodó vegyes vállalatokkal.

Most mondták be a rádióban, lehet, hogy rosszul hallottam: Izrael élelmiszer-szállítmányokkal támogatja a Szovjetuniót. A két ország népességének aránya: 1:70-hez...!

Vulcs Tibor

ÖRÖMHÍR

Az evangélium örömhírt jelent. Ezt kívánjuk megosztani olvasóinkkal hétről-hétre. Ökumenikus szellemben, lelkészeket: magyarokat és nem magyarokat, hazaiakat és a világ különböző tájain élőket megszólaltatva, közre adva a következő vasárnap igéjét.

Én meggyőztem a világot...

D.M.: Regőczi István atya küzdelmekben, kalandokban s kegyelmekben gazdag életéről szóló könyvét az elmúlt évben vehette kézbe a hazai olvasó. A világban s főként Belgiumban jól ismerik ennek az áldozatos papnak a munkásságát, hiszen könyvek és folyóirat ismertetések rendszeresen szemmel kísérték nemcsak tevékenységét, de üldöztetését, hatszori letartóztatását, kétezer nap börtönbüntetését is.

István atya még kisgyermekként igent mondott Jézus Krisztusnak, aki a papi hivatás utáni vágyat plántálta szívébe. Szinte emberfeletti áldozatok árán, gyalogosan ment ki Belgiumba, ahonnan 1943-ban felszentelt papként tért haza. A legkisebbekben, a gyermekekben, betegekben és az elhagyatottakban szolgálta Jézust, aki felszólítja tanítványait arra, hogy életükkel mutassanak példát: "Jó tetteiteket látva dicsőítsék mennyei Atyátokat"...

R.J.:... és a Hegyi Beszédben ezt a gondolatot rögtön követi a konkrétabb, szigorúbb megfogalmazású felhívás a keresztény életmód pontos betartására. Hajlamosak vagyunk, s volt mindig az emberi gyarlóság arra, hogy „nem lehet-et", „betarthatatlant" mondjon ezekre a parancsokra. Pedig a mi Urunk pontosan megfogalmazta: „Bizony mondom nektek, míg ég és föld el nem múlik, egy i betű vagy egy vesszőcske sem vész el a törvényből, hanem minden beteljesedik. Aki tehát csak egyet is eltöröl a legkisebb parancsok közül, és úgy tanítja az embereket, azt igen kicsinek fogják hívni a mennyek országában. Aki viszont megtartja és tanítja őket, az nagy lesz a mennyek országában (Mt.5.18-19); és azt is: „Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket, és hazudozva minden rosszat rátok fognak." (Mt.5.11)

A „megélt" Hegyi Beszéd 1948 óta Mindszenty bíboros, hercegprímás alakjával párosul számomra. Személyesen ismertem, többször megláto-gatta első árvaházamat, melyet Vácott saját kezemmel és vagy 240 árvagyermekem „segítségével" építettünk. Mi is jártunk nála Budán, a prímási palotában. Utolsó találkozásunkkor már sejtettük mindketten...

Papjaihoz letartóztatása előtt üzenetet intézett. Megváltozó világunkban lassan hozzáférhetők lesznek itthon is fennmaradt írásai, de úgy érzem, nem lehet azokból eleget idézni. Álljon tehát itt is, mementóként!

„Tisztelendő Papjaim!

Komoly idők komoly intelmével jövök az Úr Jézus nevében és az Ő követségében (Kor.II.5,20) Hozzátok. Mindig és mindenütt csak az történhetik velünk, amit az Úr rendel vagy megenged. Tudtán kívül még egyetlen hajszál sem esik le a fejünkről (LK.21,18). Annyi más után elveheti a világ tőlünk ezt vagy amazt, de nem veheti el tőlünk Jézus Krisztusban való hitünket. Ki választ el minket Krisztustól? Sem élet, sem halál, sem egyéb teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szeretetétől, amely a mi Urunk Jézus Krisztusban vagyon (Róm.8,39). Ő mondotta mostanra is: Ne aggódjatok életetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek (Mt.6,25). Mennyei Atyánknak van gondja ránk.

Nem lehetünk tehát olyanok, és nem viselkedhetünk úgy, mint akinek nincs reménykü és hitük (Tessz.I.4.12). Ha volnának köztünk, akiket az idők idegzetileg megviseltek, akik híreikkel és rémüldözésükkel gyötrelmére vannak önmaguknak, élet- és sorstársaiknak: nyugtalanságukat látva, imádkozzunk értük, hogy háborgó, zaklatott lelkükben csendüljön meg eligazításként és megnyugtatásképp az édes Üdvözítőnek a viharzó tengeren feltett kérdése: Mit féltek, kicsinyhitűek? (Mk.4,40). És kérjük, hogy ez a lélekemelő kérdés adja szívükbe Aranyszájú Szent Jánosnak a békéjét, mely ekkor töltötte be lelkét, amikor a világ szelleme, üldözése nehéz keresztet rakott vállára, és a kereszt alatt Konstantinápoly kikötőjéből szólott híveihez: "Zúgnak a habok, rettenetes a vihar, de mi nem félünk, hogy elmerülünk; ezt a sziklát nem tudja szétzúzni; ha még úgy üvölt is az orkán. Jézus hajóját nem merítheti el. Valóban mitől félnénk? Az én életem Jézus, és a halál nekem nyereség (Fil.1,21). A számkivetéstől? Az Úré a föld és minden ékessége (Zsolt.23,1). A vagyonelkobzástól? Semmit sem hoztunk a világra, kétségkívül el sem vihetünk (Tim.I,6,7). Amivel a világ rettegtet, azt megvetem; amivel csábít, annak szemébe nevetek. Kérlek benneteket, legyetek szilárd és tántoríthatatlan bátorsággal!"

Ne aggódjatok tehát a holnapért (Mt.25,34). Ne legyetek semmiben sem aggodalmaskodók (Fil.1,4,6). Sok minden szolgál okulásunkra az evangéliumban, az Egyház, a világ és nemzetünk történetében. Nem volt selymes keresztény és magyar eleink élete sem. Szent Pál apostol, a szenvedések férfia, az Úr választottja üzeni a mának, nekünk: "Mind, ami előre megíratott, okulásunkra íratott meg, hogy reménységünk legyen az Írásokból merített béketűrés és vígasztalás által." (Róm.15,4).

Az aláírások terén könnyítettem a hívek lelkiismeretén. Ez természetesen nem vonatkozott egyetlen papra, szerzetesre és szerzetesnővérre sem. A jövőben ilyen könnyítésre eshetőség a hívekkel szemben aligha nyílik, helyt kell állni! A Boldogasszony-éve kegyelmei, mint erőtartalék segítenek ebben.

A Jézusért bizonyságul (Mt.10,18) helytállás terén a példaadásra mindenkit megelőzően a papok, szerzetesek és apácák hivatottak. Hitvallásuk semmi kétséget sem hagyhat a hívek, más vallásúak és hitetlenek számára. Érezniök kell, sokkal inkább, mint bármikor: látványossága lettünk a világnak, angyaloknak is, embereknek is (Kor.I.4,9).

Világító oszlopok legyünk. Tőlünk telhetően főként életünkkel, magatartásunkkal munkálkodjunk Krisztus Király országáért, amely az igazság és a kegyelem világa. Az oda vezető úton nem felejtjük el Tertullián szavait: Bizonyos vádlók vádja nekünk dicsőségünk. Egyházunk szabadságáért, szenvedő népünk és ifjúságunk megőrzéséért, a több békéért, tehát lelki, magasabb érdekekért történik minden, és nem azért, amit esetleg ránk fognak.

A hitből felvilágosodott szem tisztán láttat dolgokat és történéseket. A nyáj főpásztorai és pásztorai közül ma ezt a tisztalátást hirdeti Szent Ciprián: „Az Egyház Krisztustól nem távolodik el, hisz övé az Egyház, amely nem más, mint a papjaival egyesült nép és pásztorhoz ragaszkodó nyáj. Innen azt is tudnunk kell, hogy a főpásztor az Egyházban van, amint az Egyház is a püspökben, és ha valaki nincs a püspökkel, a főpásztorral, az nincs is az Egyházban."

Ha a körlevelek száma a körülmények folytán megfogyatkoznék, bőséges oktatást kaptunk az utóbbi évek pápai enciklikáiban és a főpásztori körlevelekben. Használjuk fel ezeket időről-időre.

A Nagyasszonyba vetett bizalom élesztése nagyon elkel a fatimai üzenet bekapcsolásával. A kegyelmi élet a szentségek bőséges forrásából mindennél fontosabb. Ezért hirdessük: „Mosdjatok és legyetek tiszták! (Iz.1,16) és így öltsétek magatatokra az Úr Jézus Krisztust.(Róm.13,14) Vele, Benne és Általa nevelődjünk tüzet lehelő oroszlánokká".

A kegyelmi élet birtokában nem megy soha feledésbe az egy szükséges (Lk.10,42). Erejével szemben a kísértés nem ejthet meg: sokak fognak jönni az én nevemben, mondva, hogy én vagyok, és sokakat megtévesztenek (Mk.13,6). Gyümölcseikről ismeritek meg őket (Mt.7,16). A kegyelem birtokában felemelkedhetünk az apostolok magaslatára, akik örülni is tudnak annak, hogy Jézus nevéért gyalázatot, megvesszőzést szenvedhettek (Ap.Csel.5,41). Ez már a Hegyi Beszéd világa: Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, mikor szidalmaznak és üldöznek titeket és hazudván minden rosszat mondanak rátok énérettem.(Mt.5,10-11)

Ébren legyetek tehát, minden időben imádkozván, hogy méltók lehessetek mindazoktól, amik bekövetkezendők, megmenekülni és az Emberfia elé állni (LK.21,36). Imádkozzunk pásztor és nyáj, szüntelen egymásért (Ap.Csel.12,5).

Ragyogjon fel előttünk az örök élet reménye, amelyet az Úr megígért (Tit.1,2). Bízzatok, én meggyőztem a világot (Jn.16,3).

Dobos Marianne

FÜR UNGARN DEUTSCHE

RESSORTLEITER: BÉLA SZENDE

Hilfe von auswarts - dringend nötig

Interview mit Corinna Staeps

Eine junge Wienerin (30) mit einem frischen Diplom als Sozialarbeiterin und mit ausgezeichneten musischen Fähigkeiten - warum fängt sie ihr berufliches Leben in Nadasch/Mecseknádasd an?

-Die ersten Kontakte zwischen Wien und Nadasch sind schon vor vielen Jahren geknüpft worden, und zwar über die Tanzgruppen bei gegenseitigen Besuchen. So ist auch die Bekanntschaft des Leiters des Arbeitskreises "Ungarndeutsche" der Österreichischen Landsmannschaft mit dem Nadascher Bürgermeister entstanden. Der Bürgermeister Dr. Wekler hat sich dann an die ÖLM gewandt mit der Frage, ob sie nicht jemanden wüten, der bei der Wiederbelebung der deutschen Sprache in Nadasch helfen könnte. Über freundschaftliche Beziehungen wurde ich dann gefragt, ob ich zunächst für ein Jahr als Spachhelferin im Dorf leben und im Kindergarten mit den Kindern und den Kindergärtnerinnen arbeiten wolle. Da ich meine Ausbildung gerade abgeschlossen hatte und noch ohne eine Bindung an einen Beruf oder eine Familie war, habe ich diesen Vorschlag mit Interesse und Freude angenommen.

Wer finanziert die Kosten? Wie kommen Sie aus?

-Ich habe eine Wohnung neben dem Rathaus in Nadasch bekommen, die von der Gemeinde bezahlt wird. Das Mittagessen bekomme ich im Kindergarten. Was ich sonst brauche, nehme ich von meinem Gehalt, das mir in Österreich gezahlt wird. Diese Kosten hat die Österreichische Landsmannschaft übernommen, die es sich zur Aufgabe gemacht hat, die deutschen Minderheitengruppen im Ausland in der Erhaltung ihrer Muttersprache und ihres Kulturgutes zu unterstützen.

Wie sieht Ihr Alltag nun aus? Nach der Grostadt das Dorf. Wie lebt man sich ein?

-Da ich die Natur liebe, fühle ich mich hier auf dem Dorf sehr wohl. Ich habe viele Freunde gefunden, die mir bei allen Problemen geholfen haben und mit denen ich mich gut unterhalten konnte und kann. Der Vormittag ist dem Kindergarten gewidmet, an den Nachmittagen habe ich verschiedene Aktivitäten mit den älteren Kindern im Dorf. Bei den drei Nachwuchstanzgruppen kann ich jeweils einen Teil der Zeit benützen, um österreichische und deutsche Volkstänze und Tänze aus anderen Ländern zu zeigen. In diesem Jahr habe ich auch eine kleine Theatergruppe gebildet. Am Wochenende kommt eine Schülerin der 5. Klasse zu mir, mit der ich Blockflöte spiele, sonntags kommen nun die Theaterkinder zum Basteln und ein junger Mann aus der Nachbarschaft, mit dem ich gemeinsam Französisch lerne. So sind meine Tage ziemlich ausgefüllt, abends lese ich die Bücher aus der Nadascher Bibliothek oder schreibe Briefe.

Welchen Eindruck von Nadasch und Umgebung und von den Menschen haben Sie gewonnen?

-Die ländliche Atmosphäre und die Umgebung mag ich sehr und die Menschen, die ich hier kennengelernt habe, sind alle freundliche und fleiige. Leute und vor allem sehr hilfsbereit. Ich habe mich auch darum wohlgefühlt, weil der gröte Teil meiner Bekannten ausgezeichnet deutsch spricht und man auch spürt, da ihnen etwas daran liegt, ihre Muttersprache anwenden zu können. Bei den zweisprachigen Gruppen im Kindergarten und in der Schule könnte ich mir eine intensivere Zusammenarbeit mit den Familien der Kinder vorstellen, um die Eltern und Groeltern zum Gebrauch der Mundart zu motivieren. Ich habe oft erlebt, da jüngere Leute nicht mit mir deutsch reden wollten, weil sie meinten, sie könnten nicht "schön" genug sprechen. Sie haben das Gefühl, da sie nicht ordentlich deutsch können, wenn sie nur in der Mundart reden. Hier müte man das Bewutsein starken, da gerade die Mundart eine Basis ist, auf der sich später die Weiterbildung auch im Hochdeutschen aufbauen kann. Wenn sich die Eltern und die Erzieher zur Mundart bekennen, kann dieses Bewutsein dann auch auf die Kinder übertragen werden.

-Es steht mir nicht an, den Leuten Rat zu geben, die in ihren Bereichen in bewährter Weise tätig sind. Allgemein bin ich aber der Überzeugung, da vor allem das Bewutsein und das Bekenntnis zur deutschen Nationalität unterstützt werden soll und die Einsicht, da es notwendig ist, das kulturelle Erbe zu pflegen, um es zu erhalten, gefördert werden soll. Natürlich ist dabei die Erziehung der Kinder das Tor zum Erfolg, so da es hauptsächlich in den Händen der Pädagogen liegt (zu denen ich auch die Eltern rechne!), ob die Traditionen lebendig bleiben. Auch hier steht die Kommunikation an erster Stelle: Lehrer und Kindergärtnerinnen können und sollen den Zeitgeist der Befreiung von Zwängen und vorgeschriebenen Plänen nützen, um die Erziehung und den Unterricht in eigener Initiative sinnvoll zu gestalten.

Der zweijährige Einsatz läuft in Bälde ab. Wie geht es weiter, welche Zukunftspläne haben Sie?

-Das Letzte ist schnell beantwortet: ich gehe nach Wien zurück und werde darauf warten, eine Arbeitsstelle am Jugendamt zu bekommen, um nun doch in meinem eigentlichen Beruf anzufangen. Ich hoffe, da in der kommenden Zeit wieder und vor allem auch in Dörfern mit geringeren Möglichkeiten als sie in Nadasch bestehen, Sprachhelfer eingesetzt werden können. Es braucht ja doch ein bichen Mut, für längere Zeit in einem fremden Land zu leben und nicht jeder kann es so gut treffen wie ich hier in Nadasch, wo ich wirklich eine Art zweites Zuhause gefunden habe.

Und wir alle, die um das Bestehen der deutschen Minderheit in Ungarn besorgt sind, hoffen, da die Österreichische Landsmannschaft die grozügige Unterstützung uns auch weiterhin angedeihen lät, ja, da sich auch noch weitere Helfer den Bisherigen -aufgrund der günstigen Erfahrungen, wie sie Corinna Staeps aus Wien gewonnen hat - anschlieen.

(Dr. Theresia Wekler-Reisz)

Grüße aus Werischwar

Langsam, aber sicher?

Die beistehende Postkarte verdiente eine eingehende wissenschaftliche Erörterung über Aspekte des Rechts auf freien Gebrauch aller Minderheitensprachen eines Landes in jeder Kommunikationssituation. Die Werischwarer haben ein Zeichen gesetzt. Sie dokumentieren durch dieses schmucke fototechnische Produkt nicht nur das Dasein von Ungarndeutschen in der Ortschaft, sondern auch, da die deutschsprachigen Einwohner aufgrund der eigenen Artikulationsbasis von Anfang an aus 'Vörösvár' oder 'Pilisvörösvár' durch eine herzhafte Verballhornung ihr 'Werischwar' gewonnen haben. Der offiziell gewordene Gebrauch eines geographischen Namens in Ungarn auf 'ungarndeutsch' ist hiermit dokumentiert.

Dem Beispiel könnten nun auch weitere Ortschaften folgen! Denn langsam, aber sicher, ist uns lieber, als 'gar nicht'!

(Béla Szende)

MALA SEDMICA

UREĐUJE: STEVAN POPOVIĆ

OSNIVA SE SRPSKI DEMOKRATSKI SAVEZ

U Budimpešti je 23. januara u Klubu "Košut" pokrenuta društvena inicijativa za osnivanje autonomne srpske organizacije u Mađarskoj sa radnim nazivom "Srpski demokratski savez". Na poziv inicijativnog odbora okupilo se tridesetak ljudi koji su potpisavši se kao "osnivači" svi bez izuzetka podržali ideju da se osnuje jedna samostalna, društvena organizacija s ciljem da zastupa kolektivna i individualna prava i interese Srba u Mađarskoj.

Skup je otvorio **Stojan D. Vujičić** koji je u svojoj uvodnoj reči obrazložio potrebu za stvaranjem autonomnog srpskog demokratskog saveza. Posle toga je **Ljubomir S. Lastić** upoznao prisutne sa pojedinostima sa poslednjeg zasedanja ZO DSJS-a. Nakon poduže diskusije izabran je tzv. pripremni odbor u sastavu: **Stojan D. Vujičić** (predsednik), **Ljubomir S. Lastić, dr. Olga Obrenović, Radovan Filaković, Stevan Petrović, Pera Ostojić, Ljubomir Aleksov, Andrija Rockov i Borivoj Rus.** Njihov će zadatak biti da pripreme nacrt statuta i program buduće organizacije, da sastave deklaraciju za štampu, da obezbede kontaktiranje sa drugim organizacijama, da vode pregovore sa DSJS-om, i konačno ovaj će odbor organizovati srpski sabor u Mađarskoj, na kojem bi se ta organizacija - izborom rukovodstva i prihvatanjem statuta - konstituisala.

Na osnovu izlaganja dvojice uvodničara može se zaključiti da za osnivanje organizacije koja želi **umesto DSJS-a** da zastupa interese Srba u Mađarskoj - postoji četiri osnovna razloga:

1.) Preko DSJS-a Srbi, kao i ostale jugoslovenske manjine u Mađarskoj, nisu se mogli uključiti u savremene demokratske tokove javnog života u Mađarskoj, nisu se mogli koristiti novim mogućnostima koje pružaju promene.

2.) Stil rada i odnosi unutar DSJS-a su i nadalje ostali nedemokratski. Na pojavu novih, alternativnih udruženja se reagovalo neadekvatno, što se može protumačiti dugogodišnjim monopolom tradicionalnog Saveza u političkom i kulturnom životu naših manjina. Nakon pada partijske države - koja se ranije služila narodnosnim savezima i pojedinim njenim rukovodiocima za transmisiju svoje, za narodnosti izuzetno štetne, politike - DSJS je nastavio da se u svom delokrugu i nadalje služi metodima monolitne partijske države.

3.) Struktura i statut DSJS-a ne obezbeđuje samostalnost i ravnopravnost naše tri narodnosti. Kao manjina u DSJS-u Srbi su (kao i Slovenci) u ovom sistemu izloženi majorizaciji, ne mogu samostalno da odlučuju čak ni o svojim predstavnicima u najvišem rukovodstvu Saveza. Ovaj položaj manjine u manjini, koji se uostalom očituje i u neravnopravnom korištenju naših sredstava javnog informisanja (novine, radio, televizija) te u knjigoizdavačkoj delatnosti, izvor je stalne, nepotrebne napetosti koja truje međunacionalne odnose. Putem majorizacije i kadrovskih smicalica najviše rukovodstvo obezbeđuje sebi ličnu vlast unutar Saveza što nanosi štetu za sve tri narodnosti. U ovakvim neravnopravnim uslovima, u nemogućnosti da pojedine narodnosti ravno-pravno izraze svoje interese, dolazi do organizovanja samostalnih organizacija na nacionalnoj bazi.

4.) Čini se da je nemoguće menjati strukturu i politiku DSJS-a putem političke akcije unutar Saveza. Način, na koji je održano poslednje zasedanje ZO DSJS-a, i donesen Stav ZO i Poruka Hrvatima, Srbima i Slovencima u Mađarskoj, uopšte ne garantuju brze i radikalne promene, niti se nazire nakon svega toga nekakva određena koncepcija za izlazak iz nastale krizne situacije.

Ove četiri konstatacije se mogu smatrati i nekom vrstom osnovne platforme s kojom su se svi prisutni složili.

Iz poduže diskusije izdvajamo tri najvažnije stvari o čemu se najžešće diskutovalo.

Jedno od osnovnih pitanja: odnos prema DSJS-u.

Dok je teoretsko ograđivanje od tradicionalnog Saveza išlo lako, praksa je iznela nekoliko spornih pitanja. Prisutni su, naime, upoznati i sa jednom "paralelnom srpskom inicijativom" koja je potekla od sekretara Saveza **Đure Popovića**, a koja se oslanja na neke organizacione forme nastale još unutar DSJS-a. Većina prisutnih se, međutim, opredelila za opciju koja omogućuje jasno ograđivanje od dosadašnjeg Saveza i njegove prakse, i koja u pripreme i organizovanje sabora Srba uključuje sve snage, znači i one izvan DSJS-a. Ova odluka je uslovila i to da, nakon dugotrajnog natezanja, Đura Popović, kao sekretar, tj. plaćeni funkcioner DSJS-a ne uđe u sastav pripremnog odbora zbog pravne nekompatibilnosti i mogućnosti neke vrste "Votergejta" u uslovima konkurencije između dve organizacije.

Ako se nastave započeti procesi, doći će do potpunog razdvajanja i stvaranja tri samostalna saveza jugoslovenskih manjina u Mađarskoj. Na osnovu onoga što je rečeno u Klubu "Košut", strah od eventualnog pojačanog nacionalizma i nepotrebnih podela kojima bi se mogla koristiti neka "treća strana" čini se neopravdanim. Samo je jedan diskutant izrazio, i to paušalno, na netolerantan način svoje nezadovoljstvo sa međunacionalnim odnosima, na što se posebno reagovalo na licu mesta, dok su svi ostali učesnici naglašavali važnost saradnje sa Hrvatima i Slovencima te uzajamnu upućenost jednih na druge, na nemogućnost razdvajanja novih interesa na primer na polju školstva, ne govoreći o mešovitim naseljima, pa čak i brakovima.

Sudeći po svemu onome što je te večeri izrečeno, razdvajanje i organizovanje na nacionalnoj bazi omogućiće iskreniju, slobodniju, bolju i efikasniju saradnju na osnovu ravnopravnosti naše tri narodnosti.

Kao najbitniji problem nametnulo se pitanje demokratije, formulisano otprilike ovako: Kakvu novu organizaciju žele Srbi u Mađarskoj? Svi diskutanti su isticali, da sada kada se okreće nov list, kada se pristupa izgradnji nove organizacije, treba raditi **stvarno** demokratski, ne ponavljajući greške učinjene u DSJS-u. Sastav pripremnog odbora, čini se, garantuje taj princip pošto je odbor sastavljen od autonomnih ličnosti koje predstavljaju sva bitnija strujanja među Srbima u Mađarskoj. Ne može se govoriti dakle o isključivanju ljudi apriori, iako bi bilo poželjno uključiti i ljude iz Pomorišja i Baranje koji su, izgleda bili sprečeni da prisustvuju osnivačkoj sednici.

Gledajući iz formalnog aspekta demokratije bila je ohrabrujuća pojava da je zatražen imenik inicijativnog odbora (Stojan Vujičić i Olga Obrenović, a kasnije su pristupili Ljubomir S. Lastić, Pera Lastić i Radojka Gorjanac).

Izbori za pripremni odbor nisu protekli u znaku jednoglasja, a cela pripremna faza sa sastavljanjem nacrta dokumenata za srpski sabor proći će kroz širu društvenu proveru, nego što je to do sada bilo uobičajeno. Ima međutim još što-šta da se usvoji i uvaži: veća tolerancija u diskusiji te da se demokratija ne shvata kao nametanje većinskog mišljenja, nego i kao pravo pojedinca za pokretanje inicijativa koje se tek naknadno proveravaju.

Kakva će biti politika "Srpskog demokratskog saveza" - još se tačno ne zna, ali se nazire. Na osnivačku skupštinu, na sabor Srba u Mađarskoj, pored domaćih, u prvom redu narodnosnih alternativaca, verovatno će se pozvati i predstavnici novih srpskih organizacija u Rumuniji i Hrvatskoj, kao i predstavnici vojvođanskih Mađara.

Pojačaće se saradnja sa Srpskom pravoslavnom crkvom koja je oduvek imala značajnu ulogu u životu Srba u rasejanju.

Verovatno se neće stupiti u izborni savez sa kompromitiranim PNF.

Skraćenica radnog naziva ove nove organizacije u nastajanju na srpskohrvatskom jeziku jeste **SDS**, na mađarskom **SZEDESZ**.

Pera Lastić

Bemutató Kaposváron

Orwell: Állatfarm

Orwell Állatfarm című regényének színpadra állítása rendkívüli kihívás, ha jól belegondol az ember. Hogyan lehet megelevenítení egy politikai allegóriát anélkül, hogy elveszítse eredetiségét, drámaiságát?

Egy híján negyven évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy valaki belevágjon ebbe a csaknem reménytelen vállalkozásba: Sir Peter Hall, a londoni Nemzeti Színház volt igazgató-rendezője úgy vélhette, tartozik Orwellnek annyival, hogy az 1984-et szerette volna adaptálni, de mivel ebből a regényből ugyanabban az évben nagyszabású film is készült, "ráfanyalodott" az Állatfarmra. Mert különben miért csinált volna gyermek-muisicalt belőle? Az rendben van, hogy az Állatfarm alcíme "fairy story"(tündérmese), ám hogy ezt egy ilyen komoly ember komolyan is vegye? Egyik okos kritikus nem felejtette el megjegyezni annak idején - a sok-sok többi kritikussal ellentétben: "Orwell "tündérmeséjének" félrevezetően egyszerű szövege rendkívüli irodalmi és politikai éleslátást takar; nincs az a gyerek, aki ezt szinpadra vetítve megértené."

"Táncol az állatsereg" Fotó: Simara László

Volt alkalmam látni a londoni előadást - s a lenyűgöző látvány, leleményes koreográfia és Richard Peaslee szellemes zenéje ellenére - csalódottan, dühösen hagytam el a színházat aznap délután.

Arra gondoltam, hogy egy olyan ember művét alacsonyítják itt le a banalitás szintjére, aki egész életében arra törekedett, hogy kifejezhesse politikai elkötelezettségét.

Orwell, az elszegényedett nagypolgári család fia, 33 évesen kezdett érdeklődni a szocializmus eszméi iránt. Érettségi után öt évig a brit fennhatóság alatt lévő burmai birodalmi rendőrség tisztviselője volt, és ezért később szörnyű lelkiismeretfurdalást érzett."...nem elég, hogy börtönbe vetettük vagy felkötöttük az embereket, mindezt idegen, gyűlölt betolakodóként tettük" - írta.

Ezután Párizsba, majd Londonba költözött és az ottani clochard-ok közé vegyült: együtt éhezett és nyomorgott velük. Saját vallomása szerint, mindenáron el akart szakadni az úgynevezett "tisztességes emberek" világától. Közben persze írt állandóan.

Egyik kiadója felkérésére például 1934-ben riportregényt készített Anglia egyik legelhagyatottabb vidékéről, ahol minden harmadik ember munka nélkül volt. Itt került először közvetlen kapcsolatba munkásemberekkel, és itt tudatosult benne, mennyire elveti a kapitalista és imperialista ideológiát, s hogy minden vágya a testvériség és osztályegyenlőség megvalósítása. Azt, hogy ezt nem csupán az iróasztal mögül hangoztatta, bizonyítja az a tény, hogy a spanyol polgárháború kitörésének hallatára Katalóniába utazott, és fegyverrel a kézben hónapokig harcolt Franco fasisztái ellen, egy baloldali ellenzéki csoport, a P.O.U.M. tagjaként. Amikor csaknem halálos sérülésből felépülve elhagyta a kórházat, a spanyol kommunisták nem hogy megköszönték volna önfeláldozó szolidaritását, de a P.O.U.M. többi tagjával együtt trockista árulónak bélyegezték. Menekülnie kellett Spanyolországból.

Visszatérve Angliába, megírta Hódolat Katalóniának című könyvét, majd az Állatfarmot, amelynek kéziratát 1944-ben tizennyolc angol kiadó utasította vissza. Idézem Sükösd Györgyöt: "...a fasizmus bukása után, 1945 augusztusában jelenik meg az Állatfarm.

Országos siker, újabb és újabb kiadások, fordítások...világsiker. 1949-ben , a hidegháború kemény évében az 1984 még nyilvánvalóbb világsiker, a hidegháború szolgálatában áll, nem esztétikailag, hanem kizárólag ideológiai szerepben vizsgázik. A kettéosztott világ egyik táborában ez a két regény: a kommunizmus gúnyrajza, tehát magasztalni kell. A másik táborban ugyanez a két regény a kommunizmus gúnyrajza, tehát elítélni kell.

Nos, úgy hangzik ez a könyv, mint egy "tündérmese"?

Ascher Tamás és a kaposvári színház társulata nem így gondolja: megtartva a Peter Hall-féle musical-változat keretét, hű próbál maradni George Orwell szelleméhez.

A főbb szerepekben: Koltai Róbert, Bezerédi Zoltán, Molnár Piroska, Helyey László, Spindler Béla, Pogány Judit, Hunyadkürti György, Kulka János, Csákányi Eszter, Szalma Tamás.

Bemutató február 9-én 7 órakor. Magyarországon e először.

Julian Ria

Schiller bemutató a Pécsi Nemzeti Színházban

Don Carlos

A Pécsi Nemzeti Szinház 1990. február 9 - én mutatja be Schiller: Don Carlos című drámáját. A bemutató alkalomából a darab rendezőjét, *Szegvári Menyhértet* kérdeztem.

- Schiller bemutatóra az évad eleje óta számítani lehetett, de akkor még a Genovai Fiescót ígérte a műsorterv. Miért a változás?

- A Fiescó rendkívül izgalmas mű, sokkal kevésbé ismert, mint a Don Carlos. A munka során azonban kiderült, hogy voltaképpen új drámát kellene írni a létező szövegváltozatok alapján. Ez azonban már igazi drámaírói feladat, jóval több, mint amit egy műsorra tűzött darab dramaturgiai előkészítése jelent. Ezért döntöttünk úgy, hogy a Don Carlost játszuk, amelyben mindaz, ami a Fiescóban töredékesen, néhol kuszán és kidolgozatlanul jelenik meg, tisztán és tökéletes harmóniában cseng.

- Klasszikus darabok színpadra állításakor, főleg politikára hangolt gondolatvilágunk hatására a közvetlen aktualitást is kutatnánk. Tehetjük?

- A színházban mindig az aktuális, ami igaz. Minden más aktualitás veszélyes, mert idegen egy remekmű anyagától, vagy csak aznapra érvényes, s másnapra unalmassá válik, vagy pedig egyenesen viszolygást kelt. S a szabadság és a szeretet eszménye, amely a Don Carlos két drámai pillére, nem is tűri, hogy napi árfolyamra, aprópénzben számolva kerüljön elénk a színházban. Ez persze nem jelenti azt, hogy a történetben ne ismerhetnénk fel a saját vágyainkat és kínjainkat, mindennapi küzdelmeinket a szabadságért, a szeretetért, a szerelemért. Schiller ugyanis egyszerre ír arról, hogy a szeretet egy ideális rendben mindenek felett áll, ám az ember mégis hajlamos tárgyi tulajdonaként kezelni a másik embert, csak a birtoklás tudatával; arról, hogy miként válik pusztító érzelemmé ez a birtoklás akkor, amikor a kapcsolat már úgy meglazult, hogy önmagát teszi kérdésessé. Vagy éppen annyira szól az abszolút, de soha be nem teljesedő szerelem tragédiájáról is, az önmagunk teremtette magányról az emberi kapcsolatokat átszövő érdekek hálózatáról.

- A külsőségekben, a színpadi formában mennyire akar mai lenni ez az előadás?

- Jól tudom, divat a klasszikusokat formai szempontból is modernné tenni. Magam is próbálkoztam már ilyennel. Ebben az esetben én ezt nem tartottam sem fontosnak sem érdekesnek. Sokkal jobban izgatott, hogyan tudunk a színészekkel közösen hús-vér, mai embereket életre kelteni a színpadon, mai érzelmekkel és gondolatokkal. Meggyőződésem, hogy csupán a formával nem lehet valamit korszerűvé varázsolni, erre nincs is szükség. Nem kell lerövidíteni az utata a néző számára ahhoz, hogy a művet saját magára, saját korára érezze érvényesnek. Azt szeretném, ha a színészi játék és nem a "külalak" győzne meg a dráma aktualitásáról. Mindezeken túl pedig mindenképpen hű akarok maradni Schillerhez.

F.V.

"A szocializmus nyelvi aranybánya"

Václav Havel: A leirat

A politika csinált nálunk divatot **Václav Havel** (1936) cseh íróból, s valljuk be, a politika engedte, hogy nálunk negyedszázad múltán Havel-bemutatók legyenek. Havel-premiert tartott a Pécsi Nemzeti Színház Szobaszínháza is.

A leirat 1965-ben született. Havelt ekkor nevezte „a cseh abszurd főmérnökének" Jan Grossmann, annak a Divadlo na Zábradlinak a főrendezője, ahol a hatvanas évek elején szerzőnk dramaturgként és drámaíróként elindult a pályán. E színházban akkor Ionescot és Beckettet is játszottak (hozzánk ekkor érkeztek róluk az első halvány híradások), s az abszurd színház dramaturgiáját alkalmazták. Tudták a groteszk színpadi nyelvét. A Divadlo na Zábradli egyike a groteszk, az abszurd kelet-európai műhelyeinek. A rendszer találó műfaja ez, és korántsem jelent egyet a pusztán politizáló színházzal. Annál többet tud, életünk egészen mély rétegeiről beszél, és eközben arról, ami itt Közép-Európában megtörtént velünk. Csehekkel, magyarokkal, lengyelekkel... Kell-e tovább sorolni?

Ennek az e térségben termett, ide született és idevaló műfajnak a színpadi nyelvét, a bemutathatás lehetőségeit a cseh és a lengyel színház dolgozza ki elsősorban, jó negyedszázaddal ezelőtt - a magyar színház nagy általánosságban pedig szüntelenül ellenáll neki. Valahogy nem szereti, nem akarja. Ez tapasztalható a pécsi előadáson is. Ahol értik e színpadi "nyelvet", az a hatvanas évek magyar amatőrmozgalma, és az akkortájt induló, mára iskolát teremtő rendezők (Ascher, Babarczy, Paál, Szikora, Zsámbéki stb.) színházai.

Csendélet a hivatalban. (Sebők Klára,N.Szabó Sándor és Bartus Gyula)

"A szocializmus nyelvi aranybánya" - írta **Esterházy Péter** éppen egy éve, "Az elefántcsonttoronyból" üzenve cseh kollégáinak, Hrabal és Havel uraknak, kinek a prágai kocsmákba, kinek a börtönbe... Valóban, A leirat szerzője, Václav Havel darabjaiban bőven él a szocializmus nyelvi aranybányájának kincseivel, de most nem elégszik meg azzal, hogy a művi, sterilizált, hazug hivatali nyelv témájára, anyagából írjon színpadi játékot. "Rátesz még egy lapáttal", amikor e hivatalba bevezet egy műnyelvet. (Nem elég ugyanis a nyökögő, döglődve működő szisztéma, igazolására különböző újabb programok szükségeltetnek. Nehogy kiderüljön a lázas semmittevés egy szünetében, hogy valóban működésképtelen az egész).

Bevezetik tehát a **ptidepe** nyelvet, amely eleve haszontalan, használhatatlan, megtanulhatatlan. Aztán rövid úton (értsd: felülről jövő parancs útján) kivonják a forgalomból, viszont bevezetnek egy további hasonlóan ostoba és értelmetlen műnyelvet.

Akiken mindez megtörténik, egyedül a soronkövetkező „szülinapokra" az aznapi ebédre, a libacombra, a gulyásra, a sörre, jó szivarra, a boltban éppen kapható élvezeti cikkekre (citrom, hagyma, dinnye) koncentrálnak. És erősen a hivatali előmenetelre. A boldog hatvanas években. Hogy hivataluk a leiratokon, a műnyelvtanuláson, egy többször emlegetett leltáron, az intrikán meg a lehallgatáson kívül mivel foglalkozik, nem derül ki és nem is tűnik fontosnak.

A szombat esti közönség kuncogva állapította meg, igen, ez az. A szocializmus. A tegnap, amin már átléptünk(?). Ez az amúgy is szegényes életünkre erőszakolt műizé, amely a gulyásszocializmust élő kisemberekből kihoz minden silányságot és aljasságot. Mégsem kulcsművet írt Havel, és mi sem csak a tegnapba lapozunk vissza. Az túl egyszerű volna. Mármint a szerző szándéka szerint.

A vendégrendező Balogh Gábor ugyanis mindössze egy társadalmi, politikai töltetű vígjátékot helyez a Szobaszínház hosszúkás, három részbe osztott, bizonyos helyekről nehezen belátható terébe. Havel színházi szakemberként jól kitalált, megcsinált figuráit az egyenletesen gyors tempójú pécsi előadáson egy-egy karikatúrának formálják a színészek: N.Szabó Sándor a hivataligazgatót játssza, aki leginkább kisfiú szeretne lenni, Bánky Gábor intrikus mimikával a főnökét bentről megfúró helyettest, Sebők Klára nagy bedobással a csupa test elnökasszonyt és két léhűtőt ifi.Fillár István és Bartus Gyula. Hiteles Koszta Gabriella pedagógiai dühtől fűtött korlátolt nyelvtanárnője, Horváth Valéria jószándékú, rászedett, buta Marie-ja és néhány pillanatában is a jámbor tanfolyamhallgató Szivler József meg a félelmetes lehallgató Stenczer Béla.

Az előadás nem közelíti meg azt a világlátást, amit a magyar néző is jól ismer sőt kedvel, például a cseh filmekből. Tudom, cseh vendégrendezőre nem telik, viszont van magyar rendező a már említett generációból, aki képes alkalmazni az ehelyütt szükséges színpadi eszközrendszert.

A Havel-darabból tehát nem az lesz, ami, s ezt nem vesszük jó néven a rendezőtől. Nemcsak azért, mert ennek iskolája, irodalma lett a szomszédos országokban, szerzők, rendezők kaptak érte szilenciumot, börtönt, jutottak emigránssorsra. Nem ildomos tehát, hogy a pécsi előadás úgy „tesz", mintha A leirat valóban csak egy szatírikus vígjáték volna a hivatalról és az éppen tovatűnt szocializmusról. A kelet-európai abszurd több ennél.

Gállos Orsolya (Fotó:Tóth)

A rehabilitálás diszkrét bája, avagy hogyan tegyünk tönkre embereket

Az alábbi történet, mely a levélrészletekből kikerekedik, sajnos nem egyedüli. Még akkor sem, ha az MSZMP egyik megyei helytartója a maga idejében úgy vélekedett: - Furcsa lenne, ha minden intellektüell ember így ragaszkodna az állásához.

A történet ideje: 1983-1984. Helye: a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem

•

Tisztelt Miniszter Úr!

...1964-től a Pécsi Tanárképző Főiskola mezőgazdasági tanszékének tanársegédje, majd adjunktusa lettem,... mezőgazdasági mérnöki diplomám mellé tanári diplomát is szereztem,... elvégeztem a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet,... munkahelyemen a tanszék legnagyobb szertárát létesítettem,... jutalmat kaptam,... Uj tanszékvezetőnk jött (dr.Szűcs Ervin - A szerk.),... engedélyezte az akkor már folyamatban lévő doktorálásom,... váratlanul behívott a szobájába és közölte, hogy hagyjam el a tanszéket, mert nem férek a koncepciójába,... a Rektor Urhoz (dr.Földvári József - A szerk.) fellebbezésem benyújtottam,... jóakaratáról biztosított,... mandátuma a tanév végén lejárt,... az én ötéves munkaszerződésem is lejárt, és tanszékvezetőm élt a jogi lehetőséggel,... el kellett hagynom munkahelyemet húsz évi szolgálat után, 54 évesen, 50 százalékos rokkantan,... az indok: racionalizálás,... helyettem azonnal felvettek egy harminc év körüli hölgyet tanári diploma nélkül (ő nyilván nem járt templomba - A szerk.),... írtam az MSZMP Politikai Bizottságának,... segítségül állást szereztek a Pécsi Húsipari Vállalat vágóhídján, fizikai állományu munkásként, majd másodízben egy kollégium nevelőjeként,... ápoltam súlyos beteg feleségemet, írtam a disszertációmat, végeztem felméréseimet,... feleségem 1987 februárjában műtétre került, tüdőcsonkítást végeztek rajta,... a műtét előtt három nappal védtem meg a disszertációmat Keszthelyen (az intézetnek azóta sincs mezőgazdasági doktora - A szerk,),... Koronáliás szívérszűkületet kaptam. Éjszakázni és lépcsőt járni nem tudok, márpedig ez is munkakörömhöz tartozik,...

Szeretném tudni a valódi okot!...

Pécs, 1989. május 12.
dr.Bogáthy András

•

Tisztelt Bogáthy András!

Miniszter Elvtárshoz küldött rehabilitációs kérelmét megkaptuk,... és alaposan áttanulmányoztuk.

..., megállapítottuk, hogy Ön és az egyetem között 1983-84-ben - eljárási szabálytalanságokkal terhelt - munkaügyi vita zajlott. ...utólagos elbírálására - jogkör hiányában - nem vállalkozhatunk.

Csak munkaügyi döntőbizottság, illetve munkaügyi bíróság foglalhat állást,... hogy az egyetem milyen szabálytalanságot követett el...

Sajnos, ügye közben elévült...

Budapest, 1989. július 27.

Tisztelettel üdvözli:
Dr.Hársfalvi Rezső
főosztályvezető
Művelődési Minisztérium

•

Nemrégiben hozták nyilvánosságra a hírt: rehabilitálják az egyetemi oktatókat -, az 1956-osokat. Dr.Bogáthy András nem „1956-os". És nem azok a többiek sem, akiket az utóbbi években állítottak félre a „haladás felkent bajnokai." Velük mi lesz?

Ferling J.

paletta

A filmszemléről — félidőben

Ügyes trükk, vagy hihetetlen valóság? Vajon tényleg képes *Uri Geller* a tudat erejével fémkanalakat meghajlítani, törött órákat megjavítani, bekötött szemmel autót vezetni? A gondolat is átrendezheti az anyag szerkezetét, nemcsak a fizikai hatások - mint a tűz a nyersvasét.

Mindenesetre ez a különleges ember - nagy színpadi gyakorlattal - szinte lelépett a filmvászonról a róla szóló film bemutatása után a Budapesti Kongresszusi Központban, és a köré sereglő nézőktől karnyújtásnyira is produkálta különleges tudását: minden erőfeszítés nélkül hajlítgatta a szomszédos szállodából elcsört kanalakat. Volt, aki már "készült is" Uri Gellerből, eleve elromlott órával érkezett a filmbemutatóra, és nagyon határozottan állította, hogy a vetítés végére az 5 éve használhatatlan időmérője újra elindult.

A bemutató után a disztingvált közönség annál a pultnál tolongott, ahol dedikáltathatta a kiváló férfiúval annak most megjelent könyvét. A sok tucat elkelt példány bizonyára jó üzlet a kiadónak. Ahogy az Uri Gellerről szóló film is inkább a "a parafenomén" magánéletébe, gazdagságába nyújtott bevezetetőt, nem pedig a józan ész számára felfoghatatlan jelenségekbe. *Ferencz József* dokumentumfilmje, A Parafenomén (amely a bemutató alatt kétszer is elszakadt, de a filmszaggatásért a színpadra lépő Uri Geller magára vállalta a felelősséget) kívánt meggyőzni bennünket, hogy amit látunk, igaz. Nem hívta segítségül a tudományt vagy a technikát. Viszont hosszan elidőzött az Izraelben nevelkedett, Angliában élő, de magyarul is kitűnően beszélő fenomén jachtjának és kastélyának pazar részletein. (A filmkészítő jószándéka valahol "gellert" kapott, s inkább csak az "úri" dolgokra lett figyelmes).

Összességében inkább kóklernek, ügyes üzletembernek tüntette fel Uri Gellert. A show után lehetett gondolkodni azon, milyen képességek kellenek egy röpke évtized alatt ilyen vagyont csinálni. Elgondolkodhattunk azon is, hogy talán nekünk lenne igazán szükségünk Uri Geller szellemi tőkéjére: alapíthatnánk egy vegyesvállalatot, amely az évek óta bénán álló órákat újraindítaná. Szóval, sok mindenfélén lehetett gondolkodni, de tény: a kanalak ott, az orrunk előtt meghajlottak.

Uri Geller fellépése volt az első esemény, amely a XXII. Magyar Filmszemle unalmát fölpezsdítette. Mindez hétfőn este történt, a mozis szakma díszfelvonulásának félidejében. Lehet, hogy a későbbi napokon még sor érdekesség várt a nézőkre a csütörtöki záróelőadásig és díjkiosztásig, de a lapzárta miatt ez a tudósítás már kedd reggel papírra, pontosabban a számítógép lemezére került. Hétfő estig csend és nyugalom honolt a Kongresszusi Központban.

Igaz, már az előjelek sem sok jót jósoltak. Több, mint 40 versenyfilmet tűztek ugyan műsorra, de ebből idén is csak 16 volt a játékfilm. A művek többsége az első és második filmes rendezők munkája: a magyar filmet világhírűvé tevő alkotók, úgy látszik, tavaly sem igen forgattak.

Ennek ellenére, ami ricsaj támadt az első napokon, az a fiatal filmesektől származott, akik különb s különbféle módon próbáltak tiltakozni a lehetőségek beszűkülése, a filmes hatalmasságok sikeres ön-átmentési kísérletei ellen.

Kétségtelenül súlyos strukturális problémák terhelik a filmszakmát. De így van ez legalább két évtizede. A stúdiókat rendszeresen átszervezik: hol összébb fogják, hol alkotóelemeire bontják. Új filmek pedig mintha ettől függetlenül készülnének, ha készülnek. Tavaly is egész váratlan irányból bukkant fel a két meglepetés: *Bereményi Géza* Eldorádója, és *Enyedi Ildikó* varázslatos filmje, Az Én XX. századom. Idén ez a csoda a fesztivál félidejéig még nem történt meg.

Ami pedig a nagyszámú dokumentumfilmet illeti, e műfaj szakmai aránytévesztésein is sokat rágódtak már az érdekeltek. Számos oka van annak, hogy a dokumentumok eluralták a filmezést, és így a filmszemlét is. Az okok sorában talán nem az első az, hogy játékfilmet csinálni nagyon drága dolog. A dokumentumfilmezés tényleg fontos volt a mostani éveinkben, hirtelen, nyersen ki kellett mondani azt, ami eddig belénkfojtódott, megszólaltatni azt, aki eddig nem mert beszélni. Milyen is egy ilyen munka? Egy ember mesél, fontos dolgokat, megrázó történetet, a másik ember meg hallgatja (és van nála egy kamera is). Nem sokkal inkább való ez az intim képernyőre, mint a nagy mozivászonra? Aztán: az ilyenfajta munkák többnyire eseteket, személyes ügyeket vizsgálnak nagy gondossággal. S ritka, amikor az esettanulmány egyúttal modell is. Nem lenne jobb tehát, ha ezeket a munkákat a kis stúdióknak - közülük néhány a szemlén is képviseltette magát -, lokális tévéknek, rétegműsoroknak forgatnák, s az a mű kerülne az országos fesztiválra, amelynek példázata valóban országnyi, embernyi?

METEO — Monory M. András filmje

A dokumentumfilmek erénye a gyorsaság. Ha valaki jó érzékkel felcsíp egy témát megpróbál gyorsan meggyőzni egy stúdiót az ügyről, s már forgat is: hogy hogyan áll össze ebből film, ráér a vágóasztalnál gondolkodni. A játékfilmeknek viszont meglehetősen hosszú az átfutása. Ezért van az, míg a szemle dokumentumfilmjei szinte a jelen pillanat problémáit taglalták, (s néha ez az egy, ami a javunkra írható), addig az első napokban bemutatott játékfilmek a máról szólva furcsán tegnapiakká váltak. Megmagyarázom. Az első napokban vetített játékfilmek, például a Meteo, a Da capo, vagy a Vattatyúk forgatókönyvén bizonyosan jó ideje elkezdtek dolgozni az alkotók, a forgatást is hónapokkal ezelőtt befejezték, s közben megkíséreltek végig jelenidőben beszélni. Azokkal a kifejezési formákkal, amelyek egy éve, két éve még természetesek voltak: a ki nem mondható utalásokkal helyettesítették, a megnevezés helyett körülírásokhoz folyamodtak, számítottak arra, hogy a majdani közönség "a sorok között is tud majd olvasni."

Egy röpke év alatt mindez megváltozott. A tavalyi szemlén még bizonyosan méltányolták volna a Meteo bátorságát. Az idei néző úgy érzi: víziónak nem elég erőteljes, eredeti helyzetfeltárásnak nem elég kemény. Miről is szól a Meteo, *Monory M. András* (korábban Mész András) első mozifilmje? Szűkebb, koszos, szétesett világban botladoznak hőseink, a tehetséges, de életrevaló, a kényizmú moralista meg a nagydumájú vagány. Meg akarnak innen lépni, mielőtt az arctalan, egyenruhás hatalom fölrobbantaná tenyészetük helyszínét, az '50-es évekből és 1984-ből összegyúrt városnegyedet. A hatásos látvány (kissé a Brazilra, kissé a Szárnyes fejvadászra emlékeztetve) azt hivatott sugallni: ebből a pokolból nem lehet szabadulni, mert ez a mi otthonunk, s hiába vágyunk szabadságra és emberi létre, ez a környezet már mi magunk vagyunk. Maradni is, menni is súlyos megalkuvás. Az egyetlen lehetőség saját világot kiépíteni, akár egy fürdőkádban, míg a buta véletlen (a halál) véget nem vet ennek is.

Nem kevésbé pesszimista *Gödrös Frigyes és Kornai Péter* fekete-fehér kisjátékfilmje, a Da capo. Indulatok nélküli hőse a gyermekkor mosolygó családi fotóiból átlép a felnőttség szokásos hivatali mindennapjaiba. A szaggatott, utalásos képsorokon hősünk engedelmesen lépdel a hatalom tegnapi figuráinak idegbajos rángatózásait követve, míg csak infantilis módon meg nem elégeli az egészet, "leszerel", úgy dönt felnőttként is gyermek kíván lenni a kedves-idiotikus otthon várfalai között.

Ugyancsak ezt az épp-tegnapot idézi meg az amatőrfilmezésből érkezett *Szőke András*, a Markos-Nádas páros korai hangvételével rokon Vattatyúkjával. Nem is a vidéki üzemegység-humor segítségével megfogalmazott eset, a talált és eltűnt aranytojás „bűnügyének" commedia dell'arte-s improvizációs felgöngyölítése a fontos, hanem a helyzetek és a karakterek. A mindenféle alkalmat kihasználó pitiáner főnök, és a felkínálkozó beosztott, a szocialista eltulajdonítás, a pia és egymás kedélyes, hűvös károsításának mindenféle esete. Mész András korábbi dokumentumfilmjét, a Bebukottakat éveken át dobozban tartották. Szőke Andrásnak a mostanihoz hasonló szemléletű filmje a Pécsi Amatőrfesztiválon nem is olyan rég szenzáció volt. Nyilván ők, a filmrendezők is felteszik maguknak a kérdést: milyen filmet kellene most csinálni e megváltozott, szókimondóbb érában? Ha egyáltalán érdemes erre az új világra berendezkedni, ha ilyesféle marad a dolgok állása. Mérlegelhetjük a jövő évi filmszemlén...

Bán András

Potyautasok — rendező: Sőth Sándor

Zalaegerszeg, Hevesi Sándor Színház műsora

80 vödör levegő - február 16-án (Házi Színpad)

Lila ákác - február 15-én és 16-án

Scapin furfangjai - február 9-én 13-án és 14-én

Császár és komédiás - február 12-én

Charley nénje - február 10-én

Helyőrségi klub, február 10-én 18 órakor

Zenés kávéház - Az est vendége: Bródy János

Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, február 12-én 19 órakor

A Pálóczi Horváth Ádám Zeneiskola tanárainak koncertje

Nagykanizsa, Hevesi Sándor Művelődési Központ, február 13-án 17 órakor

Sorskérdéseink a kereszténység fényében - Dr. Szigeti Jenő professzor előadása

Kaposvár, a Csiky Gergely Színház műsora:

Állatfarm - február 9-én és 10-én - Magyarországi bemutató

Holdbéli csónakos - február 12-én

Yvonne, burgundi hercegnő - február 13-án és 14-én

Ármány és szerelem - február 15-én és 16-án

Szekszárd, Művészetek Háza, február 9-én este fél 8 órakor

Szekszárdi rögtönzések - közreműködnek: Faragó Laura (ének), Geoffry Tozer (Ausztrália), Matuz István (fuvola), Sebestyén János (orgona-zongora)

Babits Mihály Művelődési Központ, február 9-én 16 órakor

Húber András szobrászművész kiállítását megnyitja Aknai Tamás művészettörténész

• Húber András 1949-ben született Budapesten. Első önálló kiállítása 1976-ban, a Csepel Galériában volt. 1981-től tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. Munkáit tíz egyéni és több mint nyolcvan csoportos kiállításon mutatta be. Többször nyert díjat, legutóbb 1988-ban a II. Faszobrászati Triennálén, Nagyatádon.

A Folyosó Galériában március 5-ig tekinthetők meg Minker Tibor alkotásai

Bonyhád, Művelődési Központ, február 12-én 17 órakor nyílik Balázs A. Gábor amatőr festő kiállítása - megnyitja: Antal Mária, az Országos Közművelődési Központ munkatársa

Művelődési Központ, február 14-én 18 órakor

Godspell - a Pécsi Nemzeti Színház előadása

Művelődési Központ, február 15-én fél 2 órakor

A Pécsi Szimfonikus Zenekar hangversenye - vezényel: Hirsch Bence

Műsoron Telemann, J.Ch.Bach, Mozart és Dittersdorf művek

Komló, Színház- és Hangversenyterem, február 13-án 16 órakor

Gyárfás Endre: Márkus visszatér - zenés mesejáték két részben -, a Népszínház vendégjátéka (a darab országos bemutatója).

Színház- és Hangversenyterem február 14-én 19 órakor

Csurka István: Házmestersirató - komédia két részben, a Népszínház vendégjátéka

Szigetvár, Városi Könyvtár, február 13-án 18 órakor

Író - olvasó találkozó Újkéry Csabával, a "Handzsár a tükörben" c. könyv írójával.

Pécs, Művészetek Háza, február 15-én este 18 órakor

Magyar Napló-est - beszélgetés a Magyar Írók Szövetsége új irodalmi hetilapjának munkatársaival. Vendégek: Reményi József Tamás főszerkesztő, Kis-Pintér Imre főszerkesztő-helyettes, Pályi András rovatvezető, Kukorelly Endre rovatvezető. Az est házigazdája: Csordás Gábor író

Apáczai Csere János Nevelési Központ, február 12-én este fél 8 órakor

Az Amadinda és a 180-as Csoport, Steve Reich műveiből összeállított hangversenysorozatának második koncertje.

Hétvége a múzeumban - február 10-én 10 órakor

Várostörténeti Múzeum - Régészmesék laikusoknak és szakértőknek - Kárpáti Gábor előadása

Martyn Múzeum - február 11-én 17 órakor

Házimuzsika - a Liszt Ferenc Zeneiskola tanárainak koncertje

Sportcsarnok, február 12-én fél 12-kor és 13 órakor

A Benkó Dixieland Band koncertje

Liszt Ferenc Hangversenyterem, február 14-én este fél 8 órakor

Kamarabérleti hangverseny - közreműködnek: Kuncz László, Bukszár Márta, Benei Katalin, Sajdy Júlia (ének), Sz.Simonfay Mária, Hirsch Bence (zongora), Paláncz Tamás (klarinét). Műsoron: Schubert, Poulenc, De Falla, Rossini művei.

SZDSZ Filmklub, Kossuth Klubmozi, február 9-én este fél 6 órakor

"Törvénysértés nélkül" A film előtt Szabó Miklós történész tart bevezető előadást.

Megyei Könyvtár, február 10-én 10 órakor

Történelmi eszmeáramlatok és mai pártok Magyarországon - Szabó Miklós történész előadása

Pécsi Nemzeti Színház műsora:

Don Carlos - február 8-án, 9-én és 10-én 19 órakor

Godspell - 11-én 19 órakor

Hamupipőke - 13-án 19 órakor

Forgatókönyv - február 13-án este fél 8 órakor - Szobaszínház

Leírat - február 9-én este fél 8 órakor - Szobaszínház

SZABAD LAP

Ezen az oldalon — a szerkesztőség álláspontjától függetlenül — tartalmi rövidítés nélkül közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Válogatást közlünk olvasóink leveleiből.

A magam nevében: Nem!

A Hazafias Népfront választási pártként hozta létre a Hazafias Választási Koalíciót. A szervezet új, a módszere is új. De jobb a választópolgárnak, könnyíti állásfoglalásának kialakitását? Nem.

Most 50 pontba foglalt mesés programmal indul a HNF színeiben a HVK.

Ez az 50 pont átfogja a magyar társadalom szinte valamennyi területét, rétegét, függetlenül attól, hogy egyes elemei homlokegyenest ellentmondanak egymásnak. Felismerhetők benne az MSzMP (régi és új) programjaiból, az SzDSz, FKgP, Magyar Néppárt, de a többi párt és politikai mozgalom programjaiból vett elemek is.

Mint felnőtt állampolgár, aki még nem közönyös,de únja már a dolgozók erején szellemi és vagyoni tőke nélkül uralkodni vágyók (karrieristák) meséjét, szeretném - választópolgári jogon - néhány gondolatomat ismertetni a többség által még hozzá nem férhető 50 pontos HVK javaslathoz.

Hogyan, kik választották meg a HVK vezetőit, képviselőjelöltjeit? Ha nem alulról (a pártoktól független választópolgárok = NEP) választották, akkor ki(k) volt(ak) a jelölő(k)? Kinek a nevében cselekedtek?

A „HVK nem kíván közvetlenül részt venmi a hatalomban" jelöltjei útján sem(?), mert a pártok ezt akarják. Én pedig azt akarom, hogy az általam választott képviselő(-m) a legfőbb népképviselő, törvényhozó hatalomban képviselje az érdekeimet, ha az nem ellenkezik választótársaim többségének érdekeivel.

Mit jelentenek a HVK szerint a „tisztességtelen", a „feddhetetlen", a „jó erkölcs", a "pártoktól független" fogalmak? Jelenti-e a volt pártjukat, hovatartozásukat, múltjukat a jövőjükért megtagadó cselekedeteket? Amennyiben a HNF és (vagy) HVK azoknak, „akik már nem bíznak az MSzMP-ben és utódpártjaiban, ám még nem merik bizalmukkal megajándékozni az alig egy év óta létező pártokat", a még nyilvánosan fel nem tehetett alapvető kérdéseire megfelelő választ nem ad -, szavazataikra hiába számít.

Szeretném tudni, hogy a lakóhelyemhez delegált „jelölt" mikor jön el bemutatkozni - a voksokért.

Az a bemutatkozás és program, amit eddig előadott sehol sem lett volna elegendő egy beosztott ügyintéző önéletrajzának sem.

Amíg a fentiekre részletes, egyértelmű választ nem kapok, addig a HNF-HVK programjára egyértelmű a voksom: NEM.

Ács Imre (Kisdér)

Kinek higgyünk?

A sok mártír élete kellett ahhoz, hogy a zsidóság ellen érzett - s a józanul gondolkodók számára érthetetlen - ellenszenv lecsillapuljon Európa országaiban. Hetven év pedig annak felismerésére: a kapitalizmust nehéz lesz felülmúlni...

Az átlagember - két háborúval családja háta mögött - tudta értékelni a politikai nyugalmat, amely a hatvanas-hetvenes években Magyarországon körülvette. A boltokban is megtalálta, ami szerény igényeit kielégítette. Most fél, és visszanéz. Fél a munkanélküliségtől, az inflációtól, az adóktól, melyek számára a kapitalizmust megtestesítik, s visszanéz a szocializmusba, ahol mindezek nem voltak... Rossz lesz - jó volt?

Magyarországon sem a XX. század első felének félkapitalizmusa, sem a kopogtató „piacgazdaság" nem a legvonzóbb a kiember számára. Ugyanakkor, ámul a nyugati országok árubőségén.

Lehetséges lenne, hogy nálunk a történelmi idők nem képesek „kitermelni" a rátermett szakemberekeket? Most is ilyen időket élünk, infláció, elszegényedés, munkanélküliség - negyven évig nagy társadalmi csoportoknak minálunk nem volt benne részük... Milyen áron? A most elénk tornyosuló nyomasztó holnapok árán.

Várom az új kormány intézkedéseit, az új parlament törvényalkotását. Mi harmincasok, a „gulyáskommunizmus" neveltjei '95-ben mit, mennyiért és miből fogunk megvenni a boltban? Fél évtized elmúltával, amikor a megelőlegezett bizalom türelmi ideje lejár, mit és hogyan fogunk majd megmagyarázni serdülő gyermekeinknek, ha még akkor is lakáshiánnyal küszködünk?

Öt év piacgazdasággal a hátunk mögött fogunk-e már HINNI is valamiben, vagy vonszolódunk akkor is csak napról napra, mint ma? Készülődő újak! Gondoltok-e mindezekre?

Sebők Lili
Szeged

Sajtcédulás választások(?)

Választási lázban ég az ország, apraja-nagyja. Állítólag új, demokratikus szelek fújdogálnak. Tán még a szívem is megdobbana -, de nem.

A mostani állapotokat, nehezen megélő kisváros, Komló is belesodródik, a nagypolitikába. Az utcákon, tereken, boltok kirakatában, lámpaoszlopokon, munkahelyek falain egyre-másra sorakoznak a kampánycédulák. Most látni csak, hogy ebbe a kisvárosba, milyen színes politikai élet költözött. De valóban ilyen színes?

Én inkább a sokféle jelzőt használom. Mert az már kétségtelen, hogy megjelentek azok a pártok, csoportok melyek, szinte az ország minden részén megtalálhatók, de ez még nem igazán színesíti Komló közéletét. Eddig, mint mások is, a vezető párt szétesése óta, különböző szervezetek próbálnak gyökeret vemi. A képviselői választásokon legalábbis igyekeznek jelen lenni. Ez örvendetes tény. Ám emelett néhány, nem éppen szinpatikus jelenség szúrja az emberek szemét, bántja lelkét.

Az A/4-es, A/5-ös sajtcédulákról kisértetmaszkok próbálnak az embertársainkra hatni. Technikailag elfuserált, visszataszító, hol nyúzott-szomorú portrékat lehet a falragaszokon látni, hol pedig az egykori szigorú kérlelhetlen ÁVÓ-s típus, fenyegető tekintete borzaszt el. (Hát rá már biztos nem szavaznék!) Sehol ezeken a képeken egy optimista mosoly, egy biztató intés, egy laza felszabadító gesztus... Ezek a portrék akár 40 éve is készülhettek volna. A helyenként rémlátomásként tömek elő ezek a „tipikus" fejek. De nem csak ez a jelenség borzolja a polgárok esztétikai érzékét!

A fotó-maszatok mellé még apróbetűs szöveget is kreáltak a várományosok. Többnyire életrajzokat böngészhet a jószemű választó. Aztán bosszankodva jön rá; nem volt érdemes. A tartalom ugyanis nulla, a stílus pedig ismét csak az „átkos" 40 évet idézi.

Még nem tudunk „közszerepelni", de még megjelenni sem.

Ma már ugyancsak édeskevés, ha azt írjuk le önmagunkról, hogy hol - és mikor érettségiztünk, vagy hány szakmánk van, vagy - a társadalmi hovatartozásunkat illetően - paraszti-, vagy munkás szülőktől származunk.

Sokkal inkább az érdekelne; milyen konkrét feladatokban kíván részt venni. Milyen valódi gondokba, illetve megoldásokba fektetné energiáját, tudását, akaratát. Mi az a legfőbb erény, aminek a segítségével az őt megválasztó emberek sorsát segíti. Milyen gazdasági, - politikai erővel kívánja támogatni a szűkebb közösségének érdekeit, a nagyobb közösség előtt.

Amennyiben bekerülnének a parlamentbe, tudnák-e vállalni ország, sőt világ előtt, erkölcsi, politikai, emberi múltjukat. Pártbeli-, vagy volt-párbeli TISZTESSÉGÜKET. Bizonyára a plakát-portrék, hús-vér valódiságukban, kiváló, megbecsült szakemberek, szerető szülők, nagyszerű emberek.

De(!) elegendő-e arra, hogy a minőségében is más, korrektebb , kulturáltabb politikát, hatékonyabb gazdaságot, magasabb életszínvonalat tudjanak ígémi-adni választóiknak.

Gondoltak-e arra, hogy a nagy nyilvánosság előtt megjelenni, milyen nagy felelősség? Akár a személyes siker kulcsa is a kezükbe kerülhet, de az esetleges bukást is, kulturáltan tudomásul tudják- e venni?

A mai divatú harsányisággal visszahívott, lebecsmérelt országfiak helyére állni, mert még veszélyesebb vállalkozás. Mert úgy tünik; igencsak pünkösdi királyságot élhetnek meg, ha elhamarkodottan „vállalják" a népet. Mert ez a nép most már minden mocskolódás nélkül is - de vissza meri hívni - az alkalmatlanokat.

Hát..., többek között ezekről a dolgokról is szeretnék olvasni, tudni, ama bizonyos VÁLASZTÁSI RÖPCÉDULÁKRÓL!

Enélkül ugyanis nem más ez, mint sajtcédula - ami, mint tudjuk - gyorsan a szemébe kerülhet!

Korcsmár István
Komló

Kár minden szóért?

Választani kell!

Sokak talán az első olyan eseménysorozatnak tanúi, ahol a képviselőjelölt többé-kevésbé saját elképzeléseit, törekvéseit mutatja be. Ami miatt tollat fogtam az a „többé-kevésbé" kevésbé része miatt van.

Mi szerepe lehet egy jelöltnek? Különösen ha azegy „választási koalíció" jelöltje. Olyan koalícióé, ami csak a választásokig alkot egységet. Köztük a Hazafias Népfront olyan szervezet, amely az ún. szocializmus idején kizárólagos joggal (jogtalanul) állította a jelölteket és bonyolította le a szavazásokat. Olyan rátermett, inkább nem rátermett gárdát felsorakoztatva a tanácstagoktól a képviselőkig, tehát a legkisebbtől a legnagyobb méltóságig, akik országunk, népünk helyzetét alakították.

A választási koalíció másik „tagja" a szakszervezet. Ez a második olyan szervezet, amely a szervezett munkások nevében, a vállalatoknál, intézményeknél manipulálta a demokratizmust, a természetes akaratnyilvánítást. S most, mint megújult, megtisztult szervezet jelölteket állít. Mégpedig feddhetetlen, valóban jószándékú személyek személyében.

Lényeges különbség a célokat illetően nincs a különbözőnek látszó programok között. Az viszont megeshet, hogy a demokratizmustól, a más szavaktól, a szép ígéretektől bizonytalanság alakul ki az emberekben. Honnan is tudná az akinek eddig csak be kellett dobni a borítékot az urnába, hogy most előtte még gondolkodhat is, hogy kinek a nevét dobja be. Még annek is aki úgy, ahogy kicsit tájékozott az ország-világ dolgaiban, annak sem egyszerű eligazodni a szépnek tűnő, de nehezen megvalósítható elképzelések között. De választani kell.

Javaslom, azok a szervezetek, az a párt és leszármazott pártjai, akik ilyen állapotig jutatták az országot és a népet, lássák be -, alkalmatlanok érdemi munkára. Ne erőltessék azt a látszatot, hogy ha eddig nem, ezután képesek lennének (ne adj isten) irányítani az országot. Adjanak helyet a tisztességnek, a becsületességnek, azoknak akik őszintén az ország helyzetének helyreállítását akarják. Nem uralkodni az országban, hanem szolgálni a népet, nem szavakkal, hanem tettekkel.

Tóth Ferenc
Keszü

Elég volt a megye urainak hatalmából!

Az önkormányzati törvénynek a belügyminisztérium által kiadott szabályozási koncepciója továbbra is fenn akarja tartani a magyar közigazgatásban a megye intézményeit. Meggyőződésünk szerint sem az önkormányzati, sem a hivatali megyére, sem a kötelezően létrehozandó megyei intézményt fenntartó társulásra nincs szükség. Itt van az ideje, hogy a magyar közigazgatást valóban megújítsuk, a feudális alapokon kialakult megyerendszert megszüntessük. Közismert tény, hogy a megye, a nem székhely városok fejlődését a közelmúltban egyértelműen gátolta, a falvakat elsorvasztotta. Elég volt a megye és a megye urainak hatalmából!

Célunk az, hogy a közigazgatási területi egységek ne erőszakolt módon, vagy a régi elmaradott keretek fenntartásával jöjjenek létre, hanem a természetes gazdasági, társadalmi egységek alkossanak egy-egy nagyobb közigazgatási szervezetet.

E közigazgatási egységek alapjai a - minden területi feladat ellátására alkalmas - városok legyenek. Magyarországot a megyék helyett önkormányzati alapon megszervezett városkörnyékekre (városjárásokra) kell osztani. Ma is időszerűnek tartjuk Bibó István által e körben megfogalmazottakat, és javasoljuk,hogy az új törvényhozás teremtse meg végre a valódi, új magyar közigazgatást: valamennyi településnek adja meg az önkormányzat jogát, törölje el a megyerendszert, tegye lehetővé, hogy minden község maga döntse el, mely városhoz kíván tartozni.

A fenti elgondolás természetesen nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a községek , városok, városkörnyékek szabadon társulhassanak.

Felhívjuk ezért az ország valamennyi települését, a pártokat, a képviselőjelölteket, hogy kezdeményezzék, vegyék fel programjukba a megyerendszer megszüntetését, szálljanak síkra a természetes érdekközösségen nyugvó önkormányzati közigazgatásért!

„Kanizsa Közéleti Klub"

Önállósággal

A pécsi úttörőszervezetek tanácsának programja

Az egységes szervezetként működő úttörőmozgalom 43 évig követett útja lezárul. A jelenlegi helyzetben a gyerekek számára többfajta mozgalmi szerveződési módot, formát kívánunk alkalmazni és ösztönözni erre.

A demokratikus centalizmus elvén működő, irányító területek helyett a városi szövetség az önálló szervezetek önkéntes szövetkezése útján jöjjön létre. A sokszínűség jelentsen teljes szervezeti önállóságot, különböző szervezetek létrehozásának lehetőségét. A városi elnökség helyett az autónom közösségek delegálása révén jöjjön létre döntési fórum és vezető szerv.

Fontos feladatunk tagjaink érdekvédelme és érdekképviselete. Ezért a gyermekpolitikával rendelkező pártokkal, szervezetekkel, egyesületekkel kinyilvánítjuk együttműködési szándékunkat a gyerekkorosztály érdekeinek védelmében.

A csapatok saját arculatukhoz igazítva alakítsák ki próbarendszerüket, az legyen belső önértékelési rendszerük és a tagság megújításának alapja. Szükségesnek tartjuk a csapatokon belüli egyéni tagság megújítását felnőtt, ifi és gyermek szinten egyaránt.

Az iskolák felnőtt és gyermek vezetői testületeivel úttörőcsapataink állapodjanak meg a gyermekek nevelésében adódó együttműködési lehetőségek kiaknázásában.

Közös programunkat úgy formáljuk, hogy a gyerekek életkori sajátosságának mefelelően több lehetőséget kínáljon a játékra, a természeti és társadalmi környezet megismerésére, védelmére és alakítására, az emberi kultúra elsajátítására.

Sorainkba hívunk minden gyereket, fiatalt és felnőttet, aki önként vállalja az úttörőmozgalmi tevékenységet, számítunk azokra, akik szövetségünk pártolójaként segítenek céljaink valóraváltásában.

Temesvár vértanúi

A Keresztény Nemzeti Unió a Népligetben, a Jurta mellett felállítja Temesvár vértanúinak emlékművét.

A Tőkés László védelmére összeálló magyar közösséghez csatlakozó román, szerb, szász, zsidó testvéreinket Ceausescu pribékjei lemészárolták. A védőgyűrű a kezdeti százakból ezrekre, tízezrekre, majd százezres tömeggé duzzadt és ez a hatalmas erő egy hét alatt lesöpörte a rettegés Vörös Birodalmát. A romániai 60.000 áldozat között ott a 4000 megkínzott, megcsonkított temesvári holttest. Vértanúi áldozat előbb a hitért és a Hazáért, majd a függetlenségért és a szabadságért!

Az emlékmű felállítása az erdélyi magyarság áldozatvállalásának nagy szimbóluma. A román nép soha sem feledheti a temesváriak vértanúságát!

Közadakozás: pénzesutalványon keresztül (cím: 1399. Budapest, Pf. 629. „Temesvár")

Közületek vállalatok, intézmények adományaikat a következő bankszámlára utalhatják: BB-208-69977-7014

Keresztény Nemzeti Únió

Keresztény koalíció Somogyban

(A Kaposvári Szent Korona Társaság - A HELYZET, 1990. január 13.

A megalakuló ülésünk egyik vezérszónoka volt valóban Faddy Ottmár budapesti ferences atya, aki egyben a budapesti alelnökünk. Nagy sikert kiváltott felszólalásában sokszor intette önmagát imígyen: „csak el ne ragadjon a hév, az időnkénti felindulás." Valóban elmondta életének viszontagságait, köztük kilencéves börtönbüntetését is többször említette, de többnyire azzal, hogy „ő még a börtönőreire sem haragszik. Közülük többet írni-olvasni is tanított, mert voltak közöttük is emberségesebbek".

A leglényegesebb gondolatának azt tartjuk, hogy a magyarságnak nem szétszórt, az igazi energiákat forgácsoló kis csoportokban, pártocskákban kell egymás ellen hadakoznia, hanem a Szent Korona égisze alatt egyesülve megteremteni az új jövendőt. Természetesen ezt - mi is vele együtt- az ún. keresztény erkölcs, gondolat alapján képzeljük el, mint ahogy a társaságunk legfőbb alapelve is ez. Van tehát alapelv és alapszabály is. Ezt hangsúlyozta a kitűnő másik alelnök, Dr Bertényi Iván professzor, valamint Kállay István főtitkár, az ELTE tanszékvezető professzora is. Már megalakulásunkkor olyan tudományos egyesületté vált a Társaság, amely politikai tevékenységet is folytathat. A fenti alapelvek értelmében a Társaságot megkeresték a vele szövetségre lépni kivánók: a Keresztény Demokrata Szövetség, a Nemzeti Kisgazda és Polgári Párt, a Politikai Foglyok Országos Szövetsége, valamint a Bajcsy Zsilinszky Társaság. Természetesen nem mutatott ajtót Társaságunk a tisztességes és józan gondolkodású ún. hitetleneknek! A napokban megtörtént a koalíció is, amely a választásokon például Somogyban az ún. Somogyi Keresztény Koalícióként tartja nyilván a Magyarországon példaadóan (s úgy tudom először!) ilyen formában egyesülő pártokat és társaságokat. Az így kialakult koalíció új alapelveit a választások előtt, közvetlenül, szívesen közrebocsátjuk.

Dr. Magyar Kálmán
a Szent Korona Társaxság kaposvári elnöke

SZABAD LAP

Rovatszerkesztő: Ferling József

Ezen az oldalon — a szerkesztőség álláspontjától függetlenül — tartalmi rövidítés nélkül közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Válogatást közlünk olvasóink leveleiből.

Kérdések a Magasház-ról

A városi tanács legutóbbi ülésén javaslat hangzott el, miszerint zárolni kell a kivitelezők anyagi javait az esetleges átépítés és kártalanítás fedezetének biztosítására. A javaslat helyes, mert nem ismeretes még milyen mérvű átépítés szükséges, és az esetleges kár milyen mérvű lesz. Tény, hogy állami tulajdont képező ingatlanról van szó, és a kivitelező generál vállalat (BÉV) szintén állami szektor.

Ezideig csak a Műszaki Egyetem szakvéleménye ismeretes, melynek alapján a kiköltözést az előírt határidőn belül folyamatba tették. A teljes körű vizsgálathoz szabad legyen az építés előzményeivel közelebbről megismerkedni.

Mindenek előtt a következő adatokra van szükség;

1./ Kinek a javaslata volt eme egyedi és rendkívüli építmény megvalósítása?

2./ A javaslat elfogadása után miként történt a hely kijelölése?

3./ Az építés helyének ismeretében volt e szakértői városépítési vizsgálat a kialakult város-szerkezet megváltoztatására, Megyeri út torkolatának megszüntetésével?

4./ Ezen rendkívüli egyedi építmény helyén milyen talajmechanikai vizsgálat volt, ki végezte, és milyen eredménnyel zárult?

5./ A talajmechanikai vizsgálat ismeretében kinek a javaslata volt az IMS. technológia alkalmazása?

6./ Volt-e előzetes szakhatósági engedélyezési bejárás a beruházási kódex előírásainak megfelelően, HM. stb. meghallgatásával?

7./ Előzetes hozzájárulás birtokában a tervezésre ki adott és kapott megbízást, milyen gondos mérlegelés alapján?

8./ A beruházó vállalat bekapcsolódott-e már a tervezés megbízásakor, vagy esetleg már korábban az előkészítés stádiumában?

9./ A tervezés során volt-e tervbírálat, konzltáció, vagy csak a kész terveket bírálták el?

10./ A kész tervek bírálata a szakhatóságok részvételével és független érdektelen statikus tervezők bevonásával, akik statikailag a választott szerkezeti megoldást és kivitelezést, ezen rendkívüli egyedi építmény megvalósítását javasolták?

11./ Az építési hatóság az engedélyezésnél vizsgálta-e az alkalmazott technológia helyességét és statikai ellenőrzést végzett az építési engedély kiadását megelőzően?

12./ Az alkalmazott IMS. technológia egyedi forgalmazója a jugoszláv partnerrel történt megállapodás alapján a kivitelező BÉV, melynek tervező részlege készíti elő a statikai és kivitelezési terveket a funkció függvényében. Tudtommal ezen technológia alkalmazása esetén az alkalmazott szerkezet nagyságának megfelelő külön prémiumban részesülnek, egyes vezető és beosztott vállalati dolgozók.

13./ A kivitelezésre a megbízást a beruházó vállalat végezte el?

14./A lebonyolításnál alkalmazott műszaki ellenőrzők, alkalmi ellenőrzést végeztek, vagy az egyedi rendkívüli építményre való tekintettel, különösen az építőmesteri munkákat állandó helyszíni ellenőr végezte, és a kivitelezés gondos szakszerű, terveknek és műszaki előírásnak megfelelő elkészítését, állandóan ellenőrizték és építési naplóban az egyes csomópontok és egyéb szerkezetileg lényeges, az állékonyságot biztosító szerkezeti elemek összeépítését figyelemmel kísérték és rögzítették a naplóban. Ezen építési napló-bejegyzések a Műszaki Egyetem szakértői vizsgálatához rendelkezésre lettek-e bocsájtva?

15./ Az épület szakipari és szerelőipari ellenőrzése miképp történt, az alkalmazott műszaki ellenőrök megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkeztek?

16./ A vizsgálatnak a Műszaki Egyetem szakértői véleményének ismeretében fentiekre is ki kell térnie, vagyis az előkészítés gondosságát és szakszerűségét vizsgálva és ismerve kell a szakértői véleményt alkalmazni, illetve a Műszaki Egyetem részére rendelkezésre bocsájtani az előkészítés szakszerű gondos munkáját dokumentáló adatokat. Ezen adatok birtokában állapítandó meg a felelősség mértéke, mely szektor munkája mennyiben járult hozzá a jelenlegi helyzet kialakulásához, és ennek megfelelő százalékos arányban kell a felelősséget, helyreállítás és kártalanítás költségeit megosztva megállapítani.

Cserny Károly építőmester, Pécs
igazságügyi építész szakértő,
EVM. eng. Építésügyi szakértő

A szegények támogatására

A január 9-én életbe lépett áremelések, minden korábbinál nagyobb terhet jelentenek a lakosságnak, de leginkább a bérből és fizetésből, illetve a nyugdijból élők számára okoz rendkívüli próbatételt. Különösen azok kerülnek lehetetlen helyzetbe, akik alacsony összegű nyugdíjból élnek, s akik valamilyen egészségi károsodás következtében nem képesek szerény jövedelmük kiegészítésére. A legelesettebbek megsegítése érdekében a Dunántúli-Kapaszkodó című lap, Baranya, Tolna, Somogy tanácsi vezetőivel, a Hazafias Népfronttal együttműködve, felhívja a megjelenési területén működő vállalatokat, intézményeket, vállalkozókat és a tehetősebb magánszemélyt, hogy lehetőségeikhez mérten járuljanak hozzá az akció érdekében létrehozandó támogtási alaphoz.

A befolyó összeg 80 %-át március 15.-én , augusztus 20.-án és december 22.-én - a számlákon lévő összegtől függően - ünnepélyes keretek között adjuk át a rászorulóknak. A megmaradó 20 %-ot tőkésítjük. A segélyt a Dunántúli-Kapaszkodó címére elküldött pályázat útján lehet elnyerni. A pályázatokat a szerkesztőség, a Hazafias Népfront, a tanácsok, a nyugdíjas szervezetek és a szociális gondozó hálózat képviselőiből alakított zsűri vizsgálja meg és dönt a segély odaítéléséről. Egy-egy nyugdíjasnak szánt összeg 5.000-10.000 forint, a rászorultság mértékének megfelelően.

Varga József
Dunántúli-Kapaszkodó
mb. felelős szerkesztő

Somogy-Tolna -Baranya katonáinak harca Budapestért 1944-45-ben

Hadtörténeti dokumentum, hogy Horthy az 1944 októberi proklamáció bejelentésének budapesti biztosítására a Tatárhágón az „ezeréves határt" védő kaposvári 10. gyalogososztályt, már 11-én elindította „Budapest védelmére". A kivonás lassan ment, mert nem volt vagon és az alakulatok hátrafelé gyalogmenetben csak ott szállhattak fel vonatra, ahol éppen találtak szerelvényt. Így ment ez Rahótól Huszton át Beregszászig. Közben az oroszok elérték a Tiszát, és súlyos helyzet alakult ki a Duna-Tisza közén, ahol csak visszavonuló leharcolt alakulatok voltak. Így október 18-tól Budapestet megközelítő csapatainkat már be sem engedték a fővárosba, hanem egyenesen Kiskunhalas-Soltvadkert térségébe irányították. Kiskunmajsától Bajáig némi lovashadosztálybeli megerősitéssel kapott védősávot a 10. hadosztály, mely súlyos veszteségteljes harcokban vonult fel Soltig. Budapestre már nem tudott eljutni, mert az orosz páncélosok elérték a Dunát. A dunaföldvári hídon át feltöltésre Pusztaszabolcs, Adony, Perkáta térségébe két hét pihenőt kapott a 16 ezer főből 8 ezerre fogyatkozott hadosztály, majd november 16-án Gödöllőre irányították. Ott találkozott az Isaszeg térségében harcoló szekszárdi 12. hadosztály maradékaival, mely Erdély felől hátrált idáig. Mindkét alakulatot a 13. német páncélos hadosztálynak rendelték alá, mert nekik a páncélosok követésére, védelmére nem volt gyalogságuk. A védőállásunk a gödöllői erdő keleti szegélyén kb. december 10-ig kisebb ingadozással tartható volt, de amikor Szada irányában a németek vonalán Malinovszkihoz megérkezett páncélos erősités áttörte a frontot, és megindult Vác felé, délen is vissza kellett vonulni, Gödöllőt fel kellett adni. Ettől kezdve szorult egyre Pest felé a gyűrű, szinte nem volt megállás. Mintegy napi 500 métert kellett hátrálni, mert aki elől maradt, bekerítették, felszámolták. Katonáink sem igen akartak már harcolni, csak életüket mentették, tömegével mentek fogságba. Egy-egy zászlóalj már alig száz főből állt. Hatásos fegyver, tüzérség nem volt az ellenálláshoz. Vonatalakulataink eleinte Dunakeszi, Fót térségében voltak, majd december közepén a Dunántúlra Budakeszi, Perbál, Tinnye, majd Solymár, Üröm, Budakalász, Békésmegyer községekben kellett egyre hátrálniok, mert december 23-24-én már a távolabbi községekben megjelentek az orosz páncélosok. Sőt a Piliscsabán lévő, Variházy parancsnoksága alatt felállítandó kiképzőtábort is elérték. Aztán 24-én nyugatról is zárult a gyűrű Budapest körül. Vonatunk lemaradt, mert a lovaknak csak a peremközségekben volt istálló és élelem. Óbudára kevesen jöttek már. Közben a folytonosan hátrálók is lemaradoztak a pesti oldalon, így január 18-a után Budán a 10. hadosztálynak legfeljebb 4 ezer katonája maradt. A 12. hadosztály létszáma már csak 2 ezer lehetett. Mégis ezen két hadosztály alkotta Budapest védelmének magyar „erősségét", ezekhez csapták az összeverbuvált újoncokat. A többi erő, egyes zászlóaljak, törzsek, csak kisebb egységek voltak. Az 1. páncélos hadosztálynak is csupán már csak a neve és törzse volt. A németek a tőlük megszokott módon gyakorolták a rugalmas elszakadást, míg bírták lőszerrel, emberrel. Január elején elszalasztották a kitörésre jó alkalmat, így aztán makacs ellenállásuk következtében már 9 ezer sebesültjük volt.

Buda-i védővonalunk a Mátyáshegytől Csatárkán át Hűvösvölgyig húzódott január 18-ig. Akkor indult meg a nagy támadás ezen a részen és 30-ra elérte a Margit körutat. Újabb tömegek álltak át a Rózsadomb elfoglalásakor. Őket már elfogadták az oroszok harcolni a németek ellen. Addig csak fogságba vitték átállt katonáinkat. Bár nem ezt ígérték röplapjaikon. Tüzéreinket a Csörsz utca környékén, a németvölgyi temetőnél, Sashegyen érte a megsemmisités. Gyalogosaink már harcoltak a Déli pályaudvarnál, Naphegyen a németek ellen, mikor Délbudán a Gellérttől a Feneketlen tóig csosportosított erők Variházy parancsnoksága alatt várták az átállási lehetőséget. Ez ekkor következett be, mikor a németek február 10-én feladták a Kelenföld-lágymányosi vasúti töltésen hónapokon át makacsul tartott vonalukat és visszavonultak a Gellérthegy déli oldalára. 11-én innen kezdtek visszavonulni a hűvösvölgyi kitöréshez. Katonáink akkor támadták meg őket az oroszok oldalán. A kaotikus küzdelemben Kisgellérthegy elfoglalásával Varházy vezetése alatt több száz halottunk árán Managorov tábornok elismerését kiérdemelve alakult meg a Budai Önkéntes Ezred, hova a 10. hadosztály már csak egy századot tudott kiállítani 150 fővel. Törzsét, vonatát és műszaki részlegét, híradókat a 10. hadosztály adta az ezrednek. A tisztogató és felszámoló harcokban még részt vett néhány szakasz, mert a megbújt sebesült, elkeseredett SS-ek még Buda eleste után is lőttek. Aztán február 26-án minden érdeme ellenére gyalogmenetben Jászberénybe a fogolytáborba meneteltették katonáinkat, ahol újabb szelektálás, igazolás után egyeseket átvettek az új hadseregbe, másokat évekre hadifogolytáborbe vittek.

Somogy-Tolna-Baranya özvegyei, árvái! Ez volt a sorsuk hozzátartozóitoknak, akik 1944 nyarán keltek a hadak útjára. Legtöbben Budapesten és a fogolytáborokban pusztultak el. Előtte a Don partján Korotoják és Scsucsje volt vesztőhelye fiainknak. Őrizzük meg emlékük!

Biró József
Budapest

Helytörténeti kutatások, 1956-ról

Pályázati felhívás

A Magyar Történészhallgatók Egyesülete szükségesnek tartja az 1956-os év történeti eseményeire vonatkozó, az ország egész területére kiterjedő helytörténeti alapkutatások elvégzését, annak érdekében, hogy ezzel létrejöjjenek egy többszempontú, tudományos igényű elemzés elkészítésének a feltételei.

Közvetlen célunk az alapvető, elsősorban helytörténeti jellegű forrásanyag összegyűjtése a még élő tanúk megszólaltatása, fényképek, filmfelvételek, hanganyagok közlése az irásos dokumentumok feldolgozása mellett. Így alakulhat csak ki olyan hiteles kép, amely a nagypolitikai összefüggések mellett az eseményeket alulról szemlélő és alakító egyén látószögét is figyelembe veszi.

A pályázaton részt vehetnek középiskolások, főiskolások és egyetemisták maximum 30 gépelt oldal terjedelmű jeligés dolgozatokkal, amelyeket az Egyesület címére kell elküldeni 1990. szeptember 31-ig. A bíráló bizottság a korszak legismertebb hazai és külföldi kutatóiból, valamint az Egyesület megbízott tagjaiból áll.

I.dij 5.000 Ft; II.dij 3000 Ft; III dij 2000 Ft.

A legjobb pályázatok szerzőinek hazai és külföldi publikációs, valamint előadási lehetőséget biztosítunk.

Címünk: Magyar Történészhallgatók Egyesülete 1051 Budapest, Pesti B. út 1. Telefon: 1180-966/317

DIGITAL 29

Kereskedésben készpénzért vásárolok új és használt videót, színes TV-t, CB rádiót, stb.
Commodore 64 reklám áron 16.600,-Ft-ért

Pécs, Sallai u.29. Tel.: 28-906

6 éves személyi Barkasomat

eladnám, vagy elcserélném új Wartbrug Touristra. Érdeklődni lehet naponta 17 óra után 72-24-949 telefonon.

Szégyentelenül

Felháborítónak tartom, hogy ma, amikor úton útfélen a jogállamiságról hallani, egyesek a törvényre hivatkozva szégyentelenül visszaélhetnek kiszolgáltatottságunkkal. Ezt teszi **Óvári József**, a megbukott **Multiprop Kisszövetkezet** elnöke is.

Lassan egy éve már, hogy nem fizeti ki a munkaügyi döntőbizottság által is megítélt munkabéremet, mondván: a kisszövetkezet tartósan fizetésképtelenné vált, még nem ért véget a felszámolás.

Igenám, de Óvári József annak idején azért nem tudta kifizetni munkabéremet, mert a banktól kifejezetten erre a célra kapott pénzből saját útielszámolását rendezte. Ezt tanúkkal is igazolni tudom. S bár tavaly októberben a Pécs Megyei Város Tanácsa VB. Munkaügyi Döntőbizottsága olyan határozatot hozott, hogy elmaradt munkabéremet, annak kamatait, valamint az ügyvédi költségeket 3 napon belül fizesse ki, erre a mai napig nem került sor. Sőt! Érdeklődésemre lezserül csak annyit válaszol, hogy várjak, míg befejeződik a felszámolás.

Egyelőre azonban csak a gazdasági rendészet vizsgálata fejeződött be, de Óvári József azóta is háborítatlanul éli világát. Kérdem én: ki védi meg jogrendszerünkben a dolgozót, az állampolgárt?

Scanlan Johnné Pécs

Rövid távú érdekek döntenek Egészséges kormányprogram?

Pécs városa 1986-ban csatlkozott az Egészségügyi Világszervezet „Egészséget mindenkinek 2000-re" programjában meghirdetett Egészséges Városok Mozgalmához, melynek alapgondolata, hogy az adott város politikai, tanácsi és egészségügyi szervei széles társadalmi bázisra és multiszektorális együttműködésre építve tudatosan törekedjenek a fenti cél elérésére.

A mozgalom 1988-tól fokozatosan kiterjedt az ország számos városára, így ma már közel 10 résztvevővel működik az Egészséges Városok Magyarországi Nemzeti Hálózata, hogy közösen kidolgozott stratégiákkal és módszerekkel segítse az 1986-ban kormányprogramban meghirdetett Magyar Nemzeti Egészségmegőrző programot.

Az Egészséges Városok Mozgalom Nemzeti Hálózatának ülésein és határozataiban kiemelt helyen szerepel az egészséges táplálkozás propagandájának fejlesztése és az ilyen jellegű élelmiszerek választékának növelése minimális áremelkedéssel, valamint a környezet védelmének elsődlegessége.

Az Egészséges Városok pécsi Operatív Bizottsága felelősségét átérezve már 1989 elején felemelte szavát az élelmiszerárak emelése - ezen belül az egészséges táplálkozást sújtó árintézkedések - ellen.

Az eltelt egy esztendő folyamatai és intézkedései bizonyították tiltakozásunk objektivitását és a nemzeti egészségmegőrző program teljes mellőzését az ilyen irányú döntések meghozatalakor.

Véleményünk szerint az 1990. januári árváltozások sem tükrözik a kormány egészségmegőrzési programjában ezirányban vállalt elkötelezettségét és aláássák Magyarország lakosságának az egészség megőrzésére és jobbítására tett erőfeszítéseit.

Az Egészséges Városok Magyar Nemzeti Hálózata tiltakozik minden olyan nem megfelelően kompenzált központi intézkedés ellen, mely a szabadidő csökkenésével, a növekvő megélhetési problémákkal Magyarország polgárainak további egészségromlásához vezet.

Ennek alapján követeljük, hogy a pénzügyi kormányzat olyan hosszútávú koncepciót dolgozzon ki, amelyben nem elsősorban a lakosság viseli a költségvetés terheit, hanem a gazdaságtalan tevékenységek mielőbbi leépítése teremt felszabaduló kereteket.

Az Egészséges Városok Magyar Nemzeti Hálózata megkérdőjelezi, hogy az 1990-es gépkocsi és üzemanyag áremelések előkészítése során a pénzügyi tárca figyelembe vette volna a fent említett Nemzeti Egészségmegőrzési kormányprogram környezetvédelmi céljait a jövőre tervezett több tízezer Trabant importjánál és az ólommentes benzin árának megállapításánál. Sajnos úgy tűnik ez esetben is a rövidtávú, egyoldalú anyagi előny megteremtése volt az elsődleges cél a környezet hosszútávú védelmi koncepciójával szemben.

Követeljük, hogy a fenti hibás döntések ellensúlyozására az üzemanyag és gépkocsi áremelkedések plusz bevételeinek megfelelő hányadát adják át minden megye gépkocsi forgalmának függvényében helyi környezetvédelmi alapoknak.

Úgy érezzük, hogy az egészségesebb, így teljesebb élet mind messzebb kerül a magyar valóságtól, pedig a közös Európa megteremtése és ahhoz való csatlakozás ezen a téren is intézkedéseket sürget.

Egészséges Városok Magyar Nemzeti Hálózata
(Pécs, Győr, Gyula, Zalaegerszeg, Székesfehérvár, Szombathely, Szigetvár, Siklós, Kiskunfélegyháza)

Téesztáji (f)uraságok

avagy: miért volt sürgős Dombóváron?

—Munkátadjanak és fizessenek, enynyi - közli kőbe vésheto tömörséggel a tagság igényét *Varga Béla* takarmányos Dombóváron. - Össze van gubancolódva minden. Negyvenötben is össze volt, de én rosszabbnak látom a helyzetünket most, mint akkor. Mert akkor volt miből indulni, most nincs. Én már nem tudok mit kezdeni - de a múltkor egy rokongyerekkel találkoztam a malomban, hát nem a hóna alá akarta venni a zsákot?!...Te, mondom neki, ugy rúglak...

Bent, a süppedőfotelos irodában az elnök szebben mondja.

Jó föld, jó téesz

Elsősorban a föld, a jó mezőségi föld, mely átlagban 36 aranykoronás. Aztán a jó termelési szerkezet: az a néhány növény, az a néhány tenyésztési ágazat, amit megfelelően gépesítve, nem kevés kudarc után, de a téesz harmincnál is több éve alatt mindig előbbre lépve, végre jól lehet csinálni. A szerencsés váltások, mert hát nincs hatalmas különbség a termelési rendszerek között, de tudni kell, mit mikor kell meglépni. Még ha a megyei első titkár már másnap rákérdez is: Te, Géza, miért nem jó nektek a KSZE, miért kell a másik?

Az elnök bent, az oklevelekkel teleaggatott irodában igen meggyőzően mondja.

— Mi mindig azt csináltuk, amit a kormányprogram meghirdetett, csak azt jól. Kukoricából például az országban elsők közt léptük túl a tíz tonnát, de az első titkár azt is rögtön megkérdőjelezte. Tizenhárom termelési díjunk van - tekintete büszkén végigsöpör a falon -, a Korom Mihály, amikor itt járt, meg is kérdezte: Mondja, Szőke elvtárs, nem babonásak maguk?... A váltásokra rá voltunk kényszerítve, mert arról mindig gondoskodott ez az állam, ne legyen annyi pénzünk, hogy a bővített újratermeléshez gépeket tudjunk cserélni. A 115 ezer forintos bérátlag, az évi 40-50 ezres prémiumok kellenek ahhoz, hogy a környező ipari üzemekkel lépést tarthassunk. A mai béreinket már a környék nem termelő üzemei is elkerülik.

Enyhén domború pocakján elégedetten simítja el a kockás inget.

— De, tudja, mégsem ettől vagyunk jók. Nem! Stabilitásunk titka a komoly szakértelmű tagság, amely bízik a vezetőiben. Mindig mindenkit kiképezünk, továbbképezünk, küldünk tanfolyamra az IKR-hez. És tudja, nálam, az ajtóm előtt tag nem állhat. Legyen itt bármi, fölállok, kimegyek, megbeszélem vele. A középvezetőimtől is elvárom, hogy ne a dolgozó fusson a meló után, mert nekünk kell megteremteni a feltételeket. A téglásokkal szerződésünk van, egy dolgozónknak sem kell odaállni fél napig tégláért. Most adtunk kölcsön egy tagnak tízezret tüzfűrészre. Ha dolgozni akar és keresni, hová menjen? A barnagyerekeknek például én adok kölcsönt. Zsebből. Megadják. Tudják ők is, hogy az elnök szárnyai alá lehet bújni.

Az elnök persze, amúgy azt is tudja, hogy "az öreg róka mindig többet tud, mint a fiókróka".

Nagy szöveg, kis demokrácia

Világos és úgy van rendjén, hogy a szövetkezet neki személyes ügy is, és eredményei valóban igazolják. Ám - úgymond - boszorkányüldözésének beállítása kissé egyoldalú. "Soha nem voltam beszari gyerek, mondja, engem csak a megyei pártvonal akart mindig taccsra tenni." Mások viszont szívósan állítják, több éves, de szerencsésen végződött meghurcoltatása egy valódi "boszorkány"-üldözéssel kezdődött - tudniillik a tüskei parkon át. Bár hetekig tonnaszám hurcolták az ellenőrök az iratokat Szekszárdra, sok felrónivalót nem találtak. Valamire, valahogyan a szovjet tisztek és a munkásőrök konyakjait, karton cigarettáit is el kellett számolni. Míg ezen tűnődöm, az elnök boszorkányos gyorsasággal terel be az irodába hat-hét téeszdolgozót. Engem akar megkímélni a felesleges járkálástól. "A tehenészetbe be kéne mosakodni, a gépüzemben már alig vannak", satöbbi. Im, a véletlenek sajátos játéka folytán szerda délután a téeszben már csak vezetők, középvezetők találhatók - és a "fizikaiak" is azok.

"— Mi mindig azt csináltuk , amit a kormányprogram meghirdetett!"

— A szüleim behozták a földet, amit nagy nehezen szereztek és becsülettel műveltek - mondja *Réz József* ágazatvezető. - Biztos vágyok benne, ha ez nem így történik, nálunk ma nagyszerű kis farmergazdaságok vannak. Mégis óriási hiba lenne, ha nem vennénk figyelembe, ami negyven év alatt történt, és pont ugyanoda lépnénk vissza.

— Már az alapszabályunkban is benne van - szögezi le *Boros Ernő* elnökhelyettes -, hogy aki kéri, az megkapja a behozott földjét, aki meg nem tulajdonos, az bérbe veheti. A bérház-lakók kiskertet kaphatnak, Gyulajon legalább 100 hektárt lehetne osztani, kétezerért hektárját. Kordonos szőlőket nem tudnak eladni! A gyümölcsösökből seregélyek eszik le a cseresznyét. Itt termelni nem akar senki, mert az emberekből a földszeretetet már akkor kiöltük, amikor üldöztük a kulákokat. Így nálunk is már csak hat ember található, aki a még közvetlenül kötődik a földhöz.

Jól megrágja szavait *Dudás-Vigh János*, a barna köpenyes gépüzem vezető:

— Éppen mert eddig a mezőgazdaságra építettünk, az iparunk képtelen arra, hogy a kistermeléshez szükséges gépeket gyártson. A farmergazdaság ezért még csak vágyálom, ehhez kisgép-rendszerek, tőke és szaktudás is kell. De nem látom, képes lesz-e erre a mai generáció, hiszen fiatal és hozzáértő munkaerő még a falvakban is csak nyomokban található. Ha mindez távlatilag is biztosan meglenne, akkor persze lehetne!

Részvények fönt és lent

Dombóváron nemrégiben a téeszvagyon felét részvényesitették. Ehhez a ledolgozott éveket és a fizetéseket vették alapul; mindenki kapott egy pontszámot, amely eldöntötte, hány részvénynek a tulajdonosa. Egy részjegy 21 ezer forintot ér. Egyáltalán nem mellékes, hogy a részjegy ki nem vehető, s hogy a legtöbbet a legrégebben itt dolgozók kapták. No meg persze a vezetők, akiknél a részjegy-alapul szolgáló értékbe a bármilyen címen kapott prémium is beleszámított. Az elnök például ennek alapján 194, a helyettese 127, a legrégibb fizikai dolgozó viszont csupán 88(!) részjegyet kapott. A Tolna megyei tsz-szövetség véleményét, miszerint ez igen igazságos megoldás, a dombóvári vezetők fennen lobogtatják, a tagság zömének azonban keserű a szája íze.

Miért? Újabb út Dombóvárra, ahol egy vasárnapi presszó-asztalnál "négyőt magyar összehajol", s a mágnesszalag tanúja lesz a téeszvár elleni "cselszövésnek".

— Százötven részjegyet kaptam 16 évi téesztagság után - mondja egy lassú, megfontolt bariton, melynek tulajdonosa a következményektől tartva kéri, nevét ne hozzuk nyilvánosságra. - Kedvezményezett embernek számítok, a részvény-elosztással mégsem értek egyet, mert egyoldalúan a vezetőknek kedvez. Mi, fizikaiak, azt akartuk, hogy a prémium semmiképp se számítson részjegy-alapnak. Hiszen a kiemelt, ilyen-olyan okból kapott prémiumokkal, amit a vezetők rendszerint egymásnak juttatnak, különben sem értünk egyet. A vezetők többsége ugyanis napi két-három órai munkával el tudja látni a feladatát, és ez ellensúlyozza, hogy túlmunka-díjat nem kaphat. Én a demokráciát nem tévesztem össze az egyenlőséggel, de ez a részjegyesítés nálunk sima diktátum volt! Páran szóltunk ellene, de foganatja a mai napig sincs.

— Az elnök azt bizonygatta, hogy ő igen demokratikus vezető - szól közbe a szalag(parcella)gazda. - Igazolja ezt az is, hogy ötven részvénnyel alapítványt tett a téesz szegényei számára.

— Csakhogy az alapítvány addig szól, míg nyugdíjba nem megy! Tisztességesebb lett volna nem jótékonykodni, hanem úgy szerkeszteni meg a részvény-szabályt, hogy ekkora különbségek ne legyenek. Az ebben döntést hozó decemberi közgyűlésünk nevetséges volt már azért is, mert elnököt is választottunk. Képzelheti: csak egyetlen jelölt volt!...

Ha most szalagot cserélnék, háromszínűt tennék föl - az MDF dombóvári aktivistáit hallgatom.

Tagkönyv helyett tulajdon

Illés Ferenc középiskolai tanár mentegetőzéssel kezdi: nem szólnának ők bele a téesz ügyeibe, ha a tagok, tanácsot kérve, nem fordulnának hozzájuk. Szerintük a szövetkezetben még nincsenek meg a feltételek egy igazi részvénytársaság létrehozására. A téeszdolgozók ugyanis függő helyzetben vannak: egy hierarchikus szervezet tagjai. Alapos előkészület után igazságosabban kellene dönteni, hogy a vezetők ne élvezzenek (ebben is) aránytalan előnyöket.

— Ki mer szólni? Ne vicceljen, uram! - Csaknem rám dönti az asztalt a megfontolt bariton. - "Na, majd te!" Jó, gyerekek, én elmondom. Aztán nem áll mellém senki! Az elnöknek olyan hálózata van, hogy a Ceausescunak se volt különb. Mondtam is már neki: ne tartson annyi informátort, inkább többet járjon az emberek közé.

Horváth Lajos, fiatal, szakállas mérnökember -az MDF dombóvári választási jelöltje - így fogalmaz:

— Ez a részvényes manőver az igazi átalakulást csak nehezíti. És azt bizonyítja, valóban rendszerváltás kell az országban ahhoz, hogy az emberek föl merjenek állni. A volt MSZMP-sek azért igyekeznek menteni, ami még menthető, mert tudják: ha új országgyűlés lesz, végük. A piroskönyv már nem védi őket, gyorsan csinálnak hát egy kis magántulajdont. Eddig pártérdeket képviselve lehettek birtokosok - most reformistaként tűnnek fel, de csak saját gazdagodásuk érdekében reformálnak. Ahhoz, hogy a részjegy igazi értékké váljon a téesztagság kezében, ezeknek a vezetőknek el kell tűnni a színről. Ám mire erre sor kerül, ők már birtokon belül lesznek. Nem kívánja senki, hogy őket kisemmizzék. Mi csak amellett vagyunk, hogy a részjegyek ne csak az elnök és köre, hanem a tagság jövőjét is biztosítsák.

... "Részvényesíteni kell, mert fejleszti a tulajdonosi tudatot" - mondta a csavaros szavú elnök. Akármi legyek, ha ez fejleszti, s nem csak a régi viszonyokat konzerválja.

Toporgok a kies(ett ablakú) vasutállomáson, s kihűlök, mint szerelem az üres konyhában. Úgy rémlik, ez üres konyhának még az igazságnál is nagyobb része lesz dolgaink fordulásában.

Varga Dávid
Fotó: Baracs H. Dénes

RITMUS
PÉCS, KOSSUTH L.u.8
TEL:72/10-658
Baranyaker

Rendkívüli hangszer ajánlatunk

Amati B klarinét	11.900 Ft.
Amati B klarinét ezüst	33.700 Ft.
Amati C fagott	34.200 Ft.
Amati FB duplakürt	24.800 Ft.
Amati B trombita	10.600 Ft.
Amati zenekari nagy dob	5.000 Ft.
Amati (10 dobos) dobfelszerelés	34.800 Ft.
Yamaha B trombita	52.000 Ft.
Weiknloch pianíno	52.000 Ft.
Casid Az-1 mester Keybord	46.500 Ft.

ariadne kft.

Világszínvonalat képviselő AERZENER sűrítő elemekkel készült lég- és gázfuvókat, valamint csavarkompresszorokat azokhoz előkészítő elemeket ajánl vevőinek. Előnyös készpénzvásárlással beruházási keret hiányában lizingeléssel és kedvező szállítási feltételekkel, árakkal állunk az Ön rendelkezésére. Valamennyi munkatársunk ÖNNEK is

PARTNER A SŰRÍTETT LEVEGŐ TECHNIKÁBAN

Körzeti irodánkban Molnár László várja régi ügyfeleink és új érdeklődők megkeresését. 7624.Pécs, Kodály Zoltán u.11/1 Telfax 72-18-327

Az elkövetkező hetekben részletekben közöljük lapunk állandó szerzője kiadás előtt álló kisregényének egy nagyobb fejezetét.

Bencze János

Juli aranykora

II.

— A dolgoknak akkor kellene véget érniük, amikor befejeződtek - gondolta Beke Gáspár, miközben az egyhangúan vonuló felhőket nézte. Sötétszürke foszlányaik között most már világosabbak is akadtak, amelyek elakadva, fakón lógtak fönn, mintha penészes salétrom verte volna ki az eget.- Itt mindennek meg kell rohadnia, s a dolgok nem érhetnek véget, amikor befejeződtek! - dühöngött Beke Gáspár, s azt mondta: Juli sem ért véget, pedig aztán ő igazán befejeződött.

S képzeletében ismét hallotta a koporsóra zúduló fagyos rögöket, s hallotta azt is, hogy Juli mindebből már semmit sem hall. Csak fekszik ott lent süketen, összeszabdalva, mert a halála után aztán már törődtek vele. Gondosan felaprították, hogy könnyebben csúszhasson át a másvilágra. Csak a nyakával és a spárga okozta mély barázdával nem tudtak mit kezdeni.

— Bujj elő, Juli-Johanna! - szerette volna mondani még ott a nyitott sírnál, de hallgatott. Barátja, Zsiga arcát nézte, az orra mellett finomán remegő mélyedéseket, konokul összeszűkült kékeszöld szemét. S megint látta a kopár téli temetőt, s magukat, amint állnak ott egymás mellett sapka nélkül, feltűrt gallérral, mert csípett a szél. Fejük fölött némán köröző varjúcsapat, távolabb barna földek és dombok homályba vesző kékjei. Szeretett volna feléjük indulni. Szerette volna zöldbe borítani a csupasz akácokat. Rigófüttyöt szeretett volna Julinak.

De kórus énekelt. Búcsúbeszédek értelmetlensége. Aztán megint a kék ruhás, ezüstös gombú sírások fénylő lapátjai, az egyre fogyó sárga földhalom. S végül már csak a koporsóra zúduló rögök egyre tompább visszhangjai.

— Mostanában gyakran hallhattad mindezt. Tavaly januárban anya temetése, ma pedig Juli, s a dolgok nem értek véget. Csak a szavak veszítették el jelentésüket...

Váratlanul, legalábbis úgy érezte: teljesen észrevétlenül telt meg gyűlölettel. Egyszer csak elöntötte, s nem tudott vele mit kezdeni.

Ballagott felfelé a temetőből, amikor már Julit is... Egyedül lépkedett a temető hosszú téglakerítése mellett. Északi szél fújt, nem túl erős, nem túl kellemetlen, de akkor már semmiféle nagy szél nem zavarta volna. Nézte a bőrgyár kéményéből gomolygó barna füstöt, amelyet meg-meglengetett a szél, akár egy búcsúzásra előkapott koszos zsebkendőt.

— Ez az utolsó napom itt. És holnap megölöm a századost - mondta magában Beke Gáspár, miközben egyedül ballagott a temető végtelen téglakerítése mellett, amely fölé csupasz téli hársak hajoltak.

Ő nem siratta Julit, csak az elnök elvtárs zokogott magábaroskadva a barna koporsó mellett, mert Juli már nagy lány volt, és kinőtte a fehér gyerekkoporsót. Hát csak feküdt a barnában, és konokul hallgatott, akár a többi holtak, miután elérték, amit akartak.

Juli azt akarta, roppanjon össze az apja. Sikerült neki. S ez mindenképpen olyan győzelem, amelyet nem tud kisajátítani senki. Beke Gáspár sem akarta kisajátítani.

Elhaladt a bőrgyár mellett, aztán a fából készült vasúti felüljárón ácsorgott egy ideig. Magányos dizelmozdony rohangált lent a síneken látszólag céltalanul. Julival álltak itt három hete. Akkor a tolatást nézték, miközben Juli nevetve azt hajtogatta:

— Szóval sírtál, mert szerelmed, a pék lánya szombat este otthon nem állt szóba veled. Bömböltél kis butám, mert a budi mögött ácsorgó péklányok fütyülnek az ilyen tefajta disszidensekre.

Juli arcát pirosra csípte a friss északi szél. Sötét haja derűsen homlokába lógott, szeme csupa élet és mosoly. Kigombolt nagy kockás kabátja könnyedén lobogott, s hanyagul nyakába vetett piros sála hol eltakarta, hol meg fedetlenül hagyta a búzakék pulóver alatt szabadon rezgő mellét. Szorosan egymás mellett álltak, térdük, könyökük összeért. Ettől Gáspár torka kiszáradt, de mindez nem zavarta Julit abban, hogy harsányan folytassa:

— Egyáltalán örülj, hogy a péklány nem köpött szembe! Avagy nem jelentette annak a vadbarom századosnak, hogy megint **drótkerítések** közelében csámborogsz, és el akarod árulni a hazádat. Mert te ilyen szemét vagy! S ami még szörnyűbb, képes voltál odamenni a nyamvadt péklányhoz! Ahelyett, hogy rám gondoltál volna, álltál ott a dróthoz tapadva a budi mögött, és fütyörésztél neki, hogy méltóztasson végre kivonulni hozzád. Te nép ellensége, és én ellenségem! - harsogta a vigyorgó Juli, túlkiabálva a tehervagonok csattogását. - Szökni akarsz, miközben zakatolásra összeölelkezett péklányok, elnök elvtársak, kinyalt, szadista századosok vonulnak rendületlenül a te fénylő szocializmusod felé! És akkor te elkettyensz, meg én is elkettyenek, mert el is kettyentesz, és ebben a marha nagy elkettyenedésünkben nekivágunk a világnak, hogy végre összetalálkozhassunk Zalaegerszegen a határőrség szürke cementlapos folyosóján. S ettől a bölcsek rögtön kombinálni kezdenek, belegabalyodnak maguk teremtette rettegésükbe, neked támadnak, meg nekem támadnak, levetkőztetnek, megmotoznak, faggatnak, fegyvert keresnek nálad, megaláznak, aztán kisütik, hogy összeesküvők vagytok,

mert ti együtt
és csoportosan
és konokul
és megrögzötten

(S ez olyan volt, akár a kabaré, emlékezett Beke Gáspár. Az üvöltő Juli minden egyes szónál átszellemült arccal emelte esküre jobb kezét, mintha csak a Nemzeti dalt szavalta volna a váltókon csattogó üres vagonoknak.)

és mit tudom én még hogyan, de neki a határnak, és vérnyomokat kerestek a zsebedben, mert a végén már azt kezdték hinni, te vagy a Dulles meg a CIA. Nem ám egy megzavarodott, hülye kis krapek vagy, hanem az ELLENSÉG, akit el kell pusztítani, ki kell nyomni, mint egy elgennyesedett pattanást, hogy ne csúfítsa tovább a mi fene aranyos társadalmunk arcocskáját, amely természetesen rózsaszín és bájgödrökkel teli. Csak abba az okos falusi péklányba beleverték, kis butám, hogy utálnia kell a pattanásokat. A vadbarom százados is undorodik tőlük. Ő egy fő-pattanásvadász, s akár villámgéppuskával lőhetné szét az ilyen mifajta pattanásokat, mert aztán most már igazán elég belőlünk! Elég belőled Beke Gáspár! - zengte harsányan Juli. Majd még mindig nevetve megfogta a fiú kezét, s miközben zavartan rögtön el is fordult tőle, saját kezével együtt becsúsztatta barna kockás kabátja hatalmas zsebébe.

— De most bosszút álltam! - folytatta gyanúsan elcsendesedve. - Letartóztattam a kezedet.

•

Állt a vasúti felüljárón, egyedül. Juli már nem volt vele. Ő megoldotta a dolgokat. Egy órával ezelőtt leengedték koporsóját a földbe.

Várakozott csak céltalanul, s tudta - nem mintha akart volna -, nem szabad sírnia Juliért.

Nézte a kiürült pályaudvart, aztán a városon túlra, délnyugatra pillantott, a homályba vesző pellérdi dombok felé.

— Arra szoktál hazamenni. A péklányhoz meg apádhoz - mondta magában, s ugyanakkor érezte, soha többet nem szabad majd hazamennie.

Ettől kicsit elkeseredett, mert egyszerre számtalan történet borította el. Régi, otthoni történetek még anyával. Napsütötte emlékek kúsztak fel aljasul a felüljáró füstös pillérein. Tágas, nyárszagú emlékek voltak és súlyosak. Húzták volna Beke Gáspárt a csattogó kerekek felé.

Állt a hídon, egy pillanatra megvillant a késő délutáni Nap. A pályaudvar lámpatartó fémoszlopai remegő árnyakkal dőltek a mellettük futó, leponyvázott tehervagonokra. S neki egyszerre lett elege mindenből. Hirtelen értette meg, hogy Juli halála se nem vereség, se nem győzelem, hanem csak halál, s mint ilyen: jóváthetetlen.

S az ő kerek kis történetei ugyancsak jóváthetetlenek. Hiába is rángatna emlékeiből hárit elő, nem jutna velük semmire.

Mert szédülni kezdett, lement a hídról, s amikor letelepedett a füstös resti szürke cinklemezzel borított söntése előtt, már hullámzott és forgott vele az egész pályaudvar.

— Egy rumot kérek. És ennek a gyereknek valamit - mondta egy évvel ezelőtt emlékeiben apa, és megborzongott. Tenyerével egy pillanatra eltakarta keskeny arcát, összerázkódott, aztán kihúzta magát, s közönyösen járatta szürke, hideg szemét a vaskályha mellett ácsorgó táskás kalauzlányokon...

Félhomály volt a restiben. A peronra nyíló ablakok előtt gőzmozdonyok párája gomolygott. S Beke Gáspár, miközben azt találgatta, hogy most most van-e, avagy még csak egy évvel ezelőtt, úgy látta, mintha a sarokban megint apa mocorgna, de hogy a dolgok mégsem legyenek könnyedén visszafordíthatóak, ott állt mellette az elhárítós százados is fényes bőrcsizmájában, szürke nadrágjában. Sötét, hátra fésült haja dióolajtól csillogott, s úgy tett, mintha nem is látná a pult előtt ücsörgő Beke Gáspárt, aki meglódult fantáziájával már Julit is felfedezte. Akár a többi kalauzlány, kék posztóruhát viselt ő is. A nyakában súlyos bőrtáska lógott, s a kályha felé fordulva fázós kezét melengette.

— Wiesbadenbe megyek a gyorssal - újságolta a semmiből jött Juli valakinek. - Hosszú az út, de megszoktam már...

— Rumot kérek! És ennek a gyereknek valamit - fordult a pincérhez egy évvel ezelőtt apa, s fázósan remegni kezdett. - A gyomrommal nincs rendben valami - magyarázta ugyanakkor Gáspárnak. - Azt mondják az orvosok, diétáznom kell. Mert az csak úgy megy! - legyintett, aztán remegő kézzel felhajtotta a rumot, s miközben ismét megborzongott, szürke aszkétaarcán remegni kezdtek az előbb még mozdulatlan ráncok. Elégedetten hátradőlt, rágyújtott, aztán két-három szippantás után erélyes mozdulattal elnyomta a futó őzekkel díszített üveghamutartóban a nikotex Munkást.

— Már ez sem izlik - mondta keserűen. - Fullaszt és hányingerem van tőle. Jobb lett volna, ha én halok meg, és nem anyátok - tette hozzá kiürült poharát forgatva, miközben egyik pillanatról a másikra összeroskadt. Igazi könnyek buktak ki szeméből, s mert megszokta már, védekezés nélkül hagyta, hogy elborítsa az önsajnálat.

- Apa, be kell fizetnem a kollégiumi díjat. Már szólt a gondnoknő - mondta ugyanakkor szégyenkezve Beke Gáspár.

— Az mennyi?

— Százhuszonhét -ötven.

— Rengeteg! - háborgott apa, s patkó alakú bőrtárcájából előkotorta a pénzt. Egy százast tett az asztalra, melléje egy kék húszforintost, három kettest. A maradék egy ötvenet már fillérekből számolta össze. - Ne nézz rám ilyen sértődötten - támadt ugyanakkor Beke Gáspárra. - A jövő hónapban már ezt sem tudom előteremteni. Beteg vagyok, hallhattad!

A fiú hallotta, s képzeletben megint az egy évvel ezelőtti kétforintosokat nézte meg apát, amint felhajt egy újabb rumot. Ám a dolgok összefolytak, mert ugyanakkor látta az elhárítós századost is. Még mindig ott állt a sarokban mozdulatlanul, és őt figyelte. Juli viszont nyomtalanul eltűnt, más kalauzlányok foglalták el helyét a kályha körül. De Beke Gáspár nem őket figyelte, hanem a nagybátyját, aki váratlanul bukkant elő képzeletéből, s már ott állt ő is a resti sarkában. Bányászruhában, sihta után és mocskosan. A fején ütődésektől horpadt bőrkobak, széles övén alig pislogó lámpa. - Nem baj, fiam! Majd csak megleszünk - mondta Gáspárnak a százados háta mögül a pörge bajszú Beke Mihály. - Százhuszonhét ötvenen nem múlhat semmi!

— Nem hallod? A személyigazolványodat kérem!

Beke Gáspár összerezzent, mert látta, hogy igazoltató rendőr áll az asztala mellett. Zakója belsőzsebéből előkereste igazolványát, és átnyújtotta.

— Téged is megkínáltak a határőrök cigarettával? - kérdezte tőle Juli valamikor. - Mert ez a nagy trükkjük, a cigaretta. Nekem elmesélték. Az egyik a hátad mögé áll, a másik pedig feléd kínálja a cigarettás dobozt, hogy leleplezze a szándékaidat. A kínáláskor kinyújtott kar védtelen! Nagy lehetőség a támadásra. S ha moccansz, a másik hátulról leterít. Észre sem veszed, és máris elájultál lelepleződve. Hát ilyen egyszerű a világ, kis butám. A lényeg, hogy ne moccanj, ha cigarettával kínálnak.

— Hova utazol? - kérdezte a rendőr.

— Sehova.

— Akkor meg ne a restiben ücsörögj! Nem gyereknek való hely. Pláne, ha nem is fogyasztasz!

— Kérsz egy virslit? Szívesen fizetek - lépett hozzá váratlanul a vaskályha mellől az egyik kalauzlány. Szőke volt, hosszú hajú, s bundás egyensapkáját játékosan a hóna alatt szorongatta.

— Nem vagyok éhes.

— Akkor igyál egy Bambit - a mosolygó lány félkézzel a kockás terítőre támaszkodott. - Nem emlékszel rám? Velem jöttetek vissza Kanizsáról. Öt vagy hat hete. Zalaegerszeg után. Volt veled egy kislány is. Barna, szép szemű. Neked vérzett az orrod, s én hoztam vizet, hogy megmoshasd az arcod. Ha akarsz, most megint eljöhetsz velem Kanizsáig.

— Nem akarok. Csak ücsörgök itt... Meghalt Juli, aki akkor ott volt velem - mondta Beke Gáspár, s nézte a szőke kalauzlányt. Nem emlékezett rá. Szinte az egész visszautat elfelejtette. Csak az odautat őrizte meg. Azt, hogy váratlanul elege lett mindenből, s összepakolt a kollégiumban. Fogalma sem volt, valójában hova akar menni, csak azt tudta, el.

— Szörnyű - hallotta nagyon messziről a kalauzlányt. - Baleset?

— Felakasztotta magát...

Baracs H. Dénes fotóillusztrációja

OPTIMER
HARD Soft
Számítástechnikai Kft.

7624 Pécs, Jakabhegyi út 2. telefon 72/34-208.

Komplett ügyviteli rendszer Kft-nek, kisvállalkozásnak

Turbó AT számítógép
+nyomtató
+ egyszerűsített kettős könyvviteli program-csomag

= 199.000 Ft.

Ruhakészítő GMK-ba, minőségi munkára nagy gyakorlattal rendelkező varrónőket felveszek.

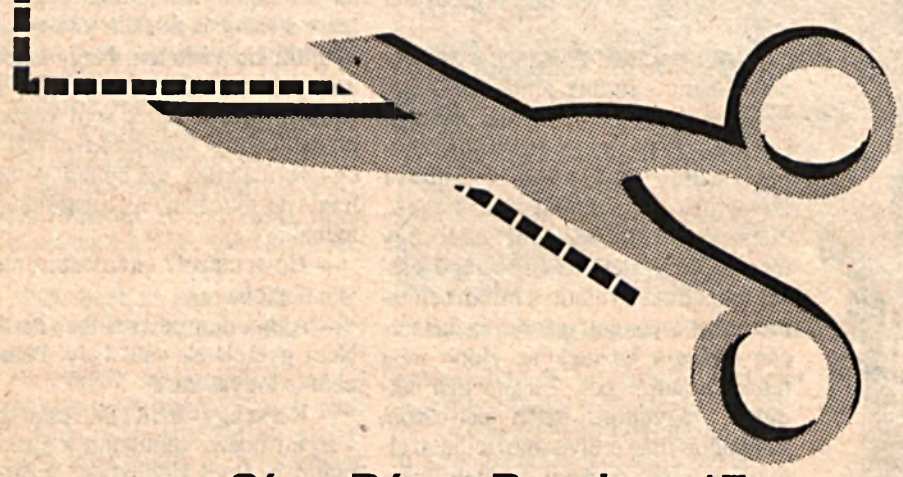

Cím: Pécs, Berek u. 17. alagsor

Mindennemü asztalos munkát, javítást vállalok.

Gyors határidő, garancia, olcsó árak.

Földesi Károly asztalosmester

Pécs, Dr. Doktor Sándor u. 34.sz.

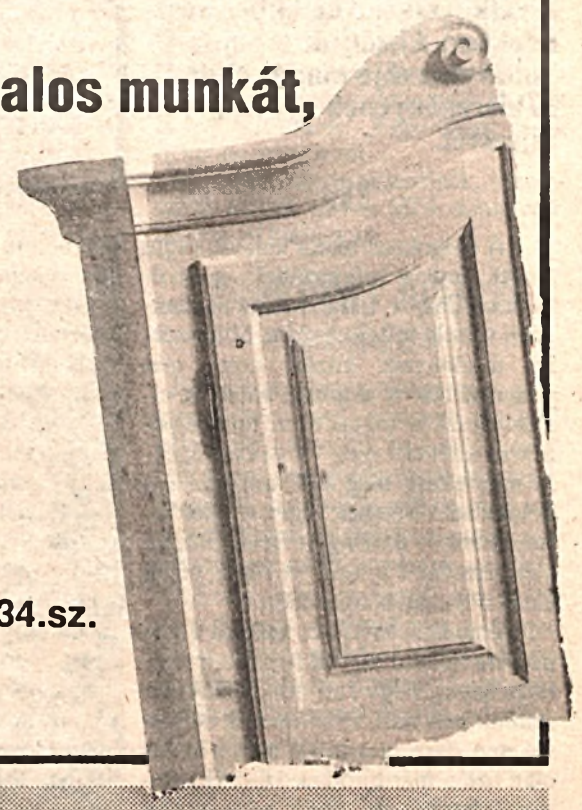

CONSORS Kft

Számítógépe biztonságos üzemeltetése érdekében vegyen olcsó

szünetmentes áramforrást.

Raktárról azonnal szállítunk a Consors Kft-től.
Ára 49.500 Ft(plusz ÁFA)
Típusa:SE-550 UPS (Zselés)
550 VA/50 Hz.
Cím: 1072 Budapest Dob u.22.

PIK PÉCSI INGATLANKEZELŐ VÁLLALAT

Eladó állami ingatlan

Pécs M. Város Tanácsa versenyeztetéssel értékesíti:

Az ingatlan helye Pécs Jókai tér 11.
(volt Tejbisztró épülete)
Az ingatlan adatai:
Tul.lap 3325, hrsz 18641 nagysága 1729 m^2.
Az ingatlan induló ára 39.900.000 Ft+ÁFA
9.488.000 Ft. lakásvisszapótlás.

Tervezett funkció kereskedelmi és idegenfsorgalmi iroda funkció + vendéglátóipari egység, ezen belül gyors étkeztetési szolgáltatás megvalósítása és annak folyamatos üzemeltetése.

Vevő köteles pályázat elnyerése esetén az épület felújítási tervét a műemléki hatósággal egyeztetni. Érvényesen a versenytárgyaláson csak az indulhat, aki a versenytárgyalás időpontjáig a licitár 10 %-át, mindösszesen 6 millió Ft-ot a tárgyalás megkezdéséig az INKÖZ számlájára átutalja.

Érdeklődni lehet
Pécs, Timár u. 2.
Telefon: 27-055/60 mellék.

Konzum Áruház ABC ajánlata

Jakobs nescafék :	
Cronst Gold (100 gr)	192-Ft-ért
Mokka Press (100 gr)	165-Ft-ért
Jakobs szemeskávék :	
Szemeskávé (500 gr)	349-Ft-ért
Mokka Grande (250 gr)	165-Ft-ért
Milde Natur (250 gr)	165-Ft-ért
Gala Tropicana (250 gr)	165-Ft-ért

Várjuk az ABC-ben!

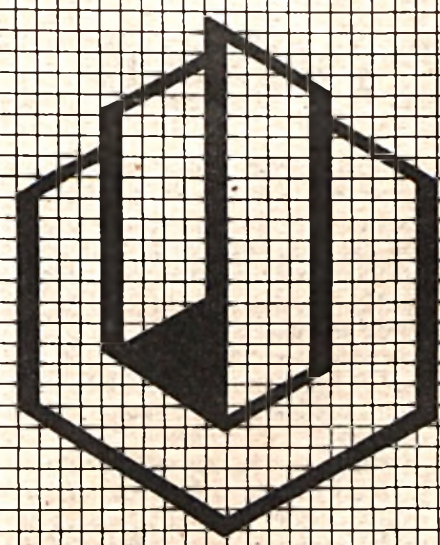

A Paksi Atomerőmű Vállalat

felvételre keres

üzem- és munkaszervezésben gyakorlattal rendelkező szakembereket.

Bérezés besorolási rendelet szerint, egyéb juttatások a kollektív szerződés alapján.

Jelentkezni lehet személyesen, illetve írásban, részletes szakmai tevékenységre kiterjedő önéletrajzzal a Személyzeti és Szociális Igazgatóság Munkaügyi Osztályán.

A PÉCSI BŐRGYÁR

tímár szakmunkástanulók jelentkezését várja az 1990/91. tanévre.

Jelentkezhetnek: 14-17. év közötti 8 általiskolai végzettséggel rendelkező fiatalok.
A KÉPZÉSI IDŐ: 3 ÉV.
Érettségi bizonyítvánnyal rendelkező fiatalokat is szívesen fogadunk.
A KÉPZÉSI IDŐ: 1,5 ÉV.
Anyagi és egyéb juttatások:
- az ösztöndíj mértéke a tanulmányi eredménytől függ, 250-1250,-Ft között mozog.
- Havi 200,-Ft kiegészítő ösztöndíjat biztosítunk, ez független a tanulmányi eredménytől.
- **A harmadik évben szakmunkásbérben foglalkoztatjuk a tanulókat,** közepes tanulmányi átlag felett. Így a harmadik évben már **3000-4000,-Ft közötti keresetet érhetnek el.**
- Vidékieknek ingyenes kollégiumi elhelyezést biztosítunk.
- **Kedvezményes étkezést, ebédet biztosítunk, valamint a tanszer és tankönyv-ellátás ingyenes.**
- Kereseti lehetőségek: szakmunkásvizsga után **8000-10000,-Ft.**

Jelentkezni lehet:
Az 508.sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben,
Pécs, Eszéki út 12.
Telefon: 10-688,
vagy a Pécsi Bőrgyár személyzeti és oktatási osztályán.
Címünk: Pécs, Bolgár Néphadsereg útja 52.
Telefon: 11-555/36

Az ország legnagyobb internálótábora volt

Foglyok a kastélyban

Internálás: politikai vagy közbiztonsági szempontból veszélyesnek nyilvánított személyek - rendőri felügyelet alatt állók - kényszerlakóhelyen, táborban való elhelyezése.

Magyarország 1945 tavaszától az internáló táborok országa (is).

Az internálások jelentékenyen érintették a hazai német nemzetiségű lakosságot, köztük az országban maradt vagy visszatért volksbundosokat. Számuk nem kevés 1944 őszén, de 1945 tavaszán sem.

A hazai svábság túlnyomó része behódolt a náci eszméknek. Magyarországon, tagszervezeteivel együtt, mintegy 300.000 tagja lehetett a Volksbundnak, a százezernyi SS katonáról nem is szólva, akik önkéntes sorozáson ajánlották fel szolgálataikat a fegyveres SS-nek.

Rajtuk kívül természetesen voltak passzív tömegek is a hazai németség körében. Olyanok is, akiket különböző praktikákkal (pl. "cuius regio" alapon) s különböző presszíókkal vagy terrorral kényszerítettek be a Volksbundba. Csak nagyon kevesen akadtak, akik nyíltan szembehelyezkedtek a nemzeti szocializmus hazai tömegeivel és rohamcsapataival, vagyis magával a Volksbunddal. Különösen a többséget jelentő "népi németekkel". Ilyen volt 1942-44 között a Hűséggel a Hazához! - mozgalom, amely Bonyhádról indult ki, s terjedt el az ország németek lakta településein.

Így azután a Volksbund ötéves fennállását, majd megszűnését (1939-1944) követően rendkívül szövevényes, bonyolult politikai helyzet uralkodott országszerte. A magatartásában exponált német lakosság jelentős része maga is Volksbund-(SS-)tag volt, vagy annak hozzátartozója, vagy családtagja. Ezt is megítélés szerint különböző mértékben büntették. S minthogy a háborús bűnös kategóriához tartozókat teljes vagyonelkobzás sújtotta, a személyes indulatok mellé fölzárkózott a szerzésvágy ördöge is. Zavaros időkben pedig, amikor szubjektív nézetek, ítéletek domináltak, sok minden megtörténhetett. Voltak akik politikailag vétlenül (sőt, olykor aktív hűségmozgalmistaként) kerültek internálótáborba, kitelepítési listákra.

"Nincs kihez nyúlni"

Mindezek után alapkérdésünk: hogyan és milyen célból létesült a Tolna megyei Lengyel községben internálótábor a legelemibb feltételek hiányában és valószínűleg hivatalos engedély nélkül?

Adatok ma is csak részben és hézagosan állnak rendelkezésünkre. Teljes képet csak a politikai rendőrség korabeli irat- és jegyzőkönyvi anyagának hozzáférhetőségével kaphatunk róla. Ha egyáltalán vannak még ilyen okmányok...)

Az alapkérdésre látszólag nem nehéz válaszolni. Ugyanis a lengyeli internálótábor telepítése időben és térben csaknem egybeesik az 1945 tavaszán Bonyhádra érkező bukovinai székelyek (megközelítően 15.000 lélek) letelepítésével a Völgység falvaiban. Ám a kettő nincs közvetlen oksági kapcsolatban. A lengyeli tábort nem azért hozták létre, mert a székely telepítés idején valamilyen hasonló gyűjtőhelyre szükség mutatkozott. Más kérdés, miért lett mégis "gettóvá" ez a tábor, ahogyan egykori lakói ma is emlegetik. Az okok mélyebbek, bonyolultabbak.

A háborús bűnösnek tekintett személyek internálásáról és teljes vagyonelkobzásáról kormányrendelet intézkedett 1945 március első felében. Ami természetesem mem érinthette volna az ártatlan és a nemzeti szocializmus iránt politikailag sem elkötelezett, magyarérzelmű sváb családokat. Ezt a szempontot sajnos a szovjet hadvezetés sem vette figyelembe. Pár hónappal korábban, 1944 utolsó és 1945 első napjaitól tízezerszámra deportált sváb és magyar családokat a Szovjetunióba, hadimunkára. (Ahogy az a rendelkezés szólt: "politikai magatartásukra való tekintet nélkül..." De ez egy másik téma...). Sok címeres fasiszta pedig, ha elment bányásznak, vagy jó ügyvédje, szép vagyona volt, megúszta.

Az internálási rendelet végrehajtásához az ún. demokratikus rendőrség 1945 márciusában kezdett hozzá. Ám a történész megállapítása szerint hamarosan kiderült: „...nincs, vagy alig van kihez nyúlni. Letartóztattak ugyan (Bonyhádon) 37 főt, de a politikai pártok közbelépésére egy részüket szabadon kellett engedni..." Azonfelül a buzgó rendőrök lefogtak egykori antifasisztákat, hűségmozgalmistákat is. A szocdem. és a kisgazdapárt javaslatára a Bonyhádi Nemzeti Bizottság úgy döntött, a további visszaélések, önkényes eljárások megelőzésére kiveszi a háborús bűnös német lakosok kiválogatásának feladatát a rendőrség hatásköréből.

A kastély

A lengyeli kastély Dél-Dunántúlon egyike a legszebbnek. Történetéről Bai József tanár, az intézet mai gondnoka mesélt.

Az épületet legutolsó ura, gróf Apponyi Sándor, neo-klasszicista stílusban építtette át. Körötte csodaszép angolkert, hatalmas parkjában jó másfélszáz egzóta. A gróf, korábban diplomata, a gazdálkodásban is jeleskedett. Föllendítette a környéken a sertéstenyésztést, fejlesztette a szőlőkultúrát. Pincéjéből Európa több országába szállított rendszeresen. Mindemellett a kultúra nagy támogatójaként ismerték.

Halála után a kastély (52 szoba) teljes berendezését: műkincseit, múzeumát, (a „lengyeli kultúra" neolit és bronzkori anyaga) bútorzatát és 40.000 kötetes könyvtárát a Magyar Nemzeti Múzeumra, illetve az Országos Széchenyi Könyvtárra hagyományozta.

A kastély a húszas évek második felétől - néhány földszinti helyiség kivételével - ott állt teljesen üresen. Itt raktározta el a kormány, a háború elejétől, jó pár vagonnyi térképészeti anyagát.

A front után a kastély szovjet hadikórház 1945 márciusáig. Tavasztól nyárig internálótábor, majd 1945 őszétől - mint jelenleg is - a mezőgazdasági oktatást szolgálja.

A témának szerencsére ma már van irodalma, így a legfontosabb adatokat naprakészen ismerjük. Azt is, hogy itt 1945 április utolsó napjaiban lép be passzív szereplőként a történetbe a Bonyhádra érkező több mint 3.000 bukoviai székely család. Letelepítésüket az Országos Földbirtokrendező Tanács urai, itt, Tolna megye Völgységi járásában határozták el.

A svábság helyére...

Bodor doktor kétes szerepe

A letelepítés irányításával egy erdélyi ügyvédet, dr.Bodor Györgyöt bízták meg. Bodor tehát székely letelepítési kormánybiztosként érkezett Bonyhádra 1945 április 25-én. Megbízatását történészek és emlékezők egyaránt kétségbe vonják, de legalábbis fenntartással kezelik. Vagy indulattal cáfolják, hangoztatva, hogy neki csak "segítenie" kellett a letelepítésben. "Bodor önmagát nevezte ki kormánybiztosnak!..." - állítják többen, történészek. Lehet, hogy ez a valóság, amit ugyanúgy nem tud bizonyítani senki, miként az ellenkezőjét sem.

Egy bizonyos: Bodor György Bonyhádra érkezve hazardírozott. Ami azért nem lehetett különösebben nehéz számára, mivel befolyásos kormánykörökben ugyanúgy jó kapcsolatokkal rendelkezett, mint az Országos Földbirtokrendező Tanácsnál. S mellesleg Erdei belügyminiszter épp' úgy a baráti köréhez tartozott, mint a Nemzeti Parasztpárt néhány prominens képviselője, akik 1945-ben a leghangosabban hirdették, hogy "minden sváb fasiszta..." (Sajátos módon főtitkáruk, Kovács Imre - becsületes ember lévén - halála előtt nem sokkal egy NSZK-beli történészkonferencián felszólalva elismerte az NPP vétkes, uszító 1945-ös politikáját. És megkövette a magyarországi német nemzetiségeket - Juhász Gyula professzor szóbeli közlése alapján.)

Bodor 1945 tavaszán telepítési hivatalt állított föl Bonyhádon. A rendőrséggel pedig közölte, hogy a továbbiakban, mint kormánybiztosnak az ő parancsait kötelesek teljesíteni. Erről hallgassuk meg azt, aki gyerekfejjel átélte, felnőttként meg fölkutatta a lengyeli táborban történeteket. Wirth József azóta hídépítő mérnök az NSZK-ban. Visszaemlékezése, elfogultságaival együtt is, koronatanú hitelességű vallomás a lengyeli internáltakról.

Listák és bizottságok

A kisajátítási és betelepítési akciók így folytak le.

Minden faluban helyi bizottságok listákat állítottak fel azokról a családokról, amelyeket a Volksbundhoz tartozóknak véltek. E testületek munkájára a rendőrség politikai osztálya nem kis nyomást gyakorolt. Mihelyt elkészültek a listák, e családoknál haladéktalanul elvégezték a kisajátításokat, őket pedig a rendőrség által internálták a lengyeli gyűjtőtáborba. Tevel községben ez az akció 1945. április 25-én zajlott le. Minden lakosnak egy réten kellett gyülekeznie a házát nyitva hagynia. A réten azokat a családokat, amelyekben Volsbund-tagot gyanítottak, egész napos turbulens akció keretében elkülönítették, és a rendőrség Lengyelbe vitte őket. A helyi bizottságok másnap vagy harmadnap a legtöbb kisajátított házat birtokkal és mindennemű berendezéssel együtt átadták a csak most(!) a faluba érkező székelyeknek..."

Betű szerint így zajlott le a kisajátítás-internálás Lengyelben is. Itt a sváb lakosság mintegy kétharmadát vitték be a kastélyba. S ugyanígy az elkövetkezendő napokban, hetekben a Völgységi járás 25 településén. Ahonnan (László Péter tanulmánya szerint) két és fél hónap alatt mintegy 20.000 sváb lakost internáltak a lengyeli táborba. Pontosabban: ennyien fordultak meg itt, természetesen nem egyidőben. Voltak, akiket csak néhány napig, másokat 3-4 hétig is itt tartottak. Egyszerre egy-kétezren férték el a kastélyban, további kétszázan a közeli Miklósmajor fedett sertésólaiban.

A táborban kaotikus, emberhez nem méltó viszonyok uralkodtak. Kevés volt a víz, tisztálkodási lehetőség alig; WC helyett a kertben két latrina... A foglyok mozgási körlete nagyjából eddig terjedt. Egészségügyi ellátás, szervezett élelmezés nem volt. A foglyok azt ették, amit a Lengyelben maradt, vagy a környező falvakból ide gyalogló emberek behoztak.

Mindehhez a váratlanul és embertelenül végrehajtott kisajátítás sokkos állapota. Túlnyomó többségüknél a teljes tétlenségre kárhoztatás. A bizonytalanság érzése, a szovjet deportálások még mindig kisértő hideglelős félelme. S az őrök... Szakasznyi puskás rendőr - ugyanúgy a semmittevés foglyai. Legalább a fele éretlen, fiatal suhanc. Nappal unalmukban "szórakoztak" a foglyokkal, este beittak, mulattak. Könnyebbséget néha az jelentett a foglyok számára, ha a gazdaság embereket kért idénymunkára. Ott legalább enni kaptak.

Lizi néni ma is fél

Bai József segítségével találkozhattam egy korabeli táborlakóval. Lizi néni a kastélypark mögött, a falu legszélső házában lakik. Egymagában, nyolcvanharmadik évében. Lakásában rend, patika-tisztaság. Egészséges lelkű, fiatalos mozgású, friss beszédű sváb asszony. Tisztán, akcentus nélkül ejti a magyar szavakat, szereti a humoros fordulatokat. Nagy kék szeme csak akkor vált jeges-keményre, hogy a táborról érdeklődőm:

— De Jóska, ha bajom lesz belőle!... A maga lelkén szárad!... - rebben a tekintete ma is rémülten. - Engem május 4-én, Flórián napján vittek el, innen a házból. Ma sem tudom, miért. A rendőr, Sallainak hívták, kétszer is a hátamra vert a puskája agyával. A társa megrótta érte. Hagyja csak, mondtam, verjen agyon, ha nem szégyelli! Bent a kastély már zsúfolva volt. Asszonyok, kisgyerekek, öregek. Szalmán feküdtünk naphosszat. Miért? Hiszen politikával sosem foglalkoztam; földünk-vagyonunk nem volt, csak a napszám az uradalomban. A férjem, a Hanzi, kőműves, ács és zenész volt. Ő bejárt esténként harmonikázni, amikor az őrök mulattak. Képzelheti: én a szomszéd szobában, a gettóban, a férjem meg harmonikázik a rendőröknek...

— És a tollas szoba, mi volt az?

— Egy nagy szoba az emeleten. Térdig lehetett járni benne a tollpihében. Az oroszok hagyták ott. Az őrök, amikor szórakozni akartak a foglyokkal, vagy szökésen kaptak valakit, fölvitték oda, lelocsolták egy vödör vízzel és meg kellett hemperegni a tollban. Azután táncolni...

— Erőszakoskodtak is?

— Nem, azt nem mondhatom. Akkor hazudnék...

— Azután beteg lettem - folytatja Lizi néni. - Mondtam is Hanzinak, vigyen ki innen, mert meghalok. Végül is a mestere, az a kőműves segített rajtunk. Volt annak egy lánya, és ez a Sallai rendőr, amelyik engem megvert, ez udvarolt neki. Másnap a kőműves megsúgta nekem: „Ide figyelj, Lizi! Reggel menj ki munkára a többiekkel, de ne menj vissza! ..."

Hát én így szabadultam meg pár hét után. Édesanyámékhoz mentem a falu túlsó végébe, ott éltünk azután...

Jóvátenni nem lehet

És a többiek?... A katasztrofális ellátási és higéniai körülmények miatt a kisgyerekes anyákat és a munkára nem fogható öregeket egy idő után Tolna északi falvaiba vitték, majd rövidesen szabadon engedték. Nincstelenül sorsukra hagyatva. Legtöbbször magyar családoknál találtak menedéket. Sokan megszöktek, bújkáltak. A rendszeres éjszakai razziákon akit megtaláltak, visszavittek.

1945 májusában a helyi és az országos sajtó is megszólalt. Élesen bírálták Bodor György és a bonyhádi rendőrparancsnokság önkényes akcióit, tarthatatlannak bélyegezve a lengyeli táborban uralkodó viszonyokat. Május 27-én Bodort visszarendelték Budapestre. Telepítő Hivatalát megszüntették, az önkényeskedő járási rendőrparancsnokot leváltották. A lengyeli tábort pedig június közepéig felszámolták. Az internáltak részben a szekszárdi börtönbe kerültek. A szabadon bocsátottak egy részét az új székely tulajdonosok befogadták régi házukba. Többségüknek azonban máshol kellett új otthont keresnie.

Bodor György május 30-án levében értesítette a bonyhádi Nemzeti Bizottságot, hogy a bukovinai székelység letelepítése megtörtént. Hogy milyen áron, azt sok ezernyi vétlen sváb meghurcolása és a lengyeli tábor rövid, ám hírhedt működése jelenti. Erről viszont a betelepülő székelyek mit se tehetnek, hiszen a svábok elhurcolásáról maguk is utólag hallottak.

Bodor tevékenysége a székelység betelepítésében - ellentmondásos. Amilyen maga a kor, a népmozgások okai, a körülményei is. Bodor Györgyöt - akár kormánybiztos volt, akár sem - az eltelt 45 év igazolta. A téma egyik tanulmányírójával értek egyet:

A politikailag ártatlan svábok ellen elkövetett bűnöket jóvátennünk már nem lehet. Túl sok idő múlt el azóta... A mérleg másik serpenyőjében viszont, az egyébként durván, drasztikusan elvett, „kisajátított" sváb ingatlanok Tolnában nem jutottak ebek harmincadjára.

Végeredményképpen „egy méltánytalanul sokat szenvedett népcsoport lelt otthonra Bonyhád térségében, a Völgységi járásban."

És ebben volt röpke, múló, de nagyon jellemző epizód a lengyeli internáló-tábor.

Wallinger Endre
Fotó: Baracs H. Dénes

"Verjen agyon, ha nem szégyelli"

A HELYZET

Pécsett szerkesztett pártonkívüli hetilap • Főszerkesztő: Havasi János • Főszerkesztő-helyettes: Sz..Koncz István • Kiadja: "A Helyzet" Lap-és Könyvkiadó RT. Felelős kiadó: Schillinger István ügyvezető igazgató • Szerkesztőség és kiadóhivatal: 7621 Pécs, Sallai u.7. Telefon:72/27-377 • Terjeszti: a Magyar Posta • Előfizethető: bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, valamint a posta hírlapüzleteiben. • Előfizetési díj egy hónapra 75,-Ft, negyedévre 225,-Ft, fél évre 450,-Ft, egész évre 900,-Ft. • Készült az SZKI Computer Media RT. Propress rendszerével "A Helyzet" RT-ben • Laptervező: Harnóczy Ors • Grafikus: István László • Nyomási munkálatok: Szekszárdi Nyomda Szekszárd, Széchenyi u. 46. Postacím: 7101 Szekszárd. Telefon: 74/11-422 Felelős vezető:Benizs Sándor igazgató. • Engedélyszám: III/PHF/174/Ba/1989 • HU ISSN 0864-974X